

Kárpátaljai Hírmondó

III. évfolyam 4. szám, 2007. december

Egyed Emese

KÖNYÖRGÉS

a gyarlót aki újabb mérget forral

a nem levőket és az elmenőket
a letarolt a kifosztott erdőket
a sárkányoktól lankadó erőket
az ittfelejtett szikkadt nagyszülőket
a templom fele vivő kisutcákat
a szélbélelte aggó iskolákat
az aprópénzen megvett kenyeret
a kormosodó levegőget
az otthoni vizek legédesebbjét
kétségbe esettek örök keresztjét
az elpusztult s születő könyveket
az álmot amit lát a kisgyerek
a hajót amely zátony fele fut
a félelmébe horgonyzott falut
botló beszédünk sápadó reményünk
a jót a rosszat amit meg kell érnünk

áldd meg Isten karácsonyoddal

A nagyberegi református templom

Ajánló

- * Szervezeti élet
- * Emlékezzünk régiekről
- * Irodalom, képzőművészet
- * Barangoló Kárpátalja
váraiban
- * Arasznyi történelem
- * Híres szülötteink
- * Gyökerek
- * Nostalgia
- * Hitélet
- * KÁRISZ-kollázs

KÁRPÁTALJAI

Hírmondó

III. évfolyam, 4. szám
2007. december

Kiadja a Kárpátaljai Szövetség
1052 Budapest,
Simmelweis u. 1–3.
Tel/fax: 267-0198.

Felelős kiadó: Katona Tamás,
a Kárpátaljai Szövetség elnöke

Főszerkesztő: Füzesi Magda

Főszerkesztő-helyettes:
Benda István

Szerkesztőbizottság:
Dr. Pomogáts Béla,
Dupka György,
Szöllősy Tibor,
Zubánics László,
Elbéné Mester Magdolna.

Gazdasági felelős: Papp Lászlóné

A szerkesztőség címe:
1052 Budapest,
Simmelweis u. 1–3.
Tel/fax: 267-0198.

HU ISSN: 1787-0445

OTP számlaszámunk:
11711034-20834951

Megjelenik negyedévente
600 példányban.

A lap megjelenését
a Nemzeti Kulturális Alap
támogatta.

A folyóiraton nyereség
nem képződik.

A címünkre beérkező kéziratok közlésének és szerkesztésének jogát fenntartjuk, azok recenzálását, visszadását, levélben történő megválaszolását, valamint más szervezetekhez, intézményekhez való továbbítását nem vállaljuk. A publikációkban közölt tényekért és véleményekért minden esetben a szerző viseli a felelősséget. A szerkesztőség nem feltétlenül ért egyet a lapban közölt publikációkkal.

A tartalomról

- * Szervezeti élet
- * Közös dolgaink
- * Aktuális: Miért adta át másnak a döntés jogát a kárpátaljai magyarság; Turul-szobor, mint közellenség?
- * Határok nélkül
- * Portré: S. Benedek András művelődéstörténész,
Pap Ildikó és Pósa Zoltán író
- * Hírünk a világban
- * Arasznyi történelem
- * Hitélet
- * Gyökerek: Antalovszky Erzsébet zongoratanár
- * Barangolás Kárpátalja váraiban: Szentmiklós
- * Jogi tanácsadó
- * Korkép
- * Irodalom
- * Emlékezzünk régiekről: A zöldkalapos kislány
- * Nostalgia: Régi karácsonyok
- * KÁRISZ-kollázs
- * Nemcsak nőknek
- * Szerkesztőségünk postájából
- * Könyvespolc: Pap Ildikó Holtunkiglan
- * A Kárpátaljai Hírmondó galériája: Medveczky Ágnes festőművész alkotásai
- * Szemelvények kárpátaljai eseményekből

Tisztelt Olvasóink!

Még megrendelhetik a Kárpátaljai Hírmondót 2008-ra. Lapunk előfizetési díja 1500 forint egy évre postaköltséggel együtt. Az előfizetési díjat a Kárpátaljai Szövetség számlájára fizethetik be: OTP számlaszámunk 11711034-20834951 (kérésre csekket küldünk).

„Minden dolog mértéke az ember”

Prótagorasz, az időszámításunk előtt 480-tól 410-ig élt görög filozófus hagyta ránk a fenti szentenciát. Felmerül a kérdés: milyen is a mai kor embere, aki etalonként minden dolgok mértéke?

A szeretet ünnepének küszöbén nem szoktunk negatívumokról értekezni, pedig ezek a napok arról szólnak, hogy karácsonykor gyakran erőnkön felüli ajándékozással „vásároljuk meg” hozzátartozóink szeretetét.

Naponta halljuk: Magyarország lakossága el van adósodva, ennek ellenére a média reklámjai folyamatosan kínálják az újabbnál újabb kedvezményes hitelek felvételének lehetőségét. Adósságokat veszünk a nyakunkba, s aztán homokba dugott fejjel, struccpolitikába menekülve reméljük: majd csak lesz valahogy...

Külsőségekben és külsőségeknek élünk? Mit ér a drága ajándék, ha nincs mögötte fedezet: szeretet, megbecsülés? Rába György szerint a karácsony úgy teljesíti ki a lelket, hogy a személyes életté változott ünnepnek az egész esztendőre szóló lehetőségével sugározza be napjainkat. Úgy tűnik, manapság az ünnepből éppen az ünnep hiányzik. Nem az érzélgőség: az érzés! De hiányzik az emelkedettség a hétköznapokból is. Krisztus, a Megváltó születését várva szólunk egy profán jelenségről: a mai fiatalasszonyok már nem áldott állapotban vannak, hanem vállalják (vagy nem vállalják) a gyermeket; sokszor a karrier fontosabb. Így aztán egyre kevesebb kisdaddal gyarapszik a magyarság lélekszáma. A harminconjával felüli média-

szárokat egyenesen hős anyáknak kiáltja ki a közvélemény, ha rászánják magukat egy utód világra hozására.

Olvastam valahol: ha nem változik a demográfiai helyzet, az utolsó magyar 200 év múlva születik meg. Ezt nem akarom elhinni, de tény: a globalizáció megteszi a magáét, nemzetünk képzeletbeli szárnyáról napról napra kopik az egység hímpera, s talán tényleg eljön az az idő, amikor a világ népeinek nagy panoptikumában egy tárlón ott lesz a felirat: „Hungarikum”.

„Minden dolog mértéke az ember”. Tegyük félre egy kicsit az ünnepi hangulatot és vizsgáljuk meg, milyen a világ és benne milyen értéket hordoz az ember? S hogy „díszletért” ne kelljen messzire menni, álljon itt mementóként Vári Fábán László „Adventi napsütés” című költeményének néhány sora: „*Micsoda ország és miféle nép, / Meddig tűri még ezt a zenét? / Koldusok jajdítják tele a várost, / Krisztust keresik délelőtt, délben. / Szólik az ember a dögszagú szélben, / S orrát befogva hátra se nézne, / Hogyha mögötte a járda nem égne, / Hol rúg mocsokeső hull a tömegre, / S Isten büntető angyala táncol. / Ott rohad a szalma és vérben a jászol.*”

A költő ama jászolról beszél, amelybe mi, keresztények ama kisdedet, a Megváltót képzeljük. Hiszem, hogy karácsony és az új esztendő küszöbén az egész évben felgyülemlett keserűség és kiábrándultság ellenére is képesek vagyunk lélekleben megtisztulni. S hogy akarunk-e egy élhetőbb világot, rajtunk is múlik.

FÜZESI MAGDA

Köszönet az 1 százalékért!

A hatályos törvények lehetővé teszik, hogy az adózó magyar állampolgárok adójuk 1%-ával támogassák a civil közhasznú szervezetek munkáját. A Kárpátaljai Szövetség jóleső érzéssel fogadja a támogatók felajánlásait, hiszen ez azt bizonyítja, hogy az áttelepültek fontosnak tartják azt a tevékenységet, amelyet a szülőföldön maradt kárpátaljai magyarok kulturális, illetve oktatási életének kiteljesedéséért, gazdasági helyzetének javításáért folytatunk. Ez az önkéntes hozzájárulás erőt ad munkánk végzéséhez és még teljesebb körű fejlesztéséhez.

A 2006. évi adóból származó 1 százalékos támogatás révén a Kárpátaljai Szövetség 584 204 forint felajánlást kapott. Az összeget a kárpátaljai hagyományos balatonföldvári találkozójára, illetve kulturális, rendezvények szervezésére fordítottuk.

A Kárpátaljai Szövetség köszönetét fejezi ki mindazoknak, akik bármilyen összeggel támogatták tevékenységét.

Köszönetünkön túl azzal a kéréssel fordulunk támogatóinkhoz, hogy továbbra is segítsenek céljaink megvalósításában. Lehetőség szerint segítsenek abban is, hogy újabb támogatók ajánlják fel adójuk 1 százalékát.

OTP számlaszámunk: 11711034-20834951

Adószámunk: 18046629-1-41

PAPP LÁSZLÓNÉ,
a Kárpátaljai Szövetség társelnöke

Kedves Olvasóink!

A Kárpátaljai Szövetség honlapján naprakészen tájékoztatjuk az érdeklődőket az aktuális programokról, tervekről, beszámolunk korábbi rendezvényeinkről. Szeretnénk kikérni ezzel kapcsolatos véleményüket: mit látnának még szívesen a www.ksz.egalnet.hu című honlapunkon?

Vers mindenkinek

Kosztolányi Dezső

BOLDOG, SZOMORÚ DAL

Van már kenyérem, borom is van,
van gyermekem és feleségem.
Szívem minék is szomorítsam?
Van mindig elég eleségem.
Van kertem, a kertre rogyó fák
suttogva hajolnak utamra,
és benn a dió, mogyoró, mák
terhétől öregbül a kamra.
Van egyszerű, jó takaróm is,
telefonom, úti bőröndöm,
van jó-szívű jót-akaróm is,
s nem kell kegyekért könyörögnöm.
Nem többet az egykori köd-kép,
részegje a ködnek, a könnynek,
ha néha magam köszönök még,
már sokszor előre köszönnek.
Van villanyom, izzik a villany,
tárcám van igaz szinezüstből,
tollam, ceruzám vigan illan,
szájamban öreg pipa füstöl.
Fürdő van, üdíteni testem,
langy téa beteg idegemnek,
ha járok a bús Budapesten,
nem tudnak egész idegennek.
Mit eldalolok, az a bánat
könnyekbe borít nem egy orcát,
és énekes ifju fiának
vall engem a vén Magyarország.
De néha megállok az éjen,
gyötrődve, halálba hanyatlón,
úgy ásom a kincset a mélyen,
a kincset, a régít, a padlón,
mint lázbeteg, aki föleszmél,
álmát hüvelyezve, zavartan,
kezem kotorászva keresgél,
hogy, jaj, valaha mit akartam.
Mert nincs meg a kincs, mire vágytam,
a kincs, amiért porig égtem.
Itthon vagyok itt e világban,
s már nem vagyok otthon az égben.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ (Szabadka, 1885. március 29. – Budapest, 1936. november 3.) Író, költő, műfordító, újságíró. Költészetében egy európai életérzést fejezett ki nagy művészettel és beleérzéssel; utolsó korszakának alapérzése a részvét és emberség, amelyeket felvilágosult racionalizmusa fogott keretbe.

1956-ra emlékeztünk

Október 22-én, az 1956-os forradalom és szabadságharc kezdete 51. évfordulójának előestéjén a Rákóczi Szövetség szervezésében a határon túli magyar fiatalok együtt ünnepeltek az anyaországiakkal. Mintegy 1200 középiskolás, főiskolás és egyetemista tett eleget a Szövetség meghívásának, akik előbb a műegyetemi rendezvényen vettek részt, majd fáklyával a Bem térre vonultak. Itt a győri Prohászka Ottokár iskola énekkara adott műsort, majd Vasy Géza, a Magyar Írószövetség elnöke mondott ünnepi beszédet.

A határon túli fiatalok nevében Bucsi Edina felvidéki egyetemista köszöntötte meg a Rákóczi Szövetség meghívását, és összefogásra buzdította a Kárpát-medencében élő ifjúságot.

Az ünnepség végén a jelenlévő szervezetek képviselői koszorút helyeztek el a Bem-szobor talapzatánál. A kárpátaljai fiatalokat Pető Róbert, a KMKSZ ISZ elnöke képviselte.

A Kárpátaljai Szövetség nevében Schober Ottó és Bacsi Lajos elnökségi tagok koszorúztak.

F. M.

A Kárpátaljai Szövetség elnöksége áldott karácsonyi ünnepeket, sikereiben gazdag, boldog

új esztendőt, bort, búzát, békességet kíván a Szövetség tagjainak, a Kárpátaljai Hírmondó valamennyi olvasójának.

A Kárpátaljai Szövetség és a Magyarok Világszövetsége Szent László Akadémiájának közös rendezvényén

Ismét találkozhattak és értékes előadásokat hallgathattak a Kárpátaljai Szövetség tagjai és az érdeklődők 2007. október 9-én, kedden délután 6 órakor a Magyarok Házában, a Széchenyi teremben.

Medvigy Endre irodalomtörténész köszöntője és bevezetője után először Kovács Vilmos: „Holnap is élünk” című regényét mutatta be Barzsó Tibor, a Kárpáti Kiadó egykori szerkesztője. Az előadás apropója a könyv harmadik – csonkítatlan kézirat alapján készült, hiteles, cenzúrázatlan – kiadásának megjelenése volt. Barzsó Tibor az első kiadás megjelentetésének aktív résztvevője volt, így szavai nyomán a közönség bepillantatható a korabeli cenzúra kulisszatitkaiba, és megismerhette az egykori íróterek, olvasók és a helyi tisztségviselők állásfoglalását a könyv körüli vitákkal kapcsolatban. Visszaemlékezését Kovács Vilmos egykori jellegzetes dedikációjának soraival zárta: „Vajon meddig tart még a szellemi kiszolgáltatottság?” Ez a kérdés lehetett volna akár mottója is az 1960-as évek kárpátaljai magyarjainak életét művészi eszközökkel megjelenítő regénynek, nem véletlen, hogy Kovács Vilmos nemegyszer ezzel a sorral dedikálta könyvét barátainak.

Pomogáts Béla irodalomtörténész az egyetemes magyar irodalom felől közelített a „Holnap is élünk” felé. Kiemelte, hogy a regény „hű lenyomata az embertelen világnak”, hiszen jól érzékelhető – még a cenzúrázott kiadásból is – a szovjet világ primitívsége. Az, hogy míg a 60-as 70-es évek Magyarországát egy viszonylagos lazulás jellemezte, és az ország az európai kultúra részese maradt, addig a Szovjetunióban – így Kárpátalján is – a diktatúra, az üresfejű akarnokok, párttitkárok véleménye határozta meg nemcsak a közélet, de a művészeti élet korlátait is. Az irodalomtörténész példaként a regény jellegzetes, tragikomikus jelenetere emlékeztetett, amelyben Mazúr, a képzőművészeti szövetség párttitkára kritizál egy festményt. Legfőbb problémája az, hogy a fák miért nem keletről nyugatra dőlnek rajta: politikai üzenet sejtet ebben a kérdésben, miközben földrajzi tény, hogy a Kárpát-medencében a nyugati széljárás az uralkodó.

Dupka György költő, az Intermix Kiadó vezetője Barzsó Tibor szavaihoz kapcsolódva elmondta, hogy a rendszerváltás után milyen nehéz helyzetet teremtett a Kárpáti Kiadó magyar szerkesztőségének megszűntetése, és hogy ezután hogyan szerveződött át – kényszerűségből – a kárpátaljai magyar könyvkiadás. Kiemelte a helyi könyvkiadás fontosságát, és ez teljesen egyértelmű is, ha arra gondolunk, hogy a Magyarországról behozott könyveket hosszú évek óta 40 százalékos adó sújtja. Dupka Györgytől megtudhattuk, hogy Kovács Vilmos születésnapja alkalmából Kár-

pátalján 10–15 rendezvényen emlékeztek a helyi irodalom meghatározó alakjára, aki idén töltötte volna be a 80. életévét.

A közelmúltban jelent meg az Intermix Kiadó gondozásában, Vári Fábán László költő szerkesztésében a „Vannak ringó bölcsők Kárpátaljai magyar népballadák” című könyv második kiadása. Irodalmi bevezetője után S. Benedek András művelődéstörténész ajánlotta figyelmünkbe az értékes kötetet, amelynek gerincét a szerkesztő gyűjtése adja, de a könyv a '70-es évek egyetemistáinak, a Forrás Stúdió nemzedéke lelkes kutatásának eredményeit is tartalmazza. Vári Fábán László hűségese maradt a balladákhoz: nemcsak egyetemistaként, később is tovább gyűjtötte őket, sőt, a ruszinok balladáit is feltérképezte és összehasonlította magyar párjaikkal. Az ő érdeme, hogy ezek a kincsek nemcsak megmaradtak, hanem háttér-információval ellátva az egyes típusoknak megfelelően osztályozva meg is jelenhettek. A második kiadás értékét növeli, hogy az MTA Zenetudományi Intézete segítette a szövegekhez kapcsolódó dallamok hiteles, pontos, nyomtatott kotta formájú közlését.

A rendezvény végén a 80 esztendő S. Lator Lászlót köszöntötte Katona Tamás történész, a Kárpátaljai Szövetség elnöke. Meleg hangú, személyes szavakkal mutatta be régi kollégáját, barátját az egybegyűlteknek. Sajnos, az ünnepelt nem tudott jelen lenni ezen az estén. Katona Tamás emlékeztetett arra, hogy a költő Tiszasásváron, Kárpátalján született, és hogy lélekben hű maradt a szülőföldjéhez, hiszen 1989-ben ő volt a kezdeményezője a Kárpátaljai Szövetség elődje, a Kárpátaljai Kör megalakításának. Bár évtizedekig „csak” műfordító lehetett – az Európa Könyvkiadó latin csoportjának szerkesztője –, az elhallgattatott költő hallatlanul nívós műfordításokat adott az olvasóknak. Mint költő szemérmes, nem fecseg könnyen magáról. „Kagylóba, héjba, kőbe búj” – hallhattuk előző számunk címlapversének sorait.

A Kárpátaljai Szövetség rendezvényén jelen volt Kovács Vilmos özvegye is, aki zárásképpen köszönetet mondott a szervezőknek, és kiemelte a jeles költő és író hűségét, hitét és elkötelezettségét a szülőföld iránt.

MESTER MAGDOLNA

HONISMERETI TÁBOR BUDAPESTEN

Katona Tamás, a Kárpátaljai Szövetség elnöke a budai vár múltjáról beszél

Már hagyomány, hogy a Kárpátaljai Szövetség minden évben honismereti táborot szervez a szülőföldön élő és tanuló diákok részvételével. Az előző esztendőben középiskolásokat hívtak meg néhány napos magyarországi kirándulásra, illetve ismereteik elmélyítése céljából. A Kárpátaljai Szövetség ugyanis feladatának tartja, hogy érdekes és tartalmas programokat szervezzen a fiataloknak, hogy honismereti előadásokkal tegye felejthetlenné anyaországi csoportos látogatásukat, azt, hogy tudatosítsa: Magyarországon élő földijeik szívükön viselik a kárpátaljai magyarság sorsát.

Az idén október 27-től 30-ig főiskolások és egyetemi hallgatók részvételével szerveztek honismereti tábor Budapestén.

Szombaton érkezett a fővárosba a 19 diák három tanár kíséretében. Tizen a Kijevi Szlavisztikai Egyetem Ungvári Kihelyezett Tagozatát képviselték (kísérő Neszuh Ludmilla, a kihelyezett tagozat igazgatója, illetve Gortvay Erzsébet tanszékvezető), kilencen pedig a Munkácsi Pedagógiai Főiskola diákjai (kísérőjük Csoóri Zsófia tanárnő volt).

Vilámlátogatás a Kárpátaljai Szövetség irodájában (Füzesi Magda, a Kárpátaljai Hírmondó főszerkesztője beszélget a fiatalokkal)

Az első napon Botlik József egyetemi tanár tartott érdekes előadást a határon túli magyarság szerepéről és sorsfordulóiról az egyetemes magyar történelemben.

Vasárnap Szentendrére kirándultak a vendégek, ahol Kutlán András festőművész volt a házigazdájuk. A képzőművészek városában több kiállítást is megtekintettek,

A Halászbástya

A séta végeztével a kárpátaljai diákok ellátogathattak a budapesti I. kerület polgármesteri hivatalába (ahol évekig Katona

Tamás töltötte be a polgármesteri posztot) és számos értékes képzőművészeti alkotásban gyönyörködhetek. Lenyűgözte a fiatalokat többek között Iványi-Grünwald Béla „VI. Béla a tatárjárás után hazatér” című monumentális festménye, amely az épület előcsarnokában látható. Megcsodálták a 102. tárgyaló bútorzatát is, amelyet egykor Sótér István akadémikus ajándékozott az intézménynek.

A budai várban többek között a Mátyás templom és a Halászbástya épülete is elbűvölte őket. Még aznap az Allatkertben is sétát tettek.

Kedden a Parlament és a Nemzeti Múzeum épületében töltötték a délutánt. A délután is rendkívül tartalmas volt: Pomogáts Béla irodalom-

történész tartott számukra előadást a jelenkori Kárpát-medencei magyar irodalomról.

A honismereti tábor létrejöttét anyagilag a Szülőföld Alap támogatta, a résztvevőket a táborban töltött napokon Gortvay Gábor, a Bercsényi Miklós Társaság titkára pártfogolta.

TUDÓSÍTÓNK

A tanárok a látnivalókkal

kapcsolatban már az indulás előtt számos információval látták el tanítványukat, ám Katona Tamás történész től olyan részleteket hallhattak a budai vár épületeinek múltjáról, amelyek egyetlen tankönyvben sem találhatók meg.

Gortvay Gábor, Gortvay Erzsébet és Katona Tamás

Terítéken a vízprobléma

A közelmúltban Tata város hagyományos mini Maratonjára hívta meg a Beregszászi Városi Tanácsot. A több ezer embert megmozgató eseményen a megtisztelő meghívásnak eleget téve Kincs Gábor alpolgármester képviselte Beregszászt. Kincs Gábor az infrastruktúrával foglalkozik, természetes dolog volt hát, hogy a beszélgetés témája ebbe az irányba terelődött. Alább a tapasztalatsere eredményéről számolunk be.

– Mivel Tatát a vizek városának nevezik, rátértünk az ivóvíz- és a szennyvízellátó rendszer működtetésével kapcsolatos kérdések megbeszélésére. Az óriási beruházással működő ipari park bemutatása után megtekintettük a város közművének finanszírozási és technikai oldalát is. Michl József, Tata polgármestere bemutatott Kiss Jánosnak, az OMS Vállalat vezetőjének, aki a fő beruházásokat készítette el a városban és környékén. Az OMS fennállása óta Magyarország területén 75 tisztítóművet és több mint 2 ezer kilométer szennyvízcatornát épített már. Tehát minden szinten nagy tapasztalatokkal rendelkező cégről beszélünk.

A szíves meghívást viszonzva Gajdos István, Beregszász polgármestere nevében meghívtam Michl Józsefet egy beregszászi látogatásra és tapasztalatsereire. Köztudott ugyanis, hogy Beregszász legégetőbb problémája az ivóvízzel való ellátás, valamint a szennyvízelvezetés és -kezelés.

A találkozóra október kilencedikén került sor a polgármesteri hivatalban. Michl József, Tata polgármestere, valamint Kiss János, az OMS Vállalat vezetője két kollégájával érkezett, így tulajdonképpen szakmai napot tartottunk. A vendégek megtekintették a város szennyvíztisztítóját, a hálózatokat, az átemelőket.

A szakemberek megvitaták, hogyan lehetne a tisztító-

mű működését visszaállítani. Elcsodálkoztak azon, hogy a szennyvíz koncentrációja nálunk igen-igen alacsony. Ez egyébként az okmányokból is kiderült. Tény ugyanis, hogy a talajvíz bekerül a szennyvízvezeték-rendszerbe, és a koncentráció ezért alacsony. Ezenkívül az is gondot okoz, hogy a városban egyesített rendszerbe folyik a csapadékvíz és a háztartási szennyvíz. A kettőt szét kellene választani, ami 23 kilométer elvezető cső lefektetését jelentené. De ezt sajnos nem tudjuk felvállalni. Egyelőre arra gondoltunk, hogy ott, ahol lehet, megpróbáljuk szétválasztani az esővíz-elvezetőt.

Arra a megállapításra jutottunk, hogy nem érdemes a tisztítóművet felújítani, sokkal olcsóbb lenne egy újat felállítani. Igaz, hogy egy új felépítése több millió euróba kerül, de a régi visszaállítása ennél sokkal drágább lenne. A régi egy részét fel is lehetne használni.

A vendégek több felvételt készítettek a terepen, sémákat vittek magukkal, amelyeken látható, hogyan működik a tisztítómű. Megígérték, hogy hamarosan választ adnak arra a kérdésre, milyen összegű beruházásról lenne szó. Olyan ajánlatokat várunk, amelyek minőségi kivitelezést és európai uniós finanszírozást eredményeznek, hiszen egyértelmű, hogy a gyors és hatékony megoldás egy eu-s pályázat elnyerése.

H. Cs.

Ezt olvastuk

Teátrum-díjak

Eszenyi Enikő és Trill Zsolt színművész, valamint az Örkény Színház nyerte el az újonnan alapított Teátrum-díjat. Az elismerést a magyar dráma napján adták át a Nemzeti Színházban.

Eszenyi Enikő A gyönyörben nincs középút című önálló estjéért, Trill Zsolt, a Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház művé-

szé Csehov egyfelvonásos vígjátékok és Örkény István Tótek című darabjában nyújtott alakításáért részesült a kitüntetésben.

A legjobb előadás díját az Örkény Színház kapta Tasnádi István Finito című komédiájának bemutatásáért. A díjat Mácsai Pál, a darab rendezője, a színház igazgatója vette át.

(MTI)

Megkezdődik az oktatási-nevelési támogatások kifizetése

Október 30-án Beregszászban ülésezett a KAMOT Jótékonysági Alapítvány kuratóriuma, ahol döntés született a „Szülőföldön magyarul” oktatási-nevelési támogatások kifizetésének megkezdéséről. Felkértük Kocsis Máriát, a KAMOT Jótékonysági Alapítvány elnökét, hogy tájékoztassa olvasóinkat e témáról.

– A KAMOT Jótékonysági Alapítvány az idei esztendőben is sikeresen végrehajtotta a „Szülőföldön magyarul” oktatási-nevelési pályázatok begyűjtését és feldolgozását. A 2006–2007-es tanévben 15 015 pályázat (14 034 tanuló, illetve 981 hallgató) került benyújtásra, amely összesen 19 641 gyereket érint.

A támogatások összege október második felében futott be alapítványunk folyószámlájára, ahol már minden készen állt a kifizetések lebonyolítására. Alapítványunk kuratóriuma október 30-án ülésezett. Úgy döntöttünk, hogy ismét folytatjuk a pályázóink körében nagy népszerűségnek örvendő „A bank házhoz megy” akciót.

A kuratóriumi ülésen megállapításra kerültek a kifizetési összegek is. Mivel időközben jelentős változásokra került sor a banki árfolyamokban, ezért növekedtek a támogatási összegek is (az AB-típusú pályázatok gyermekenként 610 hrvnyát, a C-típusú pályázatok diákonként 75 hrvnyát jelentenek). Más szervezési kérdésekről is döntöttünk. Többek között kisorsoltuk a kifizetések sorrendjét is, azt, hogy nap mint nap milyen falvakba, városokba utazzanak ki a bank és az alapítvány képviselői.

November 5-én kezdődtek a kifizetések és előzetes terveink szerint karácsonyig szeretnénk minden pályázóhoz eljuttatni a támogatási összegeket.

A KAMOT Jótékonysági Alapítvány ebben az esztendőben is magára vállalta a banki kezelés 1 százalékos összegének kifizetését, így a szülőket nem terheli semmilyen illeték.

Reméljük, hogy az anyaország nyújtotta támogatások így karácsony táján jó helyre jutnak, és sok örömet okoznak gyermekeinknek.

ZUBÁNIC LÁSZLÓ

Kultúrák Közötti Kommunikáció

a Kárpát-medencében

Találkoztak a gimnazisták

Október hetedikén a Beregszászi Református Templom adott otthont a „Kultúrák Közötti Kommunikáció a Kárpát-medencében” című egyhetes program ünnepélyes megnyitójának. A Beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnázium vendégei a hajdúnánási, a budaörsi, a miskolci diákok Magyarországról, a fülekiei Szlovákiából, a lendvaiak Szlovéniából, a sepsiszentgyörgyiek Erdélyből, a szabadkaiak a Vajdaságból (Szerbia), valamint kísérő tanáraik, akik részt vesznek a tartalmas programokban.

– 2001-ben Budaörsön fektettük le a nemzetközi osztály alapját. Szép elképzelésekkel indultunk, de sajnos az anyagi hiánya miatt nagy lehetőségeink nem voltak. Viszont ahhoz nem kellett pénz, hogy megismerkedjünk, összejöjjünk az elszakított nemzetrészekben élő magyarokkal. Trianon ugyan szétszakított bennünket, sokáig nem tudtuk, hogyan élnek például a szlovéniai, szlovákiai magyarok. Mára már tudjuk: mégpedig a nemzetközi osztály létrejöttének köszönhetően – mondta Szabó Árpád, a BMG igazgatója.

Kocsis Mária, a tanintézet igazgatóhelyettese elmondta: eddig minden egyes találkozáson részt vett, és nagy öröme szolgál, hogy idén Beregszász ad otthont a nagyszabású rendezvénynek.

Az ünnepélyes megnyitó végén Taracközi Ferenc református tiszteletes szöveget az egybegyűltekhöz. A lelkipásztor kihangsúlyozta: a keresztyénység az alapja annak, ami összeköt minket, magyarokat és természetesen a nemzeti hovatartozás. A tiszteletes Isten áldását kérte a program résztvevőinek együttlétére, munkájára.

- csillag -

XVIII. Kárpátaljai Magyar Folklórfesztivál

Október 14-én Beregszász főterén kezdődött az UMDSZ által szervezett XVIII. Kárpátaljai Magyar Folklórfesztivál, ahol Kárpátalja valamennyi magyarlakta települése képviseltette magát néptáncosokkal, népdalkórusokkal, szólistákkal.

– Főleg a fiatalok teszik fel a kérdést: most, a harmadik évezred elején van-e szerepük a népi hagyományoknak, a folklórnak, és ha igen, mi az? Úgy vélem, egyértelmű és biztos választ adhatunk erre: a népi kultúra az, amely egységbe fogja az adott nemzet minden tagját. Ez az egyik megtartó erő, amely lehetővé tette számunkra is, hogy évszázadokon keresztül, több mint ezer éve megmaradjunk magyarnak itt, a Kárpátok alján – hangsúlyozta köszöntő beszédében Gajdos István, az UMDSZ elnöke, Beregszász megyei jogú város polgármestere.

Ivan Kacsurnak, a megyei közigazgatási hivatal elnökhelyettesének, illetve Ábrahám Ferencnek, a Magyar Köztár-

szakaság konzuljának köszöntője után a színpadot a szereplők vették a birtokukba. Amúsort a házigazdák együttese, a beregszászi Ludovika néptáncgyűttes nyitotta meg, őket az eszenyi Ritmus, majd az UMDSZ néptáncgyűttese követte, de gyönyörködhettünk a Nagydobronyi Középiskola együttesének, az Ungvári Járás Kultúrház, valamint az Ungvári járás népdalénekesinek, néptáncosainak, illetve a Nárcisz együttesnek az előadásában is. Színpadra léptek a Beregszászi Művészeti Iskola, a Mezővári Művészeti Iskola növendékei, a péterfalvi, a derцени, az orosz, a nagybégányi, a mezőgecsei hagyományörzők is.

Az egész napos rendezvény jó szórakozási lehetőséget biztosított Beregszász és a környező falvak lakosainak. A Vérke-parti város és vidéke központja a kárpátaljai magyarságnak, éppen ezért bölcsője és ápolója nemzeti hagyományainknak.

–csilla–

VIZSGAKÖZPONTOK UKRAJNÁBAN

Hónapok óta foglalkoztatja a kárpátaljai, illetve a magyarországi közvéleményt az Ukrajnában kialakítandó érettségi vizsgaközpontok ügye. Alább e témában szerzett információinkat osztjuk meg az olvasókkal.

2008-tól kezdődően minden ukrainai felsőoktatási intézménybe felvételiző számára kötelező a külső független tesztelésen való részvétel. A tesztelés eredményeit a közoktatási intézmények végzőseinek állami összegző atesztációjaként és a felsőoktatási intézmények felvételi próbatételeként egyaránt elfogadják, ami azt jelenti, hogy a tesztelésen résztvevőknek az adott tantárgykból nem kell külön érettségi, illetve felvételi vizsgát tenniük. Azoknak a végzősöknek, akik ebben a tanévben nem kívánnak továbbtanulni, nem kötelező a tesztvizsgákon való részvétel.

Azoknak, akik részt szeretnének venni a 2008. évi független tesztelésen, 2007. november 1-je és 2008. február 20-a között jelentkezniük kell a regisztrációs központokban. Minden középiskolában létrehozták a regisztrációs központokat, az adott tanintézet idei végzősei ott jelentkezhetnek a tesztelésben való részvételre. Azok, akik korábban érettségiztek, illetve a középiskolai szakirányú tanintézetek végzősei az állandó lakhelyük szerinti regisztrációs központban jelentkezhetnek.

A vizsgákra előreláthatóan 2008 áprilisában kerül majd sor. A nemzetiségi iskolák végzősei anyanyelvükön vizsgázhatnak.

A külső független tesztelésre jelentkezés személyeknek három tantárgyból kell vizsgát tenniük. Az ukrán nyelvből és irodalomból történő tesztelés

mindenki számára kötelező (bármely ukrainai felsőoktatási intézménybe való jelentkezéskor a választott szaktól függetlenül ez az egyik felvételi tárgy). A másik két tesztvizsgát a következő tantárgyak közül választhatják: Ukrajna történelme (az ősidőktől napjainkig), világtörténelem (az ősidőktől napjainkig), világirodalom, kémia, fizika, biológia, matematika, közgazdasági alapismeretek, jogi alapismeretek, földrajz. A többi tantárgyból, mint például az idegen nyelvek, az anyanyelv (magyar, szlovák, román) egyelőre nem szerveznek tesztvizsgát. Ezekből a tárgyakból előreláthatóan a kiválasztott felsőoktatási intézményben kell felvételizni.

A tesztfeladatok minden egyes tantárgy esetében megfelelnek a középfokú végzettség állami szabványainak, valamint a középiskolai programnak. A tesztelésben különböző formájú és nehézségi fokozatú feladatok vannak. A tesztfeladatok szövege a vizsgák napjáig nem juthat tudomásukra sem a résztvevőknek, sem a tesztelés szervezőinek.

Kárpátalja az ivano-frankivszki regionális vizsgaközpontokhoz tartozik. A vizsgázók által kitöltött tesztlapok itt kerülnek ellenőrzésre. A teszt értékelése objektív és elfogulatlan módon történik. Az eredményeket a résztvevők a tesztelés után 15–30 nappal kapják kézhez. A vizsgázók, amennyiben nem értenek egyet a teszt értékelésével, fellebezést nyújthatnak be. Az ismeretek külső független értékelésének eredményeiről a résztvevők tanúsítványt kapnak, amely egy évig érvényes.

SZEMERE JUDIT

Szalagavató a Karáczfalvi Sztójka Sándor Görög Katolikus Líceumban

A líceumban rendhagyó módon októberben tűzik fel a tanintézet végzős hallgatói mellé a remény zöld szalagját. Így volt ez az idén is. Október 20-án ünnepélyes keretek között került sor az eseményre.

A szalagavató ünnepség a líceumkápolnájában Orosz

István atya által celebrált misével vette kezdetét, majd Fóris Csilla magyartanár – a 18 harmadéves hallgató osztályfőnöke – és Trescsula László, az iskola lelki igazgatója rövid bibliai idézetek kíséretében feltűzték az érettségire való felkészülés szimbólumát a diákok mellé.

Az ünnepséget megtisztelte jelenlétével dr. Giller László magyarországi orvos is, aki a líceum névadójának, Sztójka Sándornak, Kárpátalja egykori görög katolikus püspökének egyetlen élő leszármazottja. A doktor úr természetesen nem jött üres kézzel, egy asztalfoci-kész-

lettel kedveskedett a diákoknak, hogy a tanulás mellett némi szórakozásra is lehetőségük legyen. A misét követően a végzősök dalokból, versekből összeállított műsorral kedveskedtek szüleiknek és tanáraiknak. A rendezvény diákbállal zárult.

TUDÓSÍTÓNK

„Zörgessetek és megnyitattik”?

Rendhagyó interjú Ambrus Pállal,
a Técsői Református Líceum igazgatójával

– Igazgató úr, mostanában, amikor szinte a „kertek alján kószál” a schengeni határkérdés, itt, Técsőn, nevezetesen a líceumi családban történt valami, ami nem jellemző, annál inkább örvendetes és közhírré tételre érdemes. Tízennyolc ukrán útlevelet tartok a kezemben, amelyekben 5 évig érvényes magyar „Nemzeti tartózkodási engedély” feliratú vízum van. Kérem, ossza meg a „titkot” az olvasókkal: miképpen sikerült elérniük, hogy ilyen gyorsan zöld utat kaptak az anyaország felé?

– Ez a dolog a maga nemében valóban rendhagyó, legalább is kárpátaljai vetületben nem jellemző. Az útlevelekben lévő vízumok feljogosítják a Técsői Református Líceum tanárait, hogy öt éven át összességében 1856 napot tartózkodjanak az anyaországban, s ha majd hatályba lép a schengeni egyezmény, minden további nélkül, akárcsak a magyar állampolgárok, éljenek az utazás, a tartózkodás lehetőségével az EU bármelyik országában. Egyszóval akkor megyünk, amikor hívnak, amikor szükségét látjuk. Mondanom sem kell, hogy milyen óriási lehetőség ez posztgraduális képzésre, üdülésre, rokon vagy baráti látogatásra.

– Őszintén szólva a magyar konzulátusokon nem valami szívderítő látványt fogadja a vízumügyben érdeklődőket. Szinte hihetetlen, hogy a líceum tanárai már túl vannak a nehezen...

– Az igazság az, hogy mindnyájunknak nagy tapasztalatunk van „vízumkérdésben”. Elég, ha megemlítem: líceumunk és középiskolánk minden arra igényt tartó tanulójának volt és van vízuma. Ezek igénylésében és beszerzésében tapasztalatot gyűjtöttünk. Szoros szakmai kapcsolatot építettünk ki Váncsa Julianna konzullal és a Magyar Köztársaság Ungvári Főkonzulátusa beregszászi ügyfélszolgálati irodájával. Az év elején, amikor el etbe lépett az új vízumrendszer, sokan, majd egyre többen fordultak hozzánk e kérdésben, mint a Técső és vidéke magyarságának képviselőihez. Megkönnyítendő az igények ki elégítését, számítógépes központot létesítettünk, majd felkértük Váncsa Juliannát, látogasson el városunkba, ismertesse a tudni valókat, válaszoljon a felmerült kérdésekre. Egy idő után látogatási rendszeressé váltak, mindenki választ kapott.

Menet közben vetettem fel előtte: tájékoztasson bennünket arról, hogyan kaphat egész tantestületünk nemzeti tartózkodási engedélyt, milyenek a lehető-

ségek. Konzultált a magyarországi illetékesekkel, hiszen különleges kérésről volt szó, amely addig nem volt gyakorlat. Egy héten belül jött a kedvező válasz: a dolognak nincs akadálya, vágjunk bele!

– Befogadó nyilatkozat, meghívólevél? Ezek, úgy tudom, elengedhetetlen feltételek.

– Beszerzésükkel nem volt gond. Évek óta szoros, mondhatni testvéri kapcsolatban vagyunk a nagykorösi Arany János Református Gimnázium és Diákotthon Suba Lajos vezető kollektívájával. Kérésünkre azonnal – nevesítve – küldtek meghívókat és befogadó nyilatkozatokat, sőt, tevékenyen részt vettek az ügyintézésben is. Felvettem a kapcsolatot a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatallal, ahol – mondhatom így is – tárt karokkal fogadtak. Némi szorongással – érthető, hiszen egyedül dologról volt szó – no meg kész iratokkal érkeztem hozzájuk. Feszélyezettésem hamar feloldódott, mert a szakavatott fiatal munkatársakkal működő hivatalban olyan figyelemmel, segítőkészséggel fogadott Pellei Orsolya ügyintéző, hogy ez máig, de gondolom, örök időkre legszebb emlékem marad.

Alig kétórás, a legmesszebbmenő szakmai hozzáértéssel végzett ügyintézés után már utazhattam haza a BÁH által kiadott meghívókkal. A többi már a beregszászi konzulátuson múlt. A técsőiek és a környékbeliek kérésére a mai napig folytatjuk a nemzeti vízummal kapcsolatos konzultációkat. Az eddigi tapasztalatok birtokában meg vagyunk győződve arról, hogy az elbírálások kedvezőek lesznek.

– Köszönöm a tájékoztatást. „Zörgessetek és megnyitattik!” Ezzel a bibliai gondolattal kívánok további eredményes munkálkodást.

SZ. T.

A tájékoztató jegyzetfűzetéből

Huszt város és egyháza történetének feljegyzései a 17. és 18. századból

Huszt a régi Máramaros vármegyének egyik legjelentősebb városa. Első említése 1326-ból való, amikor is Károly Róbert király másik három településsel: Viskkel, Técsővel és Hosszúmezővel együtt Szőlőshöz hasonlóan szabad királyi városi rangra emelte. 1352-ben Sziget is elnyerte ezt a szabadalmazást, ettől fogva: öt koronavárosként nevezik őket. Huszt, a többi városoktól eltérően, valószínűleg nem sokkal előbb alakult, mégpedig magyar és szász ajkúak betelepítésével. Történetének a fent nevezett két százada volt a legmozgalmasabb.

A mohácsi vész után Máramaros az erdélyi fejedelemséghez került. Bethlen Gábor a fejedelemsége elején, az 1610-es években Huszt várát, amely az előbbi században a sok harc és háború miatt igen megromlódott, jelentősen átalakítja és kibővíti, igazi erődtámmenné teszi. Mintegy százötven éven keresztül a legnehezebb harcokat is kibírta bevehetetlenül.

Bethlen Gábor testvére, Bethlen István még bátyja idejében főispánja lesz a megyének, a vár ura és a már akkor híres huszti uradalomnak is gazdája egyben. Az öt koronavároson kívül még öt falu: Iza, Száldobos, Bustyaháza, Talaborfalva és Dulfalva tartozott hozzá több tízezer hold birtokkal, földekkel és erdőségekkel.

1625. március 28–30-a között Huszton tanácskoztak a máramarosi református eklézsiák a Gergely-féle naptár elfogadásának ügyében, ugyanis addig a már korábban hibásnak bizonyult Juliánus-naptárt használták. Ettől fogva kötelező volt átvenni az újat és aszerint tartani az ünnepeket. A tanácskozás istentisztelettel és úrvacsoravétellel kezdődött, amelyen Bethlen István várbeli, udvari kíséretével vett részt.

1638-ban e derék főúr, mint a templom kegyura, a maga költségén kijavíttatta a templomot, egy későbbi vers sora szerint: „mert mindenk romlásban valának,„ 1640-ben pedig egy aranyozott, családi címerükkel bevéselt kenyérszító tányért és boros poharat adományoz a gyülekezetnek az úrvacsorai szentségek kiszolgálására. Ezek a becses adományok mind a mai napig ezt a szent célt szolgálják.

(Ebben az időben Huszton csak református gyülekezet volt. A ruszinok ekkor kezdtek beszivárogni a hegyekből. Gyülekezetük 1675-ben alakult. 1523/24-ben az itteni reformáció idején az addig római katolikus gyülekezet papjával, Huszti Lovász Tamással együtt elfogadják az evangéliumot és csak a II. Rákóczi Ferenc vezette szabadságharc után jelentek meg ismét a római katolikusok.)

A tájkatató jegyzetfűzetéből

Huszt város és egyháza történetének feljegyzései a 17. és 18. századból

1657-ben II. Rákóczi György fejedelem itt vonult végig a lengyel korona megszerzésére. Visken táborozott le 24 ezres seregével, ahol országgyűlést is tartott, és innen indult a hadjáratra, amelyről köztudott, hogy sikertelenül végződött. A lengyelek Lubomirsky vezér hadseregével megbosszulták Rákóczi útját, Máramaros, Ugocsa és Bereg megye szenvedett a legtöbbet miatta. Visken felgyújtották a templomot, az itt tárolt, a városokra vonatkozó iratok elégték. Arról nem szól feljegyzés, hogy a huszti templomot is felgyújtották volna.

A Bethlenek által alapított városi iskolát a többi fejedelmek is mind támogatták. Gimnáziumi fokozatú oktatás folyt benne, ahol tógás diákok is tanultak. A rövid ideig erdélyi fejedelemséget is viselt Rhédey Ferenc került apósa, Bethlen István helyébe, átvette a vármegyét, a várat, az uradalmat. A lengyel hadjáratban az erdélyi sereg egyik alvezére. Csaknem 20 évig volt a vármegye első számú vezetője, mindvégig Huszton lakott. 1667. május 13-án halt meg. A vár kápolnájába temették fia, László mellé. Szántói Pócs István helybeli lelkész tartotta felette a fejedelmi prédikációt, amely nyomtatásban is megjelent.

A Wesselényi-féle, 1671-ben történt összeesküvés után több főúr a huszti várban talált menedéket.

Apafi Mihály fejedelemsége alatt a huszti iskola jelentős alapítványban részesült, felesége Bornemissza Anna a vár alatti és várbéli kastélyából irányította férfiakat is megszégyenítő pontossággal hatalmas uradalmát.

1699-ben a templom kőtornyát megemelték, és tetejére 4 fiatornyos, zsindelellyel fedett tetőszerkezetet építettek.

A 18. század azzal kezdődött, hogy 1703 augusztusában Ilosvay Imre és testvére, Bálint kuruc ezredesek belopóztak éjszaka a várba, a német parancsnokot eltették láb alól, a katonaságot pedig Rákóczi zászlaja alá eskettették. Így, szinte puskalövés nélkül, a vár máról holnapra kuruccá lett. Ezt dolgozta fel Jókai Mór „A huszti beteglátogatók” című elbeszélésében. A Nagyságos Fejedelem többször megfordult itt, és több országgyűlést is tartott. Az orosz cárral való találkozásá utáni utolsót is ide tervezte.

1708-ban a templomba temették Dolhay György kuruc várkapitányt, aki utolsó férfi tagja volt a vágynéző családnak. 1709-ben pedig Petrőczy Kata Szi-dóniát, a mélyen vallásos költőnőt és inga-tag kuruc generális férjét, gróf Pekry Lőrincet temetik ide. Egyikük sem itt halt meg: a költőnő Beregszentmiklóson, a férj Homonnán, ám mindkettőjüket idehozták eltemetni, végleges nyugvóhelyükre, valószínű a feleség végakarata szerint.

A szabadságharc leverése után német őrség került a várba. A Bethlenek és Telekiek cserélgetik egymást az uradalom élén. Erdélytől Máramaros elszakad, és Magyarországhoz csatolják.

1721. május 19-én 36 évi papsága után meghal Huszti Lovász Sámuel, a reformátor leszármazottja. A templomban temetik el. Több évig esperese is volt a megyének, és püspöki funkciót is betöltött Erzsébet nevű leányának férje, Deáki Filep József kolozsvári püspök.

A huszti református templom

Ady Endre

Krisztus-kereszt az erdőn

Havas Krisztus-kereszt az erdőn
Holdas, nagy, téli éjszakában:
Régi emlék. Csörgős szánkóval
Valamikor én arra jártam
Holdas, nagy, téli éjszakában.

Az apám még vidám legény volt,
Dalolt, hogyha keresztre nézett,
Én meg az apám fia voltam,
Ki unta a faragott képet
S dalolt, hogyha keresztre nézett.

Két nyakas, magyar kálvinista,
Miként az Idő, úgy röpültünk,
Apa, fiú: egy Igen s egy Nem,
Egymás mellett dalolva ültünk
S miként az Idő, úgy röpültünk.

Húsz éve elmúlt s gondolatban
Ott röpül a szánom az éjben
S amit akkor elmulasztottam,
Megemelem kalapom mélyen.
Ott röpül a szánom az éjben.

Az 1742–1743-as esztendőben az Európát sújtó pestisjárvány következtében a városban tömegesen haltak meg az emberek. Uradalmi feljegyzések szerint csaknem 230-an veszítették életüket a dühöngő járványban, a város polgárainak több mint a negyede.

Ez időben kezdenek ismét megjelenni a városban a római katolikusok, akik a szertartások alkalmával a vár kápolnáját használják. Mária Terézia alatt számuk növekedett, mivel szepességi szászokat telepített a királynő a Felső-Tisza vidékére, így Husztra is, keletről pedig örmény kereskedőcsaládok telepedtek le a korona- városokban. A zsidók is ekkor kezdenek tömegesen megjelenni, főleg Galíciából.

1766 júniusában három egymást követő villámcsapás is érte a várat: az egyik éppen a puskapormalmot és a raktárt találta el. A hatalmas robbanásban a vár épületei összeomlottak, és ami éghető volt, minden elégett. Az 1770-es években, amikor II. József meglepetésként látta a várat, úgy ítélték meg, hogy nem építik fel újra. Ekkor vette kezdetét az enyészet. Ma, a XXI. század elején még inkább elmondható: „Bús dűledékeiden, Husztnak romvára, megállék...”

Végezetül egy adalékkal szolgálnék a templom múltjával kapcsolatban. 1771-ben történt. A református lelkész aznap éppen otthon nem lévén, a katolikus szerzetes a harangozótól a templom kulcsát el akarta kérni, mondván, egy mérnök meg kívánja vizsgálni az épületet, de az az a nyilvánvaló szándékkal, hogy így visszaszerzi a hívei számára a templomot. E szándék félreérthetetlen volt, mivel több száz görög katolikus hívőt maga mellé vett és körbevették a templomot. A református hívek hamar észrevették a cselszövést, és valamennyien a magas kőfalon belülrre siettek, és testükkel is készek voltak megvédeni a templomot. Az akció sikertelen maradt. Nagy-Idai Mihály főgondnok és Mészáros András jeles egyháztag a ruszinokhoz anyanyelvükön szólottak és arra kérték őket, hogy hagyjanak fel az erőszakkal, ne szentségtelenítsék meg az Isten házát. E két derék férfi Bécsbe is fölment, és a királynőtől, Mária Teréziától két kegyet is kieszközölt. Először is azt, hogy a királynő adjon garanciát: hasonló incidensre ne kerüljön sor, másodsor, királyi engedélyével romladozásából hadd tudják teljesen felújítani a templomot.

Mintegy 10 évig tartott a felújítási munka, új padlózatot, ülőhelyeket, új mennyezetet, karzatot építettek, és a 4 fiatornyos faszerkezetet is megerősítették.

A városban így ért véget a 18. század.

vitéz JÓZAN LAJOS
református lelképásztor,
Huszt

Bölcsek és pásztorok találkozása Jézussal

(*Olvasandó Máté evangéliuma 2, 1-11 és Lukács evangéliuma 2, 1-17*)

A karácsony evangéliuma azáltal lett igaz örömhírré, hogy nemcsak azt írta le benne a Szentlélek Isten, hogy a júdeai Betlehemben megszületett egy kisgyermek, akiben maga a szent és hatalmas Isten jött el a földre, hogy váltságot, bűnbocsánatot – tehát igazi örömet – adjon a bűnben halálra ítélt embernek, hanem azt is, hogy ez a megváltó Úr személyes találkozásra várja az erőltlen embert. Ezzel a Megváltóval személyesen kell, de lehet is találkozni, mert a Lélek mindenkit kész elindítani abból az állapotból, amiben van, és mindenkit el is tud vezetni azon az úton, amely a Megváltóhoz visz!

Bölcsek és egyszerű emberek, hatalmasok és erőltlenek, gazdagok és szegények, egészségesek és betegek egyformán csak a Vele való találkozásban juthatnak igazi öröme: ki-ki a maga életének az állapotában. A karácsonyi evangéliumnak ez a közös üzenete mindenki számára, és ez marad tartós örömként ma is és mindenkor az eljövendő időkben.

A két evangéliumi rész – Máté és Lukács evangéliuma – nem véletlenül beszél két, egymástól nagyon távol lévő embercsoport találkozásáról a betlehemi jászolbölcse mellett. Nagyon különböző volt a helyzetük, a mindennapi életük folyása, sőt, még a Betlehemtől való távolságuk is. De mind a két csoportnak a maga útját kellett vállalnia és megjárnia ahhoz, hogy a célt – a világ Urával való találkozást – elérjék. Különböző volt az értesülésük a Megváltó születéséről, de egyforma a választási lehetőség: vagy elindulnak és rábízzák magukat a Lélek vezetésére – ám akkor az egész életüket átforgató találkozásban lesz részük a betlehemi jászolbölcseknél –, vagy maradnak a maguk addigi állapotában – nem indulva el a jelek látása után –, és akkor kimaradnak az élet Urával való találkozásból és így nem részesülhetnek az egyetlen igazi örömből, mert akkor nem hangzik el feléjük a karácsonyi örömhír: „Ne féljete, mert imé hirdetek néktek nagy örömet, mely az egész népnek öröme lesz: Mert született néktek ma a Megtartó, ki az Úr Krisztus, a Dávid városában” (Lukács 2, 10-11). De őket Valaki elindította és az a Valaki célhoz is juttatta őket.

Kezdjük a bölcsek útjával. Azt írja Máté evangélista: „Amikor pedig megszületett Jézus a júdeai Betlehemben, Heródes király idejében, imé napkeletről bölcsek jöttek Jeruzsálembe, és azt mondták: Hol van a zsidók királya, mert láttuk az ő csillagát napkeleten és azért jöttünk, hogy tisztességet tegyünk neki” (Máté 2, 1-2). Ahhoz, hogy ezek a keleti tudósok elinduljanak a maguk mindennapi életének másoktól magasabb rendű helyzetéből, figyelmeztetést kellett hogy kapjanak Valakitől: „Vigyázzatok, a ti bölcseségeken kívül van egy mindenek felett való bölcsesség – a bűnbocsátó Isten szeretete, ami így íratott meg: „Mert úgy szerette Isten e világot, hogy az ő egyszülött Fiát adta,

hogy valaki hiszen ő benne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.” (János 3, 16). Ezt a szeretetet hirdette az a csillag, amely felragyogott az ő szemük előtt, amelyben Isten a világ Urának eljövételére figyelmeztette őket. Ezt a felismerést pedig az Isten Lelke végezte el bennük, az a Lélek, aki mindenkor munkálkodik ebben a világban. Akit éppen ez a Jézus ígért meg a mennybemenetel előtt a tanítványoknak: „Vesztek erőt minekutána a Szent Lélek eljön reátok: és lesztek nékem tanúim.” (Apostolok Cselekedetei 1,8). Ez értette meg velük, hogy az ő bölcsességük-nél van egy sokkal nagyobb és ezt a sokkal nagyobbat készítette el Isten az ő számukra is. Ezeket a bölcseket az alázatosok számára elkészített ingyen kegyelem vezette el a Jézussal való találkozásra. A lényeg az, hogy ezek a bölcsek itt most nem a maguk értelmére támaszkodtak, hanem elfogadták az Istentől – felülről – való bölcsességet és elindultak a csillag vezetésével.

De a bölcsek nem érkeztek meg olyan könnyen a célhoz. Ők úgy értelmezték a látást, hogy a csillag a zsidók királyának a megszületését hirdeti. Ezért keresték Őt Jeruzsálemben. De ott megtanulták, hogy Isten nekik nem a zsidók királyával készített találkozást, hanem az egész világ Urával és királyával, az Úr Jézus Krisztussal, aki mindenkinek Ura, aki hisz Ő benne. Így indította tovább őket a Lélek Betlehembe, mert Isten megértette velük, hogy a Jézus születésének helyét az örökkévaló Isten végezte el kezdettől fogva.

Amikor megérkeztek Betlehembe a bölcsek, nem egyszerű és kicsi dolgot kellett megtanulniuk. Ők királyt kerestek, és azt akartak látni. És ehelyett nem királyi trón várta őket, hanem egy szegényes istálló, benne jászolbölcseivel. És nem fényes öltözötű királyfit találtak, hanem szegényes, rongyokba pólyált gyermeket. De a Lélek felismertette velük azt az Urat, akiben az Isten szeretete lehajolt a bűnös világhoz, és megértette velük, hogy ennek a királynak a jelét látták abban a csillagban. Ez előtt a király előtt aztán leborultak, hogy tisztességet adjanak neki, hogy dicsőítsék őt, hogy lerakhassák előtte ajándékaikat.

Ezután következett életükben egy nagyon komoly döntés: úgy van megírva, hogy miután Heródes gonosz szándékkal arra kérte őket, hogy visszafelé mentükben jelezzék neki Jézus születésének helyét, a Lélek megintette őket, hogy más úton térjenek vissza hazájukba. (Máté 2,12). Ennek a figyelmeztetésnek engedelmeskedve megakadályozták Heródes gyilkos szándékát. És ezt megint a Lélek munkája végezte el bennük. Ez volt életükben az áldás útja.

És most folytassuk a pásztorokkal. A Lukács evangéliuma adja tudunkra ezeknek az útját. Ez az út is úgy kezdődik, mint a bölcseké: az élő Isten jele megjelenik előttük. Így van megírva: „Voltak pedig pásztorok

azon a vidéken, akik künn a mezőn tanyáztak és vigyáztak éjszakán az ő nyájok mellett. És imé az Úrnak angyala hozzájuk jött és az Úrnak dicsősége körülvette őket: és nagy félelemmel megfélemedtek. És azt mondta az angyal nekik: Ne féljete, mert hirdetek néktek nagy örömet, mely az egész népnek öröme lesz! Mert született néktek ma a Megtartó, ki az Úr Krisztus, a Dávid városában.” (Lukács 2, 8-11). Ez az eddigi soha nem látott fényesség félelemmel töltötte el őket és ez nem véletlenül volt így. Amióta az ember szívével rabul ejtette a bűn, mindig félelmet jelent az Isten dicsőségével való találkozás. De az Isten a maga dicsőségét soha nem azért ragyogtatja fel, hogy megtanítsa az embert félni és rettegni. Ezt tudja a bűnös ember a nélkül is. Az Isten dicsősége mindig azért jelent és jelenik meg, hogy ebből a félelmetes állapotból hirdessen – ott a pásztoroknak, itt pedig minden embernek – nagy örömet. Ennek az öröme a forrása pedig az, hogy „született néktek Megtartó”, aki azért jött ebbe a világba, hogy amire az ember képtelen a maga erejéből, megszabadítsa a világot a félelemtől, mert erre csak Neki van ereje és hatalma ezen a földön.

Amikor elhangzott a kegyelmes Isten pásztoroknak szóló üzenete, az Úr bizonyítékot is adott ehhez: „És hirtelenséggel az angyallal mennyei seregek sokasága jelent meg, akik az Istent dicsérték és ezt mondták: Dicsőség és a magasságos mennyekben az Istennek és a földön békesség és az emberekhez jóakarát.” (Lukács 2, 13-14). A legkövetesebb karácsonyi üzenet az, amikor megjelenik az élő Isten dicsősége, hogy előtte leboruljanak a félnék szívű emberek, mert ezáltal van biztosítva az emberek számára a békesség, mert ez a jóakarátú Isten ajándéka az övéi számára.

Miután az angyalok eltávoztak, a pásztoroknak dönteniük kellett. De ebben nem maradtak magukra: ott maradt velük a Lélek, aki megtanította őket a döntésre: „Menjünk el mind Betlehemig, és lássuk meg ezt a dolgot, amelyet az Úr megjelentetett nekünk.” (Lukács 2, 15). Vezetőjük az a Lélek volt, aki elindította őket és biztosan vezette őket a célhoz. Mert aki teljes hittel és reménységgel követi ezt a vezetőt, az nem botlik meg, mert a Lélek vigyáz rá és biztos helyre vezeti. Ehhez kellett a pásztoroknak alázatos és engedelmes szív, de így az út biztonságos volt: „Elmentek azért sietséggel és megtalálták Máriát és Józsefet és a kis gyermeket, aki a jászolban feküdt.” (Lukács 2,16). Nincs megírva, hogy a pásztorok valamilyen ajándékot is vittek volna a gyermeknek – ezt a későbbi korokban művészek gondolták hozzá a karácsony történetéhez. De mégis vittek valamit: a maguk vágyakozó szívét, és ennél többet bűnös ember nem is adhat a Megváltójának. De Ő nem is kér mást az embertől. ▀

Bölcsek és pásztorok találkozása Jézussal

(Olvasandó Máté evangéliuma 2, 1-11 és Lukács evangéliuma 2, 1-17)

■ Ez után következik a pásztorok életében a nagy feladat. Nem azért mehettek el Betlehembe, nem azért kapták a csodálatos jelet, hogy legyen egy rövid ideigtartó örömük, hanem azért, hogy mások is meghallhassák az örömhírt: „Született néktek Megtartó”, „És ezt látván elhirdették, ami nekik a gyermek felől mondatott.” (Lukács 2, 17). A Krisztussal való találkozás öröme ezért adatik meg mindenkinek.

A két találkozásban van sok közös bizonyosság: mind a kettőnél a fény, a Lélek fénye jelenik meg, ez a fény indítja mind a két csoportot a cél felé, ez vezeti őket a jászolbölcsőhöz. De van egy különbség is: a bölcsek úgy mentek vissza napkeletre, hogy elkerülték Jeruzsálemet, mert az Ur azt parancsolta nekik, hogy ne mondják el Heródesnek, hol jártak és mit láttak. Másoknak, a saját hazájukban biztosan elmondták mindezeket. A pásztoroknak viszont az volt a feladatuk, hogy azoknak, akik közül jöttek, elmondják mindazt, amit láttak és hallottak. Úgy, ahogy ez később Péter és János apostolok életében megtörtént, amikor „megparancsolták nekik, hogyteljességgel ne szóljanak és ne tanítsanak a Jézus nevében.” Amire ők úgy feleltek: „... nem tehetjük, hogy amiket láttunk és hallottunk, azokat ne szóljuk.” (Apostolok Cselekedetei 4, 18-20).

Most pedig hadd kérdezzelek meg, drága lélek, aki olvasod e sorokat: te hogy állsz a Jézussal való találkozással? És ne feledd el: ezt nem én, a hozzá hasonló ember kérdi, hanem az élő Isten maga, aki énelem e sorokat leíratta. Nem tudom, te melyik csoportba tartozol: a bölcseké vagy a pásztoroké? Csak egyet tudok: Valaki a júdeai Betlehemben azért született meg, mert neked szükség van az élő Isten bűnbocsátó kegyelmével való találkozásra, és ez a találkozás egyedül csak Jézus Krisztuson keresztül és általa lehetséges.

A két találkozásban azt akarja veled is megértetni az Isten

Lelke, hogy a bűnbocsátó Isten részéről minden el van készítve.

A kegyelemről szóló hirdetés, az örök karácsonyi üzenet hangzik sok bizonyágtételben. A karácsony fénye – nem a karácsonyi gyertyákban, vagy a csillagszórókban – jelen van ma is ebben a világban, mert a Lélek tüze és fénye itt van, megszólít, drága üzenetet hirdet: „Ne féljete, mert ímé hirdetek néktek nagy örömet, mely az egész népnek öröme lesz! Mert született néktek ma a Megtartó, aki az Úr Krisztus, a Dávid városában.” (Lukács 2, 10-11). És ezt az üzenetet szeretném most személyes üzenetként hirdetni: Ne félj – te, akinek ezer okod van a félelemre – mert eljött ebbe a világba az élet Ur, a karácsonykor Betlehemben megszületett Jézus. Azért jött, hogy elvegye a világ bűneit, hogy elvegye a tiédet is. Azért, hogy megtanítsa Téged látni és hallani. Ő az Isten szeretetének ma is csodálatosan ragyogó fénye. Óróla szól a teljes Szentírás minden üzenete, hozzá akar elvezetni a Biblia minden szava, és róla szól a gyarló és erőtelen ember minden bizonyágtétele – az én gyarló írásom is.

A sok szükség között igazán erre van szükséged: arra, hogy nézz fel és lásd meg, hogy minden sötétség ellenére az Isten szeretetének a világossága hatalmas erővel fénylik ma is, ebben a világban is, és ez a világosság téged is el akar vezetni a Jézussal való boldog találkozásra. De ezt a találkozást senki sem tudja a maga erejéből elérni, mert ha a lélek kész is, a test erőtelen. Van azonban egy erő – a Szentlélek ereje –, és ez az erő téged is felemel és elvezet a karácsony – és a világ – Urához: a Jézus Krisztushoz. És ha kéred és várod az ő kegyelmét, te is biztosan ott lehetsz a betlehemi jászolbölcsőnél és egyszer majd az ő dicsőségében, a megváltottak seregében, az örök életben, övele és mindazokkal, akik hisznek őbenne.

Úgy legyen!

GÉCZY TIHAMÉR
református lelkipásztor,
Debrecen

ZSINATI ÜLÉS BEREGSZÁSZBAN

A beregszászi zsinat megalakulása 455. évfordulója alkalmából istentisztelettel egybekötött zsinati ülést tartottak a beregszászi református templomban.

„Nem beszédben áll az Istennek országa, hanem erőben.” (1 Kor 4,20) Ezzel az igeszakasszal kezdte meg ünnepi igehirdetését Bölcskey Gusztáv, a Magyarországi Református Egyház Zsinatának lelkes elnöke, a Tiszántúli Egyházkerület püspöke. Igihirdetésében a református hit alapgondolatairól és az egyház alapesszméinek megtartó erejéről szólt.

Prédikációját követően Kacsó Géza, a beregszászi református gyülekezet beosztott lelkesze köszöntötte a megjelent világi és egyházi előljárókat.

A köszöntéseket követően Zán Fábrián Sándor püspök nyitotta meg a zsinati ülést. Beszédében így fogalmazott: ez a mostani jubileumi évforduló visszatekintést és egyben erőmerítést jelent a mai helyzetben, hogy szembe tudjunk nézni azokkal a kihívásokkal, amelyek igen támadják a protestáns, a magyar református irányt. Felszólalásában ismertette a zsinati ülés napirendi pontjait. Ezt követően a zsinati tagok számbavétele következett. Megállapítást nyert, hogy a tagok elegendő létszámban vannak jelen egy határozat elfogadásához.

Ezután a püspök úr felkérte Ferenczi Attilát, a Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház színészét, olvassa fel az 1552-ben tartott zsinat határozatait.

A felolvasást követően dr. Dienes Dénes, a Sárospataki Református Teológiai Akadémia Egyháztörténeti Tanszékének professzora „Az 1552-es zsinat és Kálmáncsehi Sánta Márton szerepe a Helvét Hitvallás elfogadásában” címmel tartott előadást. Az 1552-ben elhunyt Kálmáncsehi Sánta Márton a két beregszászi zsinat megszervezője volt, a híres történelmi esemény, a se-

gesvári hitvita egyik résztvevője. Az ő közbenjárásával kegyelmezett meg Szapolyai János Szántai István reformátor prédikátornak. Az előadó korának, életpályájának és hitvallásának ismeretében keresztül hívta fel a jelenlévők figyelmét arra, mekkora kockázatvállalást jelentett a beregszászi zsinatnak a reformáció svájci irányának választása, valamint annak hazai viszonyok közt történő alkalmazása.

Az előadást követően Zán Fábrián Sándor zárószavában a református katekizmust idézve úgy fogalmazott, hogy protestánsnak lenni azt jelenti, bizonyosságot tenni Jézus Krisztusról és tiltakozni minden bűn és erőszak ellen. A református ember nemcsak a templomban gyakorolja hitét, hanem a mindennapi életben is.

Záróbeszédét követően felolvasásra került a Kárpátaljai Református Egyházzsinatának mostani határozata, amely mind eszméiben, mind elkötelezettségében megegyezik az 1552-es határozattal. Az árányilatkozat elfogadása után a jelenlévők egyházi énekeket hallhattak az ungvári Varga Katalin előadásában.

Végezetül az ünnepi zsinati ülés résztvevőit a testvértelepülések képviselői köszöntötték, köztük Csomós József, a Tiszán Innei Református Egyházkerület püspöke, Ábrám Tibor, a Tiszán Innei Református Egyházkerület főgondnoka, dr. Arday András, a Tiszántúli Református Egyházkerület világi főjegyzője, Bartha Gyula, a Szatmári Református Egyház megye esperese, Márton Géza, a szlovákiai Ungi Református Egyház megye esperese és Sipos Kálmán lelkipásztor, a Tiszántúli Református Nőszövetség elnöke.

Valamennyi felszólaló köszöntő beszédében a református egyház és a magyarság egységét, a kölcsönös felelősségvállalás fontosságát hangsúlyozta.

MOLNAR BERTALAN

Benes és Kárpátalja

A pozsonyi törvényhozás szlovák tagjainak egyhangú határozata, amellyel megerősítette a háború utáni hírhedt Benes-dekrétumok érvényét, gyógyíthatatlan sebeket szaggatott fel újra. Amiről napjainkban szó van, csupán a Felvidék. A cseh politikusa befolyása Kárpátalja, azaz a történelmi Magyarország északkeleti része és népei sorsára még végzetesebbnek bizonyult, amit ma is csontunkig érzünk.

Benes Trianont követően hamar fogalommal vált, diákként én ezt már, mint felvidéki gimnazista, a levegővel együtt, amelyet beszívtam, megkaptam. A csehszlovák állam egyik alapítójaként gátlást nem ismerő, eszközeiben nem válogató, minden emberi szempontra vagy tisztességre fittyet hányó, ilyen szellemet népére is sugárzó politikus jelképe lett. A „benesi szellem” kísértete az új államalakulat összeomlását is túlélte. Példa erre az 1938-as visszacsatolást követő egyik incidens a budapesti parlamentben. Egy tekintélyes felsőházi tag valamilyen éles vitában indulatosan „lebeneszte” a hazatérteket. Mire Mécs László premontrei papköltő emlékezetes versében „a mi magyarságunk mezítelen világít” – válaszolta. „Sebeinket tapogatja halk, kegyelmes ujjá. Rajtunk a Benes-szenny is alleluja!”

A magát emelt fővel az Osztrák-Magyar Monarchia vezető szétrombolójának valló Eduard Benes Közép-Európa gyökeres átalakításában is kitüntette magát. A győztesek és az ilyennek kikiáltottak romok fölötti alkudozásai során az ő aktív részvételével jött létre az az új politikai egység, amely, az éppen teremtett csehszlovák államhoz csatolva, csehül Podkarpatská Rus néven vonult be a történelemben. Ez a „Kárpátok alatti Oroszország”, amelyet a magyar köznyelv az első időkben Ruszinszko néven emlegetett, kapta végül magyarul a Kárpátalja elnevezést. Már ez a sajátos névadási bizonytalanság is kifejezte a mögötte rejlő politikait, amely bő lehetőséget adott Prágának a latin „oszd meg őket és uralkodj fölöttük” elv alkalmazására.

Jellemző mozzanat a párizsi békekonferenciáról: amikor a román és csehszlovák csapatok elfoglalták az északkeleti magyar megyék nagyobb részét és helyileg említésre méltó politikai megmozdulás még nem is történt, ő már „kötelességérzetére” hivatkozva „a ruszin lakosság óhaját” terjesztette elő, hogy nem kívánnak magyar fennhatóság alatt maradni, „ezért felajánlották, hogy egy önálló államot alkotva szoros föderációba lépnek Csehszlovákiával”. A Kisantant három kormányát szinte egyidejűleg memorandumban fordult a békeértekezlethez, tiltakozva minden magyar követeléssel szemben, hogy írjanak ki népszavazást 1921-ben. Benes, már birtokon belül, Ungvárra érkezve az új tartomány számára – „önállóságról” már nem lévén szó – az autonómia megadását is „korainak” tartotta. Arra még gyorsan gondyla volt, hogy, az elindított földreformot kihasználva, meginduljon csehek betelepítése a magyar birtokokra.

A folyamatról, az állam és az egész közélet rohamos átalakításáról részletesen tanúskodik az eddig legalaposabb munka, Botlik József történész feldolgozása (Kárpátaljai Hírmondó, III. évfolyam 2. szám).

Mindenben, ami fontos és ezután Prágából jön, ott van Benes keze, Masaryk legközvetlenebb munkatársaként mindenható mindenben. Allamalapítói feladatának tekinti, hogy elősegítse és figyelje a új Szlovákiánál is ismeretlenebb keleti tájak birtokbavételét. Cseh- és Morvaországban a hivatalos nyelv a cseh, Szlovákiában a szlovák, Kárpátalján a cseh és a ruszin. Ahol azelőtt elvették se láttak cseh embert, most elárastják a tartományt. Nincs szó az ígért autonómiáról, minden közhivatalba, az utolsó faluig, csehek ülnek be. Ungvár rangot kap: mint tartományi székhely új városrészrel, nekik. Az őslakos magyarságnak gimnáziumot nem engedélyeznek, a magyar nyelvű oktatás terén szerény fellegvárnak megmarad Beregszász és kereskedelmi középiskolájával Munkács. Ahol megvan az előírt százalékarány, hivatalban, bíróság előtt, a magyar nyelvhasználat engedélyezve. Furcsa közigazgatási határ volt szülőhelyem, a Szlovákiának odaítélt Ung megyei Nagykapos és városunk, Ungvár között. Aszéles tájon magamat mindenütt otthon éreztem, bár az akkori Kárpátaljáról, amely a sehogy sem odavaló, távoli gyarmatosítók uralma alá került, pont e csehek által hozott, addig itt nem ismert demokratikus szellő által átfújta világ ideződik fel. A cseh politika középpontjában a szlavosítás, főleg a ruszin népnek a magyarságtól való leválasztása állt. De folyt a magyarság belső megosztása is: a törvényesen működő kommunista párt segítségével. Mégis: eleven magyar élet volt, önfenntartási küzdelemben, szervesen együtt a szlovákiai nemzetrésszel.

Benes közvetlen kárpátaljai szerepe lassan elhalványult. Kezdetől fogva Csehszlovákia külügyminisztere, közben egy ideig miniszterelnök is, a genfi Népszövetségben országa sztárszónoka, a Magyarországot béklyóban tartó Kisantant vezéralakja – szerepét helyben már kellően betöltötték mások.

Emlékezetes maradt egy látogatása, amelyet 1935 után, Masaryk halálát követően, immár mint köztársasági elnök, Kárpátalján tett. Úti programjában Munkács is szerepelt. Ha más nem, egy vice, a közhangulatot és benne egyletűnt kory kifejező vice, őrizte meg ennek a látogatásnak az emlékét. Az ilyen magas vendéget hagyomány szerint a vallásfelekezetek mindegyikének a képviselője is üdvözli. Munkács lakossága majd felerészben zsidó volt: magyar anyanyelvű és magyar érzelmű zsidó. A vice szerint a hitközségi tanács felkereste a rabbit: jön ez a magyarfaló cseh, mit tegyenek? A rabbi nem jött zavarba:

„Fussatok elébe, szórjatok útjára virágot és örüljete nekik!” Csakhogy a rabbi ezt ékes jiddis kiejtéssel mondta, amiben az „u” o volt, az „ó” a, az „ö” pedig ü.

Jött 1938 és 1939, a csehszlovák állam felbomlása. Benes elmenekülésével úgy érezhet-

tük, hogy ez a nemzetközileg oly nagy befolyáshoz jutott, zsigeri mélységgel magyargyűlölő politikus egy jövőendő ismeretlenségbe távozott. Új felhők tornyosultak, de életünket már más fejlemények, erők irányítják, amelyekbe a beneseknek nincs többé beleszólásuk.

Végzetesen tévedtünk. A megalázottan távozott Benest a nyugati világban addigi szövetségeseinek rokonszenve mellett sértetlen csehszlovák diplomáciai és főleg titkosrendőrségi hálózat várta, induló anyagi hátteret hazai vállalatok külföldi vagyona és jövedelme nyújtott. Lépésről lépésre, hallatlan szívóssággal és a csehszlovák minden eszközzel nemcsak azt érte el, hogy a Németországgal háborús felek elismerték emigráns kormányát, hanem megkapta a két háború közötti Csehszlovákia helyreállításának az ígérését is. Csehszlovákiáét, Benes megfogalmazása szerint: „történelmi (sic!) határai között”.

A célkitűzés lényegében sikeres lett, a „történelmi határok” érvényesítése a cseh és a szlovák országgrészre vonatkozólag elérhetővé vált, de a keleti rész, a Magyarországhoz visszakerült Kárpátalja ügye az egész programot megzavarta. A Benes emigrációjáról végzett kutatásokból kiderül bizonytalansága. A „bomlasztó és áruló német és magyar kisebbségtől megtisztított”, szín cseh és szlovák államot akart, amely „híd-ként” szerepel Kelet és Nyugat között. De e „híd” biztosítékát egyre inkább Moszkvában, Sztálin személyében látta. Nélküle viszont, különösen, ha a Vörös Hadsereg behatol a térségbe, közép-európai rendezés többé nem lehetséges. A kutatások nem kis meglepetést is hoztak: a lengyel emigrációs kormány is szemet vetett Kárpátaljára: „ha már a magyaroké nem maradhat, nem lehetne-e végül is a miénk?” Ez eleve megvalósíthatatlannak bizonyult, Moszkva Sikorski élesen szovjetellenes kormányának már a pusztta létét sem fogadta el, hamarosan meg is alakította a maga lengyel kommunista ellenkormányát. A látszólag nyílt kérdés Kun Miklós történész megállapítása szerint valójában már 1940-ben eldőlt. Mi több, amit szintén hihetetlennek tarthattunk: Benes maga ajánlotta fel Kárpátalját Moszkvának. A felkínálás tényét más források is megerősítették, ez nem csupán egy alkalommal történhetett. Az utolsót most szeptemberben hallhattuk Budapesten a Terror Háza Múzeumban a „Magyar sors Csehszlovákiában” kiállítás megnyitáskor rendezett konferencián. Helena Nosková szlovák történész moszkvai levéltári kutatásaiból azt a nem jelentéktelen kiegészítő adatot ismertette, miszerint Benes Kárpátalja felajánlásának ellenében Sztálintól a felvidéki magyarok kitelepítéséhez való szovjet hozzájárulást kérte.

Népek sorsa: a magyaroké nem lehet. Csak az övék nem. Így egy lengyel is szeretné. Jön aztán, újra, Prágából egy kóbor cseh, aki valamikor már járt arra és odaajándékozta Moszkvában egy grúz orosznak, aki amúgy is megkapta volna. Csak őket, a kárpátaljaiakat, nem kérdezte senki.

SKULTÉTY CSABA

Miért adta át másnak a döntés jogát a kárpátaljai magyarság?

Nem lesz magyar az ukrán parlamentben

FigyelőNet, MTI

Szinte biztos, hogy nem lesz képviselője a kárpátaljai magyarságnak az ukrán parlamentben, miután a legfrissebb adatok szerint nem tudja átlépni a 3 százalékos bejutási küszöböt a szocialista párt (SZPU), amely jelöltlistájának 11. helyén indította Tóth Mihályt, az Ukránjai Magyar Demokrata Szövetség (UMDSZ) tiszteletbeli elnökét.

Már korábban egyértelművé vált, hogy nem kerül be az ukrán legfelsőbb tanácsba Kovács Miklós, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) elnöke sem, aki 99. számú jelöltje volt a Viktor Juscsenko elnököt támogató Mi Ukrajnánk-Népi Önvédelem (NU-NSZ) tömörülésnek.

Alig néhány sor az idézett rövid hír; mögötte viszont sokkal több van...

Sajnos, a szeptember utolsó napján tartott voksolás újra azt bizonyította, hogy a kárpátaljai magyarság egyre apolitikusabbá válik. Ha keményebben kellene fogalmazni, azt lehetne mondani: egyre kevésbé érdekli saját sorsa, jövője!

Ez nem így van! – hördülhetnénk fel. De nem tehetjük, hiszen a választás eredményei, a számadatok – mind arról tanúskodnak, hogy valami miatt nem éltünk azon jogunkkal, hogy magunk alakítsuk, formáljuk a hatalmat s vele saját és gyermekeink jövőjét.

Szomorú példaként sorolhatjuk azokat a nagy, szinte színmagyar falvakat, ahol a polgárok java része ahelyett, hogy elment volna szavazni, odahaza maradt! Nagydobronyban 4238 választópolgárból csak 2461 voksolt, azaz a részvételi arány 58 % körül mozog. Szürtére vetítve ez utóbbi mutató alig több mint 53 százalék. A Beregvidéken, illetve Ugocsában sem rózsásabb a helyzet. Mezőváriiban például a voksolásra jogosultak alig 31 százaléka ment el szavazni, Jánosiban 34, Beregszászban pedig 43 százaléka élt ezzel a joggal. Péterfalván 41, míg Fertőszalmáson mindössze 31 százalékos volt a részvételi arány!

Mi, kárpátaljai magyarok, mintha önként mondtunk volna le arról, hogy beleszóljunk életünk, sorsunk alakításába. Pedig volna kitől tanulnunk! A velünk élő más nemzetiségek képviselői sokkal aktívabbak voltak e tekintetben. Jól példázza ezt, hogy míg a Beregszászi járásban – az egyetlen olyan közigazgatási egységben, ahol többség-

ben vagyunk – csak 49,9 százalékos volt a választási részvétel, addig a szomszédos Ilosvaiban 58,32, az Ungváriiban 64,25, a Volóciiban pedig 65,07 százalék! Még drasztikusabb a különbség egyes településeket nézve: a magyarok lakta Beregvégardóban a választópolgárok 36,4 százaléka ment el szavazni, a szomszédos Tasnádon viszont – ahol csak néhány magyar él – a részvételi arány meghaladta a 76 százalékot! Arról nem is beszélve, hogy a szomszédos Lemberg megyében nem egy helyen a 95–96 százalékot is meghaladta a részvételi arány...

De térjünk vissza a hírhez, amitől elindultunk... Éveken át panaszkodhatunk tovább, hogy nincs magyar képviselő a parlamentben, nincs, aki képviselje érdekeinket... Pedig csak önmagunkat okolhatjuk: ha mindannyian elmentünk volna szavazni, s azokra a politikai erőkre voksolunk, amelyek listáin volt magyar – függetlenül attól, hogy az UMDSZ vagy a KMKSZ képviselőjelöltjéről volt szó –, biztosan visszazereztünk volna a parlamenti képviselőlet! Az egyik ilyen párt esetében például csak valamivel több, mint 30 ezer plusz szavazatra lett volna szükség ahhoz, hogy a választási listáján induló magyar jelölt ott legyen a Legfelsőbb Tanácsban! Sajnos, nem így történt...

Nem ártana utánanézni, miért is adta át másnak a döntés jogát a kárpátaljai magyarság. S ha megvan az ok, sürgősen lépni annak érdekében, hogy legközelebb ne ismétlődhessen meg ilyesmi! Addig, amíg késő nem lesz...

BÍRÓ LÁSZLÓ
újságíró,
Beregszász

Turul-szobor, mint közellenség?

A közelmúltban kaptuk a hírt, hogy a Munkácsról az USA-ba áttelepült Pákh-családnak köszönhetően ismét Turul-élmű kerül az ősi vár fokára. Am meglepődve értesültünk róla, hogy a Kárpátaljai Megyei Tanács 2007. október 23-án, a magyarság nemzeti ünnepén megtartott ülésén Volodimir Pipas képviselő beadványban kérte a megye vezetőségét, fogantatosítsa az intézkedéseket, hogy haladéktalanul állítsák le a munkácsi várban helyreállítandó Turul-élmű építési munkálatait. A beadványban azt hangoztatta, hogy a turul az egykori horthysta állam jelképe, fasiszta szimbólum is egyben, ezért nincs helye Ukrajnában.

Felkértük Dupka Györgyöt, a Kárpátaljai Megyei Tanács képviselőjét, tájékoztassa a Kárpátaljai Hírmondó olvasóit, mit kell tudnunk a magyarság e jelképéről.

A magyar történelmi és mondai hagyományok egyik legérdekesebb és legjelentősebb részlete a turul, amely a korabeli krónikák leírása szerint a magyarok uralkodó nemzetségének, az Árpád-háznak volt a totemállata. Az ábrázolás végigköveti a honfoglalás korát, a TURUL ott lobog a nagyfejedelmek zászlaján, mondabeli alakja, mintegy isteni jelenés-ként ott van a magyarság történelmének sorsfordulóinál. A turul jelenik meg a magyarság ősi anyjának álmában és jövendőli meg a honfoglalást. Hosszú vándorútján kísérője a népnek az ígért új hazába, amelynek határain Anonymus szerint „sokaságának sűrű szárnycsapásaival veri a csüggédöket”, serkentve a megkezdett út folytatására. Koronás képe ott leng a fejedelmek zászlain, „győzelmesen vezérli harcaiban a nemzetet, amelynek bölcsőjétől kezdve hű nemtője marad mindaddig, mígnem szerepében a megváltozott hitének jele, az apostoli kettős szent kereszt váltja fel”.

A turul, mint jelkép a magyarság történelmének egészét végigkíséri. Maga a szó török eredetű, vadászszólymot jelent, amely a történelem során sasmadarrá lesz. A turul azonban megmaradt védelmező motívumnak. Ott van az Árpád-korban, megtaláljuk számos család címerében, a későbbiekben pedig átalakul mondai védelmezővé. A kárpátaljai magyar népmondákban II. Rákóczi Ferenc védelmezője, amely végveszélyben sietett a segítségére, visszajuttatva a fejedelem kezéből kiűtött kardot (a Tiszaújlakon, Dolhán és Visken felállított, a Técsőn megvalósítás alatt lévő Turul-élmű, illetve az ungvári vár udvarán álló szobor is erre emlékeztet).

A Turul-élműveket a magyar állam fennállásának 1000. évfordulója alkalmából helyez-

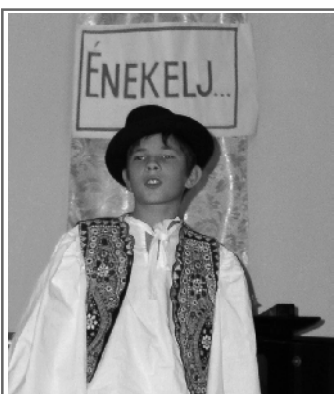
ték el a fontosabb történelmi helyszíneken, például Dévényben (jelenleg Szlovákia), Brassóban (jelenleg Románia) és Munkácson. Ez eseményre 1896 nyarán került sor, amikor a XX. századi romboló ideológiák még csírájukban sem léteztek. Azaz: a magyar történelem, a magyar nemzet jelképeinek semmi közül az önkényuralmi jelképekhez (vörös csillag, horogkereszt, náci sas stb.) Viszszautasításra szorul az a megfogalmazás, hogy a munkácsi turulmadár fasiszta jelkép lenne, illetve ködös belemagyarázás annak feltételezése, hogy a szobor felállítása bizonyos revizionista üzenetet hordoz.

A két ország tudományos akadémiai által 3 esztendeje létrehozott ukrán–magyar történelmi vegyes bizottság egyre több olyan „fehér foltot” derít fel, amelyek eddigi vita tárgyát képezték. Így többek között támogatják a Vereckei-hágón felépítendő emlékmű ügyét, amely fölött Viktor Juscsenko ukrán és Sölym László magyar köztársasági elnök vállalt védnökséget.

Ami pedig a Turul-élművet illeti, a cseh-szlovák hatóságok az eredeti szobrot még a második világháború előtt távolították el. A Pákh-családnak – amely az ősi vár felújításához is hozzájárult – köszönhetően a turulmadár most újra visszakerülhetne a várba, hiszen ők a megrendelői annak a turul szobornak, amely Mihajlo Beleny ungvári szobrász alkotása, és Kijevben öntenek bronzba, mégpedig a munkácsi polgármesteri hivatal támogatásával. Mint a kárpátaljai gyakorlat is mutatja, a turul védelmező szörnnyai alatt ott van a helye minden itt élő embernek, s most 2007-ben végre elérkezett az a történelmi pillanat, amikor Zrínyi Ilona sasfészkére is „visszaszállhat” a békeséget hozó turulmadár.

X. KÁRPÁTALJAI MAGYAR DALVERSENY

A Szülőföld Alap, illetve több kárpátaljai vállalat és szervezet támogatásával idén immár tizedik alkalommal tartották meg a Kárpátaljai Magyar Dalversenyt. A nagyszabású rendezvénynek – mint ahogy első alkalommal – a Beregszászi Művészeti Iskola adott otthont. A vendégeket, a versenyzőket, valamint a zsűri tagjait Pirigyi Béla, a tanintézet igazgatója, a BMKSZ elnöke köszöntötte. A megmérettetés résztvevőinek sok sikert, jó szereplést kívánt, majd bemutatta a bírálóbizottság tagjait: Dévai Nagy Kamilla, Labant Csaba, valamint Mosonyi Ferenc magyarországi előadóművészeket, Sáradi Margit zenetanárt, illetve Fekete Zsuzsannát, a Credo együttes szólistáját. Jelen volt a versenyen Ivaskovics József fesztiváligazgató is.

Varga Roland
Nagymuzsalyból

Elsőként a népdal-kategória résztvevői léptek színpadra, majd az egyházi ének kategóriában szerencsét próbáló, a könnyűzene, illetve mai dal előadói mutatkoztak be.

Amíg a zsűri elvonult, hogy meghozza döntését, először Ivaskovics József és Varga Katalin, a Credo együttes tagjai szórakoztatták a nagyérdeműt. De elénekelt néhány Máté Péter-dalt Mosonyi Ferenc is, nem kis sikerrel. A Dévai Nagy Kamilla és Labant Csaba által előadott krónikás énekeket is nagy figyelemmel kísérték végig a résztvevők.

– Nem volt könnyű dolgunk – mondta Dévai Nagy Kamilla művésznő. – A gyerekek olyan szinten adták elő produkciójukat, hogy alig tudtunk döntés hozni.

A népdal-kategória győztese az Ungvári Művészeti és Közművelődési Kolledzs folklórzenekeara lett. Megosztott első díjat nyert Varga Roland nagymuzsalyi iskolás, a Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház Gyermekestúdiójának tagja. Ebben a kategóriában második lett Tanczár Katalin, a Beregszászi 3. Számú Zrínyi Ilona Középiskola 11. osztályos tanulója, a képzeletbeli dobogó harmadik fokára pedig a Péterfalvai Népzenei Együttes (szólista Kokas Erzsébet) léphetett.

Az egyházi ének kategória legjobbja Csákány Marianna, az Ungvári Művészeti és Közművelődési Kolledzs elsőéves ének-karmester szakos tanulója lett, a második helyet a kiscegyői Gyöngykalásis együttesnek, illetve Varga Brigittának,

Dévai Nagy Kamilla
előadóművész

Az Ungvári Művészeti és Közművelődési Kolledzs
folklórzenekeara

a Kiscegyői Középiskola 3. osztályos tanulójának, harmadikat Dér Líviának, a Mezővári II. Rákóczi Ferenc Középiskola 7. osztályos tanulójának ítélték oda.

A könnyűzene és mai dal kategóriában is megosztották az első helyet: Grica Zoltán, a Beregszászi Magyar Gimnázium I. osztályos tanulója, a Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház Gyermekestúdiójának tagja és Varga Katalin, a Credo együttes tagja között. Második az asztélyi Ködöböcz Zsuzsa lett, aki a Beregszászi 3. Számú Zrínyi Ilona Középiskola 9. osztályos tanulója. A mai dal kategória harmadik helyezette Laskuti Renáta, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Főiskola angol-magyar szakos másodikéves hallgatója.

Peres Dóra guti kislány, valamint Vaski Róbert kiscegyői fiatalember különdíjban részesült.

De mindez még semmi, hiszen Dévai Nagy Kamilla, a Budapesten működő Krónikás-ének Zeneiskola vezetője elmondta: olyan tehetségeket fedezett fel, hogy szívesen látná az iskolájában Varga Rolandot, Tanczár Katalint, Csákány Mariannát, Dér Líviát, Varga Brigittát, Grica Zoltánt, valamint Varga Katalint, akiknek szállás is biztosítana ottlétük alatt.

Kívánjuk, hogy vidékünk fiatal tehetségeinek sikerüljön eljutni a Krónikás-ének Zeneiskolába, és miután visszatérnek szülőföldjükhöz, adják tovább az ott tanultakat.

HEGEDŰS CSILLA

A dalverseny résztvevői

Régi karácsonyok

Úgy volt az, hogy ötesztendősszony voltam, s már a hetedik hely laktam. Szegény urammal úgy voltunk, mint a madarak. Összeköttünk, nem volt semmink. Oda akarok kilyukadni, hogy mivel hogy most karácsony jó, eszembe jutott az a valamikori karácsony, amelyik nehéz volt, s mégis olyan igazi szép karácsony.

Dolgoztunk, mint szegény emberek. Isten kegyelmiből egy kis disznócskát vágunk, meg aztán a kicsi családunknak, a két gyermeknek úgy varrtam meg a kicsi ruhácskát éjszaka, hogy ne lássák: „Azt hozta az angyal.” Meg edénykét, amiből egyenek. Meg az uramnak is úgy csináltam meg az ingét, hogy ne lássa, tudjon örvendeni neki.

Igy aztán eljött a karácsony szombatja. Falusi asszony nem úgy van, hogy kéznél van minden. Meg kellett süssek mindent: kenyeret, kalácsot. Hát felköttem én még két órakor, megsütöttem a kenyeret, a kalácsot. Mikor a kicsi gyermekeim felköttek, azt kérdezték:

– Édesanyám, hányat kell még aludjunk, hogy jüjjen az angyal?

Megsimogattam őket, megcsókoltam. Ki nem szereti az ő kicsinyeit?

– Tudjátok, mit? Nem kell többet aludjatok, ma öste jün az angyal. Már járt is itt valahol, a kert alatt. Mikor mentem ki, néztek, mit kaptam: két csuprocskát, s a két csuporban két kicsi kalács. Nézzétek, milyen pirosra van sülvé! Látjátok? Jók voltak, szót fogadtatok, esténként imádkoztatok, most nektek ilyen szép fényes hajú kalácsot hozott. Még melegecske.

Kicsi butácskák, csak pislogtak rám, tartották a kicsi tenyerüket, beléborítottam a csuporból a kalácsot.

Édesanyám, hát az anyalka tud ilyen szép kalácsot sütni? Beléharaphatunk?

– Megkezdhettek, persze, beléharaphattok, csak először meg kell köszönni a Jézuskának, hogy nektek ilyen előre küldött angyalfiát.

Hát szépen letérgyeltek, persze az agyagos padló fel volt tapasztva, s a két kicsi elmondta az asztali áldást:

– „Mindenek szemei tereád néznek, édes Istenem, te adsz eledelt alkalmas időben, te töltesz be minden élő lényt a te áldásoddal, ámen.”

Akkor aztán akkorát haraptak a kalácsból, hogy még most is örvendek, ha rá gondolok. Csak úgy ropogott a haja a kis egérfogcskáik között.

Aztán persze nem volt sok időm gyönyörködni, mert sok dolgom volt. Kellett készíteni az ünnepre, mert akkoriban úgy volt, hogy ünnep első napján nem volt szabad semmit se készíteni. Örvendtek, hogy estére meg jön az angyal. Nem volt akkor karácsonyfa, mint amilyen a mai házakban, a városi blokkokban, hogy a földtől a plafonig. Honnét, honnét nem, az uram összeszedett vagy hat-nyolc fenyőgallyat, egy

fára rádrótozta a fenyőgallyakat, még a végén én is azt hittem, hogy igazi karácsonyfa. Annak előtte való napokban olyan magam főzte szaloncukrot csináltam, selyempapírt vettem, megvagdosztam a szélit, belecsomagoltam a cukrot, s úgy tettem a fára. Megaranyoztam a diót, legyen aranydió is, hozott az uram mogyorót, piros almát, azokat is fölraggattuk a fára, ilyen volt az akkori karácsonyfa. Egyszerű viaszgyertyát aggattunk reája, csillagszóró eszünkbe se jutott.

A mai karácsonyfán sok a szaloncukor, csokoládék, viaszgyertya, csillagszóró, villanyvilágítású gyertyák. A karácsonyfa alatt rengeteg játék, de olyan közömbösen állják körül!

Mi hiányzik a mai szentestén? Talán a szeretet? Talán a meghittség? Gazdag ajándékok, közömbös arcok. Nem az az öröm, nem az a boldogság, ami az én gyermekeim arcán volt? Reggel felébredtek:

– Nézd meg, járt-e az angyal?

Nagyon örvendtek annak az egyszerű ajándéknak: kicsi tányér, ing, csupor, kötény. A csuporban dió, alma. Uram is megkapta a maga ajándékát. Nekem maradt az az öröm, hogy az anyémeknek tudtam örömet szerezni. Minden volt, mint más háznál, csak éppen pénz nem volt. El voltam keseredve: mi lesz most, ha jönnek a kántálók? Tudunk adni nekik valamit? Elmentem öreg szüleimhez, megkérdezni: tudnak-e kölcsönözni vaj egy pár lejt? Nem messze laktak tőlem. Mielőtt bekopogtam volna, megkérdeztem:

– „Szabad-e kántálni?”

Hallom édesanyám jól ismert hangját:

– Szabad.

Elkezdtém szépen az éneket:

– „Betlehemi pusztán örvendetes hír van...”

Ráismert a hangomra, s ott bent, reszketeg hangjukkal ők is kísérték az én kántálásomat. Mikorra elvégeztem a kántálást, elmondtam a beköszöntőt:

– „Eljött a vendég, kit a világ vára,
Megnyílt általa az egeknek vára.

Az áldott csemete az égből leszáll,
Értünk az Atyához kezesnek beáll.

Számunkra adjon jó időket,

S áldással befolyó sok jó esztendőket.”

Bémentem, megcsókoltam őket. Eldis-
kuráltunk, sem mondtam, hogy kicsi kará-
csonyfa megvan, éjszaka az urammal fel-
díszítjük. Elbeszélgettük az efféle alkalom-
hoz illő dolgokat, de bíz nem volt lelkem
pénzt kérni. Elkészöntem szépen, kíván-
tam boldog felvirradást, s boldog ünne-
peket. Indultam haza. Ahogy mentem ke-
resztül a kerteken, igen nagyon megkese-
redtem. Megálltam, s kisírtam magamat
atyásan.

Kisírt szemmel értem haza. Szegény
uram, amikor megátott:

– Zsuzsika, miért sírtál, fiam? Baj van
apádékkal?

– Dehogy van baj!

– Akkor miért sírtál?

– Sírt a bosszúság. Csak erősen hi-
deg van, ki csipte az arcomat.

Nem feszegette tovább a kérdést. Hát
egyszer megzörgetik az ablakot.

– Szabad kántálni?

Megreszkettét a csontomban a velő.
Uram rávágta „Szabad”.

Hát elkezdik, hogy: „Mostan kinyílt
egy szép rózsavirág” – kántál ó éneket. En
meg reszkettém, hogy már én mit tudjak
ezeknek adni. De amikor elvégezték a kán-
tálást s a beköszöntést, uram mondja:

– Gyertek bel!

Gondolom: „Ennek is elment a sütni-
valója.” Há mért hívjabé ezeket az asszo-
nyokat? De uram egy-kettő ki vette a kalá-
csot az almából, három felévágta a há-
rom cigányénak. Felment a hiába, hozott
egy tá diót, egy tá almát, beléöntötte a
szatyorba. Meg voltak elégedve ők is, s
ekkor megtelt az én lelkem is nyugalom-
mal: lám csak, el lehet intézni, akiben jó
érzés van és szeretet. A három cigányé
elment nagy boldogan, s én újból sírva
fakadtam.

– Mi baj van? Megint sírsz?

Most már örömben sírtam, hogy
olyan embert rendelt nekem az Isten, aki-
nek a nehézségekben is jár az esze.

– Tudod, mikor jöttem haza, azért fa-
kadtam sírva, mert nincs pénz a háznál.

– Ó, fiam, amígkenyér van, kalács van,
van apróság, dió, hát szabad ezen búsulni?

Akkor megtanultam, hogy a család-
ban a legnagyobb gazdagság a megelé-
gedés. Ha szegény is vagy, ha van megértés,
annál nincs nagyobb kincs.

Mert igen szegények voltunk, gyer-
mekeink mégis boldogan emlékeztek az
összetakolt karácsonyfára. Egyszer azt
mondja nekem a lányom:

– Édesanyám, miért nincs máma olyan
boldog karácsony? Én most megcsinálom
mindent: tészta sütök, a karácsonyfaaföld-
től a plafonig ér. Csak nincs meg az szere-
tet, csak a szeretetlenség. Miért van ez így?
Erre nem tud feladni a világon senki se.

Forrás: Nagy Olga gyűjtése
Asszonyok könyve

Szentmiklós (Beregszentmiklós)

(Bereg-)Szentmiklós község a Latorca völgyében, Munkácsról északkeletre fekszik, amelynek központjában ott található a nevezetes várkastély, amely korábban a Huszt – Szentmiklós – Ungvár védelmi vonal fontos láncszemét képezte. A várkastélyt kelet felől a Latorca medre védte, míg a többi oldalról földtöltésekkel és árkokkal vették körül.

Szentmiklós a gyeprürendszer egyik fontos eleme volt, mint pusztabirtok a XII. században egy bizonyos Beth birtoka, s mint a gyepekön innen valónak említik. A XIV. század elején Bereg vármegye egyik legmódosabb plébániás helyeként szerepel a pápai tizedjegyzékben 10 garassal (Munkács ekkor 6 garast fizetett).

A helység a XIII. században Bánk bán veje, Simon ispán kezén volt. II. Endre király a Gertrudisz királyné ellen elkövetett merényletben való bűnrészességéért elkobozta tőle a birtokot. Előbb Mikov fia Mihály birtokolta, majd V. István király adományából Szolyvával és Vereckével együtt Várdai (Forrai) Aladár királynéi tárnokmester tulajdonába került (az adományozó oklevél szerint ő értesítette az uralkodót örökösére, László megszületéséről).

1270-ben Rosd nembeli Endre fia Mihály (comes Michael parvus de genere Rusd) kapta meg királyi adományként, ekkor kerül sor a birtok határainak bejárására is. Bár két gyermeke is született, a család birtokait Berenczei Nane fia Jakab főispán (a Lónyayak öse) szerezte meg: feleségül vette az özvegyet, fia, Keled pedig a lányörökös. Az özvegy kérésére, férje érdemeire való tekintettel annak birtokait, Bót-rágyot, Bányút, Szalókat (Ung megye) és Szentmiklóst IV. László király 1285-ben Berenczei Jakab főispánnak adományozta.

1309-ben ismét (Forrai) Aladár fia Chete kezén találjuk, aki mint szerzett birtokot adja tovább fiának.

1389-től a Perényi család tagjai: Perényi Miklós, János és Imre birtokolták (a szomszédos Podheringgel együtt). Zsigmond király 1403-ban kelt oklevelében megengedte Perényi Imrének, hogy Szentmiklóson a maga részére erődített kastélyt építsen.

Perényi Imre nádor fia, Péter, a későbbi királyi kancellár hosszabb ideig a szentmiklósi várkastélyban tartózkodott, jószágigazgatóként Melith Péter működött itt. Perényi Péter bebörtönzését követően a birtok visszaszállt a koronára, amely a munkácsi uradalommal együtt kormányoztatta. 1572-ben II. Miksa király szolgálatai elismerésül Frangepán Ferenc horvát-szlavón-dalmát bánnak adományozta 10 ezer aranyforint zálogösszegben.

Egy időre a birtokot visszakapták a Perényiek, azonban Perényi Gábor magtalan (vele halt ki a család un. nádori, vagy terebesi ága) halála után ismét királyi birtok.

Az uralkodó ezután az erdélyi származású Telegdy Mihálynak zálogosította el Szentmiklóst, aki 1574-ben a zálogbirtokot 22 ezer forintot váltotta meg. II. Rudolf ki-

rály 1578-ban kiadott oklevelében 8 ezer forinttal növelte a zálogösszeget, ekkor a szentmiklósi uradalom részeiként az alábbi településeket említik: Kölcsin, Podhering, Repede, Szolyva, Sztrojna, Duszina, Martinka, Hársfalva, Almamező, Alsó-Verecke, Ökörmező (Volóc), Felső-Verecke, Verbiás, Laturka, Pudpolócz, Sdenyő (Zsdenyova), Perekresz, Uklín, Robonicza, Izvor, Paulova, Polen, Holubina, Szuszko /azaz Munkácsról a Kárpátok vízvázalástójáig/. (A beiktatásnál ellentmondott Mágóchy Gáspár tornai főispán, a munkácsi vár ura és a Perényi család).

A hosszabb ideig erdélyi alvajdaként, majd 1569-71-ben székely főkapitányként és udvarhelyi várkapitányként működő Telegdy Mihály (testvérével ellentétben megmaradt katolikusként) 1556-ban elkísérte János Zsigmond fejedelmet Belgrádba, hol az Szulejmán szultán előtt tiszteltet. János Zsigmond halála után Békes Gáspár pártjára állt (bár Báthori István váradi főkapitány, a későbbi fejedelem az unokáocse volt), s mint ilyen, részt vett a kerelőszentpáli csatában is, amely után menekülni kényszerült Erdélyből. Telegdyt, illetve rokonait fő- és jószágvesztésre ítélték, bihari birtokait elkobozták.

A beiktatásnál ellentmondó Mágóchy Gáspárral (aki Bereg vármegye főispánja tisztségét is betöltötte) a továbbiakban is meggyűlt a baja, amin nem segített Ernő főherceg-helytartó oltalomlevele sem. Telegdy Rudolf király 1583. május 6-án kelt engedélye alapján jelentősen megerősítette és kiépítette a szentmiklósi várkastélyt. Itt rendezte be főúri udvartartását. Losonczy Bánffy Zsófiával kötött házasságából 4 gyermek született.

Mágóchy halála után Munkács új ura, Rákóczi Zsigmond is több alkalommal próbálta megszerezni a szentmiklósi uradalmat, azonban a Telegdyek rokonuk, Báthori István országbíró segítségével megakadályozták azt.

Telegdy Mihály és Bánffy Zsófia gyermekei:

X. János, a kor neves katonája, hősi halált halt 1596-ban a mezőkeresztesi csatában. Segnyey Annával kötött házasságából négy gyermeke született.

Kata Kisvárdai Szokoly Miklósné (1550–1599). A korszak egyik fennmaradt írásos emléke egy verses levél Telegdy Katától származik. A költőnő (sógornője révén rokona volt Balassi Bálint Júliájának, Losonczy Annának) művelt, öntudatos reneszánsz asszony, férje, Szokoly Miklós Balassi műveinek értő olvasója. A költőnő Balassihoz hasonlóan eljutott a dallamtól független szövegvershez, csak más úton, egy archaikus hagyományt emelve be az irodalomba. Világképe, műfaja, poétikai fölfogása alapján Telegdy Kata Balassi holdudvarához, tágabb köréhez tartozhatott; művét, amely a hivatalos irodalmi élettől elszigetelt, de messze nem provinciális, távoli rokonság fűzi össze Louise Labé költői leveleivel.

Bora, előbb Csapy Kristóf, majd Rákóczi Zsigmond erdélyi fejedelem felesége.

III. Pál Várday Katalinnal kötött házasságot (Várday Katalin, családja utolsó tagja, előbb Szokoly Miklós jegyese, majd Telegdy Pálhoz ment férjhez. Annak halála után bedeghi Nyári Pál váradi kapitányt választotta férjéül. Lánya, Nyári Krisztina Eszterházy Miklóshoz ment feleségül, így a Várday-vagyon is tulajdonukba ment át), ezzel Kis-Wárda is az Eszterházyakra szállt. A család birtokait a szentmiklósi kastélyból igazgatta. Házasságukból több gyermek is született. Erről tanúskodik Telegdy Pál sirfelirata is, amelyet „nagyságos Várday Katharina készítettet néhai szeretett férje Thelegdy Pál dicsőségére”. A főúr 1596. november 13-án 32 éves korában hunyt el (a családi sírbolt a kastély udvarával határos templom kriptájában volt). Telegdy Pálnak és Várday Katalinnak hat gyermeke született: István, Zsigmond, Mária, Zsuzsa, Kata és Anna leányai.

Csak a legkisebb leánygyermek, Anna élte meg a felnőttkort. Anna bedeghi Nyári István szabolcsi főispánhoz, királyi főajtónállómesterhez ment feleségül. Vagyonáról kiválóan gondoskodott mostohaapja (s egyben apója), Nyári Pál, de gondoltak rá rokonai is, így unokabátyja, ecsedi Báthori István országbíró is, aki 1603-ban kelt végrendeletében külön megemlékezett leányági rokonairól. A Báthori-vagyon leányági javait Várday Kata Nyári Pálné és annak leánya, Telegdy Anna kapták meg. Telegdy Anna arany-ezüst értékeket és drágaköveket kapott örökségül 11 500 forint értékben, illetve számos birtokot, úgy mint Abaúj megyében Rozgony, Zinna és Györke falvakat, Zemplénben pedig Helmecezt és Keresztúrt.

1628-ban gróf Esterházy Miklós és felesége, Nyári Krisztina megállapodtak Nyári Istvánnal és Telegdy Annával, hogy 28 000 forint lefizetése mellett a szentmiklósi kastélyt és számos birtokot azok életük végéig élvezhetik, azután pedig a zálogösszeg visszafizetése nélkül visszazáll a vagyon az Esterházy családra.

Mivel a Telegdy-família X. János ágán tovább élt, fiai, IV. Ferenc és Gáspár is benyújtották igényüket a család birtokaira. Telegdy Gáspár és fia, István hatalmas vagyon birtokába jutottak öröklés és zálog révén, többek között a Surányi és a Prépostváry családoktól.

Apja halála utána leleszi konventhez fordult, hogy állítsák ki számára a szentmiklósi uradalom tulajdonjogával kapcsolatos oklevelek másolatát, majd kérelmezte a kassai kamaránál a zálog további megerősítését, amelyre további 30 000 forintot tett le. 1650-ben III. Ferdinánd császár megerősítette Telegdy Istvánt az uradalomban (ekkor nősült meg, s a birtokra szintén igényt tartó Lónyay Zsigmond Bereg vármegyei főispán lányát, Margitot vette feleségül).

A gyakran betegeskedő főúr 1649-ben elkészítette végrendeletét, amelyben vagyonának fő örököséül feleségét, Lónyay Margitot jelölte meg. Az utolsó Telegdy 1653-ban halt meg. Felesége,

■ Lónyay Margit szeptember 23-án kelt levelében már mint „az néhai tekintetes és nagyságos Thelegdy István úr megmaradot özvegye” írta alá magát.

Később III. Ferdinánd király a kastélyt és uradalmát Lónyay Zsigmondra és mindkét nembeli örökösire ruházta. Az elhunyt Lónyay Zsigmond özvegyét nagymihályi Bánffy Erzsébetet Rákóczi László vette el, s így a a szentmiklósi birtokok előbb rá, később rokonaira, a Rákócziakra szálltak. II. Rákóczi György sikertelen lengyelországi hadjárata nyomán a lengyel hadak a szentmiklósi kastélyt is feldúlták. 1661-ben Rákóczi László neje, Bánffy Erzsébet lakott benne. 1666-ben itt rejtőzött el I. Rákóczi Ferenc a gyászos véget ért Wesselényi-féle összeesküvés bukása után, ekkor a kastély Homonnai Drugeth György özvegyének, Esterházy Máriának kezén volt. 1669-ben Lipót király beleegyezett, hogy a Rákóczi család a szentmiklósi uradalmat az Esterházy családtól 65 ezer tallérért átvehesse. Ennek nyomán 1673-ban már Rákóczi Ferenc özvegyének, Báthory Zsófiának birtokaként említik. Báthory Zsófia elhunytával a birtokot Zrínyi Ilona vette át gyermekei javára. II. Rákóczi Ferenc vadászatai során gyakran megfordult szentmiklósi kastélyjában. 1711. február 19-én e kastély adta utolsó szállását hazai földön, hol még az éjszakát töltötte. 1711-ben, a szatmári békekötés után Rákóczi birtokait a kincstár kezelte. 1726-ban VI. Károly Szentmiklóst Munkácsal együtt gróf Schönborn Lotár Ferencnek adta. Ettől kezdve e család és leszármazottai birtokolták.

A várkastély emeletes, „U” alaprajzú, az északi és a déli sarkain kiálló kerek, illetve sokszögű saroktornyokkal. Lent nagy pincék vannak, a földszinti keresztboltozatú rész a saroktornyokon kívül hat szobát és konyhát, valamint egy hajdan palotának nevezett tágas előcsamokot tartalmaz, míg fent az emeleten hosszú keskeny folyosóból nyíló hat kis szoba és egy nagy terem található. 1734-ben kéményeket építettek a házra. Az eresz alatt körben lőrésesek vannak, amelyek a várkastély eredeti rendeltetésére utalnak. Falai vastagok, homlokzatai simák, nyílásainak többsége egyszerű. Mindössze a saroktornyok első szintjén lévő ablakok tölcserések, lőrészerűek, míg a déli oldalhomlokzat két földszinti ablaka reneszánsz stílusú. Ez utóbbiak kettős ablakok, kőkereteik gazdagon és mívesen faragottak. Felső sarkaikon ornamentális díszítések vannak, felettük tagolt szemöldökpárkányokkal. A kastély délnyugati bejáratát 1734-ben Marksteiner Jakab uradalmi kőműves falazta be, s azt a kastély ellenkező oldalára tette át.

1943-ban a Műemlékek Országos Bizottsága végzett kutatási és restaurálási munkálatokat. Ekkor került elő az északi és a nyugati falon két sgraffitto, amelyek közül az egyik háromszögű timpanonban Rákóczi címet mutatott. A várkastély most használaton kívül áll, egy képzőművésztelep kapta meg, amely saját költségén felújította a tönkrement tetőszerkezetet.

ZUBÁNIC LÁSZLÓ

Árpádházi Szent Erzsébet (1207–1231)

Erzsébet 1207-ben született II. Endre és Gertrúd – a Bánk bán-féle összeesküvés áldozatául esett merániai királyné – házasságából.

Neve azt jelenti: „az én Istenem megismert”, „az én Istenem hetedikje.” Életrajzírói kiemelik ezt a jelkép értékű hetes számot. Az irgalmas szeretetéről közsímt szent ugyanis egész életében az irgalmaság hét cselekedetét gyakorolta. A magyarországi királylány nemes jellemét hite még nemesebbé tette. Még alig volt 5 éves, de olybuzgón imádkozott a templomban, hogy messze kitudt kis társai közül. Feljegyezték még gyermekkoráról, hogy amit kislány korában ajándékol kapott, abból mindig tízdedet adott a szegény leányoknak, és arra buzdította őket, hogy gyakran imádkozzanak, kérjék a Szent Szűz közbenjárását. Ő maga Isten Anyját választotta példaképének és patrónájának.

A kor szokásainak megfelelően nagyon korán, már 4 éves korában eljegyezték Thuringia leendő grófjával, Lajossal. A kis Erzsébet jóságával és kedvességével hamarosan megnyerte a vár népét, s a nála 7 évvel idősebb Lajos szívből megszerette. Zsófia hercegnő azonban egyre kevésbé tudta elviselni a leány temperamentumos és szenvedélyes természetét. Erzsébet például minden körtánál jobban szerette a vad lovaglást, teljesen egyenrangú társaként bánt a legegyszerűbb, legszegényebb gyermekekkel is. Ha Lajos védelmébe nem veszi és a házassággal meg nem szilárdítja helyét a várban, valószínűleg hamarosan hazakerült volna. Erzsébet és Lajos házassága legendásan szép és boldog volt. „Szüzessége grádicsáról bölcsen és ártatlanul lépett a házasságba, mert az atyai parancs sürgette.” Azonban Erzsébetet férjéhez sokkal erősebb kötélék fűzte, mint az atyai parancs. Kölcsönös hitvestársi szerelmük példa minden kor ifjú házasai számára. A krónikás megemlíttette, hogy Erzsébet, férjét hazavárva messzire elébe lovagolt és viharos örömmel üdvözölték egymást.

A szentéletű asszony legbensőbb titka és egyik legvonzóbb tulajdonsága, hogy tökéletes összhangot tudott teremteni az Isten és a férje iránti szeretet között. A vár alatt nagy házat építtetett, ahová a zarándokokat és a koldusokat befogadta, a betegeket ápolta. Olyan kedves és gondoskodó volt hozzájuk, hogy anyjuknak érezték és szólították őt. Lajos a jótékonykodásban is együttműködött feleségével és támogatta őt. Az 1225-ös éhínség idején az ő jóváhagyásával „fosztotta ki” Erzsébet a

várat, hogy segíthessen az éhezőkön.

A szentföldi hadjáratban Lajos életét vesztette, és ettől kezdve Erzsébet számára már nem jelentett otthont az udvar. Gyermekeivel együtt el kellett hagynia a várat. Sokat nélkülözött, de béketűrőssel viselte megaláztatásait. Akikkel korábban jót tett – látva megváltozott helyzetét – sokszor gúnyolták, elkergették gyermekeivel együtt. Úgy érezte, elérte az evangéliumi szegénységet, s igazán Assisi Szent Ferenc és Szent Klára nyomán járhat. Az ő lelkeségüket élte a ferences harmadrend tagjaként. Szegénységére jellemző a következő eset. Történt, hogy Magyarországról küldöttség érkezett Erzsébethez, aki szerény öltözékben gyapjút fonva fogadta az előkelőségeket. „Soha királylányt ilyen ruhában és ilyen hitvány gyapjút fonnai még nem láttam!” – kiáltott fel a küldöttség egyik tagja.

Erzsébet a szolgáló szeretethez az imából kapta az erőt. Imádság közben gyakran látták ragyogni arcát. Özvegyi javaiból kórházat rendezett be Marburgban, ott szolgálta a betegeket – a ferences harmadrend ruhájában – egészen 1231 novemberében bekövetkezett haláláig.

„Mikor már az Úr kedvesét a világ börtönéből kiszabadítja, így fogadja: jöjj kedvesem, vár az örök sátor, melyet számodra készítettem.”

Feljegyezték: haldoklása idején egy kismadár vigasztalta csicsergésével, halála után pedig sok madár gyűlt köréje és örömteli dalokat énekelt. Akik sírját hittel felkeresték, meggyógyultak, akik közbenjárását kérték, meghallgatásra találtak.

Négy év múlva IX. Gergely pápa a szentek közé iktatta a 24 évesen meghalt édesanyját. Alakjához számtalan legenda fűződik. Közsímt a rózsákká változott kenyerék csodája, vagy a leprás koldus esete, akit Erzsébet férje ágyába fektetett. A hazatérő férj – a szobába rontva – a megfeszített Krisztust találta az ágyban. Ekkor értette meg felesége „esztelen” szeretetét: „Amit egynek tettetek akár a legkisebbek közül, nekem tettétek” (Mt 25,40).

Magyarországi Szent Erzsébet a feleségek, a fiatal anyák, a ferences harmadrend és a szeretetszolgálat, a Karitás védőszentje. Alakja nemcsak hívők számára példa, hanem minden humánusan gondolkodó ember számára is. Aldozatos élete a századok során számos művészt meghihletett: festményekkel, zeneművekkel, irodalmi alkotásokkal tisztelgnek előtte. Az evangélium fényében Árpádházi Szent Erzsébet példáján keresztül máig sokaknak világít.

Írták, mondták

*Egy embert szeretni azt jelenti, hogy őt úgy látom, ahogyan Isten alkotta.

(Dosztojevskij)

* Egy jó szóban három téltre elégséges meleg van.

(Mongol közmondás)

BALESETI STATISZTIKA

Úgy harminc évvel a szovjet birodalom bukása előtt – nem először és nem utoljára – Ungvárra kellett utaznom a művelődési dolgozók megyei értekezletére. Újdonsült gépkocsi-tulajdonosként ez volt az első hosszabb utam a saját kocsimmal. Nem tagadom: már-már repesem a boldogságtól, mert igazgatói és rendezői (fél) fizetésemből tizenöt év alatt sikerült összegyűjteni annyi pénzt (nem kevés egyéb fontos portékáról való lemondás árán), hogy megvásárolhattam egy kocsit, amelyre – mellesleg – tíz évig vártam a sorban állók közt. Az aránylag olcsó – mert primitív – járműre ugyan nemigen illett a „kocsi” megtisztelő titulus, hiszen csak Zaporozsec néven emlegették sokan, mások pedig ezt az autót Hruscsov utolsó bosszújának csúfolták.

Mindettől függetlenül örültem a cseréghátú kis járműnek, így büszkén feszítettem a volánja mögött.

Az értekezlet után a kevésbé forgalmas, Bátyú községet érintő úton indultam el hazafelé, már csak azért is, mert így útbaesett Nagydobrony, Kárpátalja egyik legnagyobb magyar lakta települése, amelyhez megannyi felejthetetlen gyermekkori emlékem fűződik.

Alig hatvan kilométeres sebességgel hajtottam át a falun, denemcsupán a KRESZ előírásai miatt, hanem azért is, hogy földjeim észrevehessék a szerény, „alacsony” autóban „magas” személyemet... Ugy emlékszem, tovább csökkentettem a sebességet, már-már lépésben haladtam, még a fejemet is ki-dugtam az ablakon, hogy felfigyeljenek rám az emberek. Am az általam nagyra becsült falu népének eszé ágában sem volt a lassan guruló „kis” autóban ülő „nagy” embert észrevenni. Gyermekkori barátaimmal sem találkoztam, bár néhányuk háza előtt megálltam, érdeklődtem. Nem voltak otthon: dolgoztak a munkahelyükön, mert akkor még aszocializmusra az volt a jellemző, hogy az emberek többségének volt munkahelye.

Azán rákanyarodtam a Nagydobrony-Bátyú útszakaszra, svezetés közben azon tűnődtem, hogy diákéveim alatt vajon hány-szor tehettem meg ezt a tíz kilométeres, poros utat a bátyúi vasútállomástól nagydobronyi házukig. Es persze örvendeztem: az egykori másfél órás gyalogútát felváltotta a néhány perces könnyed száguldás...

Kellemes érzéseim abban a pillanatban ellillantak, amikor egy baleset színhelyére érkeztem, amely a Szernye-mocsár egyik patakocskáján átvélő híd előtt történt.

Amint kiugrottam a kocsiból, borzalmas látvány tárult elém: az út menti árok partjára sodródott motorkerékpár mellett vértócsában, eszméletlenül hevert annak vezetője, a teherautó mellett pedig egy sápadt férfi állt remegve.

Felmérve a helyzetet, első gondolatom az volt, hogy a nyilván nagy sebességgel haladó motorkerékpár vezetője az élesen balra kanyarodó országúton elvesztette uralmát a jármű fölött, így az belefutott a vele szemben szabályosan közlekedő tehergépkocsi oldalába.

Közben a helyszínre érkezett egy Nagydobrony felé tartó kerékpáros is. A sérült motoros élt, a lélegzetén erősen érződött az alkohol szaga. Ettől függetlenül – természetesen – mindhárman mielőbb segíteni akartunk a szerencsétlenül.

De hogyan? Hozzányúlni nem mertünk, mert attól féltünk, ha megmozdítjuk, még nagyobb bajt okozunk. Ma – a mobiltelefonok fénykorában – könnyen megoldható lett volna a probléma, de hol volt akkor még a technika eme praktikus vívmánya?!

Végül úgy döntöttünk, hogy a kerékpáros gyorsan folytatja útját és Nagydobronyban értesíti a milíciát meg a mentőket, én pedig Bátyúból próbálom telefonon értesíteni a beregszászi járási milícia ügyeletét.

Így is történt. A község házáról telefonáltam. A vonal másik végén a szolgálatos altiszt jelentkezett.

– Egy balesetről szeretnék bejelentést tenni – hadartam a kagylóba minden bevezető nélkül.

És ez hiba volt. Az ügyeletes azon nyomban rendre utasított.

– Várjunk csak, várjunk! Először is: kivel beszélök?! – kérdezte fontoskodva.

Elszégyelltem magam, aztán megmondtam a nevemet, még apám nevét is, ahogy az a szláv szokás szerint dukál.

– Hány éves ön? – hangzott a következő kérdés.

Furcsának tartottam az érdeklődést, ennek ellenére azonnal közöltem a koromat, foglalkozásomat, s hogy honnan telefonálok, hogyan kerültem oda.

Miközben az altiszt az általam mondotakat lekörmölte, egy magasabb rangú tiszt vette át a telefonkagylót.

– Te jó ég! Ha mindent újra el kell ismételnem, a sérült meg is halhat – mormoltam kétségbeesetten.

Nem így történt. Atiszt nem becses személyemre, inkább a baleset körülményeire volt kíváncsi. Figyelmesen meghallgatott, s némi gondolkodás után megkérdezte:

– Pontosan hol történt a baleset?

Elcsodálkoztam a kérdésem, és megismételtem:

– Mint mondtam, a Nagydobrony-Bátyú közötti országúton.

– Jó, jó, de az útnak melyik szakaszán? – firtatta a főhadnagy.

– Ezt is mondtam már: közvetlenül a híd előtti kanyarban!

A tiszt hangja érezhetően megkeményedett.

– Engem az érdekel – mondta kimérten –, hogy a baleset az ungvári vagy a beregszászi útszakaszon történt-e?!

Ekkor jutott eszembe, hogy a két járás ezen az útszakaszon határos egymással. Azonnal „kapcsoltam”:

– Ha jól tudom – mondtam –, a híd előtti szakasz még az Ungvári járáshoz tartozik.

– Na látja, ez a lényeg! – örvendezett a tiszt. Aztán hozzátette: – Tudja mit? Ne törődjön vele, felejtse el az egész ügyet!

– Tessék?? – értetlenkedtem.

– Foglalkozzon vele az ungvári milícia, ha egyszer az ő járásuk területén történt a baleset!

– De hisz emberéletről van szó! – erős-ködtem.

– Az lehet, de ez a dolog akkor se rontsa a mi járásunk baleseti statisztikáját! Remélem, megértett?! – és ezzel a készülék elnémult.

En is. Nem tudtam szóhoz jutni.

A baleset színhelyére nem térhettem vissza, mert fogytán volt az üzemyagom, a legközelebbi benzinkút pedig – akkor még – Beregszászban volt. Elindultam hát hazafelé. Már korántsem voltam annyira boldog a volán mögött, inkább ideges. Újdonsült sofőrként attól tartottam, hogy felzaklatott lelkiállapotomban esetleg magam is balesetet szenvedek, „rontva” a járás baleseti statisztikáját...

SCHOBER ÖTTÖ

Koszorúzás Beregardóban

Október 23-án, kivégzésének 158. évfordulója kapcsán megkoszorúzták báró Perényi Zsigmond emléktábláját. A szülőházán, a beregszászi járási Ardóban található emléktábla előtt Csobolya József történész, a BMKSZ választmányi tagja röviden ismertette az 1848–49-es magyar forradalom és szabadságharc mártírjának életútját. Ezt követően Nagy Flóra Boglárka, a Beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnázium diákja elszavalt egy részletet Hollós Korvin Lajos „Atizenhármak idézése” című verséből. Az emléktáblát Gajdos István, Beregszász megyei jogú város polgármestere, Zupkó

Katalin, a Beregszászi Nyugdíjasok Petőfi Sándor Egyesületének képviselője, valamint Pirigy Béla, a Beregszászi Művészeti Iskola igazgatója, a BMKSZ elnöke koszorúzták meg. M. B.

A házastársak öröklése

Ezúttal egy olyan olvasónk kérdésére adok választ, aki azíránt érdeklődik, hogy ő milyen jogszabályok alapján örökölhet a férje után?

Örökölni végrendelet alapján, vagy ha végrendeletet nem hagytak hátra, akkor a törvényben meghatározott sorrendben lehet, és a törvényben meghatározott személyeknek – ez utóbbit nevezzük törvényes öröklésnek.

A hagyatéki eljárást az illetékes közjegyző folytatja le, és adja át az örökséget hagyatékátadó végzéssel, amely egy megfellebbezhető döntés. Az örökség után kivétellel, de illetéket kell fizetni.

Végrendelet esetén könnyebb a közjegyző dolga, mert ilyenkor az örökgyógyó leírja, hogy egyes vagyontárgyait kinek szánja.

Abban az esetben, ha végrendelet nem készült, és ráadásul a házastársak a halál bekövetkeztekor már nem is éltek együtt, azaz közöttük az életközösség megszakadt, akkor a feleség (férj) öröklése ki van zárva (Ptk. 601. §.). Ha végrendelet készült, amelyben, mondjuk, a férj örökösnek nevezte a feleséget, de ezt követően költöztek külön a házastársak, akkor a feleség nem örökölhet. Kivéve, ha a körülményekből az következik, hogy az örökgyógyó azért nem vonta vissza a végrendeletét, mert az életközösség megszakadása ellenére juttatásban akarta részesíteni a házastársát. Tehát ilyen esetekben a felek nem bontották fel a házasságukat, azaz jogilag házások, pusztán külön élnek, az életközösségüket megszakítva.

A törvényes öröklés esetén a feleség (férj) elsősorban örökli mindannak a vagyonnak a hasznélvezetét, amit egyébként nem ő örököl. Ezt nevezik özvegyi jognak. Így például, ha az örökgyógyónak két gyermeke van, akik örökölnék egy-egy házat, akkor a feleség az ingatlanokra holtig tartó hasznélvezeti jogot szerez. Azonban az örökösök a hasznélvezeti jogot megválthatják. A házastárs által lakott lakásra, és az általa használt berendezési és felszerelési tárgyakra a hasznélvezet megváltását nem lehet kérni.

Ha az özvegy újabb házasságot köt, akkor az özvegyi joga megszűnik.

A házastárs halála esetén a közjegyző elsősorban elkülöníti a házassági közös vagyonnak azt a részét – amennyiben van házassági közös vagyon –, amely a feleséget illeti. Másodsorban pedig a fennmaradó részt vonja be az öröklés körébe, és arra folytatja le az eljárást.

Ha leszármazó nincs, úgy mindent a házastárs örököl.

Mivel az élettársi kapcsolat nem azonos a házassággal, ezért az élettárs törvényes öröklés alapján nem örökölhet, csak végrendelet alapján.

A Polgári Törvénykönyv ismeri a kötelesrész fogalmát. A kötelesrész olyan jogintézmény, amely korlátozza az örökgyógyónak a vagyonnal való rendelkezési jogát. Célja, hogy a legközelebbi hozzátartozók részére – így a házastársnak is – biztosítson meghatározott mértékű részesedést, ha az örökgyógyó vagyonát végrendelettel másnak juttatta. Kötelesrész nem jár annak, akit az örökgyógyó egyébként kitagadott az öröklésből.

A házastársat kötelesrészül a törvényes örökörészének a fele illeti meg.

Néhány szót ejtek még az ági öröklésről. Törvényi öröklésnél, ha az örökgyógyónak nincsenek gyermekei, és például az elhunyt a szüleitől, vagy testvérétől kapott ajándékba, vagy örökölt korábban egy ingatlant, akkor a házastárs a ingatlant nem örökölheti meg, ha az egyéb örökösök ági öröklés címén igényt támasztanak vele szemben. Ez a szabály nem vonatkozik az ingóságokra (szokásos mértékű berendezési és felszerelési tárgyak), ha a házastársak legalább 15 évig éltek házasságban.

Az ági öröklés speciálisan magyar jogintézmény. A XIX. századra kialakult szokás szerint abban az esetben, ha az örökgyógyónak nem volt leszármazója, akkor bizonyos vagyontárgyak nem szálltak át az örökgyógyó házastársának ágára.

DR. IGYÁRTÓ GYÖNGYI
jogász

Várom kérdéseiket, észrevételeiket, melyekre a rovatban szívesen válaszolok!
e-mailen: igyarto_gyongyi@yahoo.com
postán: 1062 Budapest, Andrássy út 97.
telefonon: +36-1-273-3650

Kedves Fiatalok!

A KÁRISZ honlapján olvashattok az aktuális tervekről, programokról, beszámolunk eredményeinkről.

Írjátok meg, mit látnátok még szívesen a www.karisz.egynet.hu című honlapunkon!

Villáminterjú Koppány vezérrel

Úgy vélem, egyetlen olvasónak sem kell bemutatnom Vikidál Gyulát, akit az István, a király című rockoperában Koppány vezér szerepében zárt szívébe a nagyérdemű közönség. Vele beszélgettünk egy villáminterjú erejéig.

– Hányszor is játszott már el eddig Koppány szerepét?

– Pontosan nem tudnám megmondani, de úgy 350 körül tartok.

– Mostanában milyen darabban láthatja a publikum?

– A Madách Színházban Az operaház fantomja és az Anna Karenina című darabokban, a Honvéd együttessel pedig az Egri csillagok főszereplőjeként vagyok erre az évadra szerződésben.

– Láthatta már a közönség Kárpátalján? Egyáltalán, járt már szűkebb hazánkban?

– Igen. A 70-es évek végén többször is meglátogattam ottani nemzettársainkat, sajnos mostanában kevesebb meghívást kaptam.

– A Munkácsi várral kapcsolatos internetes szavazás révén (amelyet Ön is segített) kerültünk kapcsolatba. Ön szerint a magyar átlagpolgár tudja-e, hol van Kárpátalja és milyen szerepet játszott a magyar történelemben?

– Az általános iskolai és a középiskolai történelemórák tananyaga elég részletesen ismerteti Kárpátalja és Munkács váranak szerepét a magyar történelemben. Am nyilván megkérdőjelezhető, hogy mit vagy kit nevezünk átlagpolgárnak. Szerintem, aki szereti a hazáját, az egész magyar hazát szereti, és természetesen ismeri történelmünket, ám nyilván a hamburgereken nevelkedett, agymosott világproletároknak még a saját hazájuk sem jelent semmit.

– Mostanában egyre többet hallani Magyarországon a kárpátaljai magyar előadóművészekről. Olyan fiatalok öregítik hírlünket, mint Trill Zsolt, Szűcs Nelli, Csobolya József, Pincés Anzselika, Balázs László. Pályája során játszott-e már kárpátaljai művészekkel?

– Igen, és nagyon örülök, ha ez a lehetőség megadatik.

– Ön lát-e esélyt arra, hogy egyszer, a csiksomlyói előadáshoz hasonlóan, a kárpátaljai közönség is élőben láthassa az István, a királyt, amelyben Koppányt Vikidál Gyula éneklí?

– Az esélyek latolgatása nem az én világom, vagyis vízöntő álmodozó vagyok ugyan, ám a földön szeretek járni, így csak azt mondhatom, ha hívnak és ráérek, örömmel megyek.

– Végeztül egy szokványos kérdés: mit üzen a Kárpátalján élő magyaroknak?

– Mindig a remény hal meg utoljára.

– Köszönöm a beszélgetést.

LENGYEL JÁNOS

IX. Kárpát-medencei keresztkötdések konferencia

Szeptember 21-e és 23-a között a Magyar Kultúra Alapítvány Szentháromság téri székházában a már említett alapítvány, illetve a Kráter Műhely Egyesület szervezésében megtartották a Kárpát-medencei keresztkötdések kilencedik konferenciáját. A háromnapos rendezvény nyitó napján kilenc különböző témájú, de a kultúrához, művelődéshez szorosan kapcsolódó előadás hangzott el. Kárpátalja, a kárpátaljai magyarság, a kárpátaljai magyar kultúra helyzete több előadásban és több vonatkozásban is szóba került.

A rendezvényt dr. Koncz Gábor, a Magyar Kultúra Alapítvány igazgatója nyitotta meg „Kultúrák párbeszéde” című köszöntőjével. Ezt követően Turcsány Péter, a Kráter Műhely Egyesület elnöke, a konferencia levezetője emelkedett szólásra. Az előadók közül Kiss László, a Magyar Versmondók Egyesületének elnök-helyettese „Az életre keltett vers” című felszólalásában emlékezett meg Kárpátaljáról. Kiemelte, hogy a kárpátaljai magyarság nagyon fon-

tosnak tekinti az anyanyelv megtartását. Tájékoztattott arról, hogy vidékünkön számos szavalóverseny volt, követendő példaként említette a kárpátaljai magyar szakemberek lelkiismeretes munkáját.

Gál Kinga, az Európai Parlament képviselője, az Allampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság alelnöke a magyar érdekképviselet EU-n belüli nehézségeiről beszélt. Megemlítette a környező országokban kisebbségben élő magyarok nehéz helyzetét. Hozzászólásában Skultéty Csaba, a Szabad Európa Rádió egykori munkatársa rámutatott Kárpátalja különlegesen nehéz helyzetére. (Róla tudni kell, hogy a Szabad Európa Rádiónál egykor hozzá tartozott a kárpátaljai térség.) Gál Kinga előadásának folytatásában rámutatott arra, hogy az ellenérdekeltek ügyesen taktikáznak. Minden a magyarság ellen dolgozik.

Dr. Németh János, az OKM Közművelődési Főosztályának vezető főtanácsosa „A határon túli magyar kultúra helye a közművelődési stratégiában” címmel tartott elő-

adást. Leszögezte, hogy a magyar kormány-
nak nincs átfogó nemzetstratégiája. Pozitívumként viszont közölte, hogy az EU tekintélyes összeget különített el a határon átnyúló művelődési rendezvényekre. Ez azt jelenti, hogy a magyarországi szervezetek együtt pályázhatnak a szomszédos országokban levő magyar kulturális szervezetekkel.

Az est zárásaként, a kárpátaljai születésű dr. Popovics Tibor Miklós, a Magyarországi Ruszin Kutató Intézet igazgatója szólalt fel. Sajnálatait fejezte ki, hogy a magyarországi ruszin szervezetek belső marakodással vannak elfoglalva. Két tábor, az őshonos és a Kárpátaljáról betelepült ruszinok állnak szemben egymással. Előadásának zárómondata elgondolkodtató: „A ruszinság jövője a magyaroktól függ”.

A konferencia további két napja Csurgon zajlott, de itt már nem volt kárpátaljai vonatkozású esemény.

I-j

XII. Kárpát-medencei napok a Budai várban

Idén már tizenkettedik alkalommal került sor a Magyar Kultúra Alapítvány szokásos éves rendezvénysorozatára. Szeptember 19-én nyitották meg a „Magyar várak a Kárpát-medencében” fotókiállítását. Az alkotók között volt a kárpátaljai származású Kovács Sándor is. Ezután Bálint Tibor emlékeztetett. A látogatók megtekinthették még Józsa Judit kerámiaművész „TerraAqua” című kiállítását is.

21-én a program stílszerűen keresztveződött a IX. Kárpát-medencei keresztkötdések konferencia programjával. 22-én, az utolsó napon, 11 órától „Írott szóval a megmaradáért” címmel a határon túli és magyarországi könyv- és lapkiadók, szerkesztőségek munkatársainak találkozója és tanácskozására került sor. Természetesen zömmel határon túli lapok képviselői voltak jelen. A beszélgetést Dudás Károly vajdasági író vezette. Dobos László, a pozsonyi Madách Kiadó igazgatója a Benes-i dekrétumok közelmúltban történt megerősítését nehezményezte. Skultéty Csaba arra mutatott rá, hogy Erdélyben nincs könyvterjesztés. Kárpátalja képviseletében Nagy Zoltán Mihály József Attila-díjas író, az Együtt főszerkesztője tartott beszámolót. Előadásában elmondta, hogy az irodalmároknak áldozniuk kell arra a közösségre, amelyben élnek. Örömmel állapította meg, hogy sok felszólaló főszerkesztővel ellentétben neki, azaz az Együttnek egyelőre nincsenek anya-

gi gondjai, ugyanis Dupka György lapigazgató eddig mindig elő tudta teremteni a megjelentetés költségeit.

A továbbiakban bemutatkoztak még Bolváry-Takács Gábor, a zempléni Múza, Csörgits József, a horvátországi Gyepű, Barabás Zoltán, a partiumi Várad, Sándor

Mihály a Magyar Napló által nemrég megjelentetett „Tölgyek alkonya” című kötetét mutatta be rendhagyó módon. (Az kötetét ugyanis, hogy a kiadó a bemutatóig nem juttatta el a könyvet a rendezvényre, de az író ennek ellenére élménydús beszámolót tartott a regénytrilógiájának megszületéséről).

Ezután az Új vetés című kárpátaljai antológia bemutatása következett. A könyvben szereplő tizenhét szerző közül ketten voltak jelen. Akötetről és a szerzőkről Mester Magdolna beszélt, majd felolvasta két írását. Lengyel János fiatal író a bemutatkozás után (a szerzők távollétében) egy Becske József Lajos- és egy Bakos Kiss Károly-költeményt olvasott fel, megfejelve egy saját prózával. Ezt követően Kupán Árpád (Nagyvárad), Fekete J. József (Délvidék), Domonkos László, Gece Géza (Budapest) könyvének bemutatására került sor. Végül a kárpátaljai kötődésű Skultéty Csaba, a Szabad Európa Rádió egykori munkatársa „Vasfüggönyökön át” című kötetét ismertette. Az író az Ung megyei Nagykaposon született és Ungváron érettségizett. Zárásként Csörgits József, az est levezetője szövegezte saját könyvéről, majd azzal a mottóval fejezte be az irodalmi találkozót, hogy „Jövőre veletek, ugyanitt...”.

A programokon közreműködött a szabadkai Lányi Ernő Iparos Művelődési Egyesület Régizene-egyesülete.

(Budapesti tudósítónk)

Csörgits József, a horvátországi Gyepű című folyóirat főszerkesztője, az est levezetője (középen) beszélget Lengyel János és Mester Magdolna fiatal írókkal, az Újvetés című antológia szerzőivel

Zoltán, a délvidéki Sikoly, Felhős Szabolcs, a beregi Partium és Szondi György, a Napút című folyóiratok szerkesztői. Felhős Szabolcs javasolta, Dobos László indítványát tovább bővívtte, hogy a megjelent lapok alkítsanak egy kulturális egyesületet.

17 órától kezdődött az „Irodalmi kávéház” című műsor. Ennek több kárpátaljai vonatkozása is volt. Kezdesnek Nagy Zoltán

Az irodalom bevette Buda várát

Nagy Zoltán Mihállyal beszélgettem a Magyar Kultúra Alapítvány konferenciája után.

– *Ügyesen oldottad meg a feladatot, amikor úgy kellett bemutatnod „A sátán fattya” regénytrilógiát, hogy logisztikai nehézségek miatt nem volt a kezdedben egyetlen példány sem. A trilógia változatlanul sikeres, hiszen többször nyomták már újra. Hogy érzed, van még benned egy vagy több olyan mű, amellyel ezt túlszárnyalhatod?*

– A szituáció, amelybe akkor és ott a bemutatandó könyvek „jelen nem léte” miatt kerültem, eléggé kínos volt ahhoz, hogy a hangulat, amit okozott, érződjön a beszédemen is. Ha ennek ellenére sikerült úgy megoldanom a feladatot, ahogy te arra utalsz, jórészt annak köszönhető, hogy a trilógiáról már sokszor volt alkalmam beszélni érdeklődő emberek előtt. Mindenesetre megnyugvással láttam, hogy a könyvek a bemutató vége előtt mégiscsak megérkeztek a helyszínre, sőt, a jelenlévők néhány példányt azonnald meg is vásároltak. Ami a művek sikerességét illeti, a többszöri kiadás nyilván ezt igazolja, de hogy túlszárnyalhatom-e a trilógiát egy vagy több új regénnyel – egyrészt nem tudom, nem tudhatom, másrészt ilyenfajta szándék nem is munkál bennem. Vannak évek óta érlelődő novella- és regény témák, de ezekből csak akkor lesznek művek, ha végre elegendő időm adatik a megírásukhoz. Amit fontosnak tartok: azt és úgy megírni, ami egyre sürgetőbbben tollhegyre követelődzik, és ahogy tölem telik. Hogy mennyire lesznek sikeresek – tehát hitelesek – az új művek, azt majd eldöntik az olvasók.

– *A Magyar Rádió szeptember első felében harmadszor tűzte műsorára a trilógia első részének hangjátékváltozatát. Korábban felmérték a mű megfilmesítése is. Ebből nem lesz semmi?*

– Volt ilyen szándék, Zsigmond Dezső filmrendező felkeresett ebben az ügyben, elkészült a forgatókönyv is, ám a forgatás költségeihez szükséges összegnek (több mint százmillió forintról van szó) pályázati úton csak a töredékét sikerült előteremtetni, így az elképzelés meghiúsult.

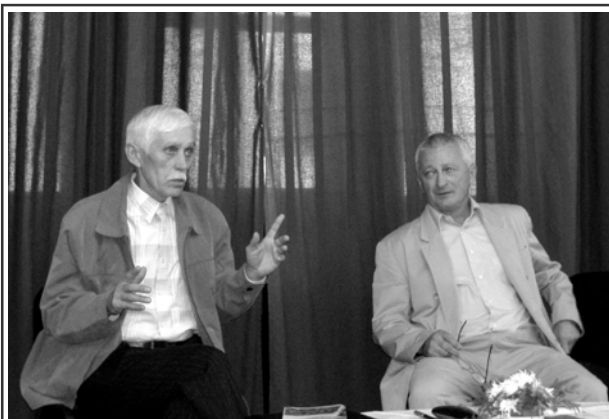
– *A Kárpát-medencei magyar irodalmi folyóiratok szemlélén határon innen és túl számos régió képviseltette magát. Szerinted az Együtt hogyan állja meg a helyét ebben a mezőnyben?*

– Nem lenne szerencsés, ha bizonygatni kezdeném, hogy az általam szerkesztett folyóirat minden igényt kielégítően színvonalas. Mi itt, a Kárpátok alatt kevesebb szellemi termésből gazdálkodhatunk, mint például a vajdasági, a felvidéki folyóiratok, az

erdélyiekéről nem is beszélve. Csak azt tudjuk felmutatni, amink van, ezt azonban meg kell tennünk. Nem kell szegyenkezniük: írástudóink számarányából következik, hogy mennyiségben viszonylag kevés ugyan az irodalmi produktum, de ezek közt vannak, gyarapodnak egyetemes mércével mérhető művek. Ezért figyelnek ránk, számolnak velünk, ez a figyelem pedig arra kötelez, hogy tegyük továbbra is a dolgunkat, értékeket teremtsünk, illetve közvetítsünk minden lapszámunkban az olvasók felé.

– *Ezen a rendezvényen a Délvidéken élő magyar irodalmárok voltak túlsúlyban. Megtudhattuk, hogy nekik tíz irodalmi-művészeti folyóiratuk van. Szerinted a közeljövőben Kárpátalján az Együtt mellett indulhatnak más irodalmi folyóiratok is? Az itt élő alkotók képesek lennének ezeket értékes tartalommal megtölteni?*

– Ha megelégednék a felületes válasszal, azt mondanám: semmi sem indokolja egy vagy több új kárpátaljai irodalmi folyóirat alapítását. Egyelőre túl kevesen vagyunk ahhoz, hogy akár csak két folyóiratot megtöltsünk értékes művekkel. Csak hogy a kérdés ennél bonyolultabb, többszempontú megközelítést kíván. Itt vannak

Nagy Zoltán Mihály kárpátaljai író válaszol a találkozó résztvevőinek kérdéseire

például a fiatal, ígéretes tehetségek, akiket épp az Együtt fedezett fel és bátorít, s akiknek a száma évről évre gyarapodik. El tudom képzelni, hogy ezek a fiatalok egyszer csak kevesnek érzik majd az Együtt nyújtotta lehetőségeket, és az ő szellemiségüknek megfelelő fórumot akarnak teremteni. Ebben az esetben két választásuk marad: vagy „kisajátítják” az Együtt szerkesztését, vagy új folyóiratot alapítanak. Azt hiszem, inkább az utóbbinak van esélye, és nem látok benne semmi kivetnivalót. Az már a fiataloknál múlik, mennyire tudják nívós anyagokkal megtölteni, és ami szintén fontos, fenntartani a saját folyóiratukat.

– *A bemutatók után eszmecsere felvetődött a gondolat, hogy a Kárpát-medence magyar irodalmi folyóira-*

tainak egy közösségbe kellene szerveződniük és együtt kidolgozniuk egy kulturális stratégiát. A te vezetésed alatt az Együtt csatlakozna egy ilyen kezdeményezéshez?

– Ezt az elképzelést csak üdvözlölni lehet, hiszen minden jó ügy sikere az összefogáson múlik. Ugyanakkor ez a probléma is rendkívül összetett. A folyóiratok közösen kidolgozott kulturális stratégiájának ugyanis akkor lehetne pozitív hozadéka, ha az anyországi állami vezetők is azonosulnának vele, s a kultúra, ezen belül az irodalom támogatásakor figyelembe vennék ezt a stratégiát. Mindannyian tudjuk, hogy ez jelenleg nem így van, sőt, ellenkező tendencia jeleit látjuk: sok-sok folyóiratot az ellehetetlenülés veszélye fenyeget, megszűnésekre is van példa, ráadásul a könyvkiadók is rettentő anyagi nehézségekkel küszködnek. Állami szemléletváltásra lenne szükség tehát, arra a felismerésre, hogy a kultúra támogatására „áldozott” anyagiak szellemiekben mindenképpen megtérülnek, hiszen a veszedelmesen sérült nemzettudat erősödését, megmaradását segítik. Azt hiszem, itt mindkét félnek lépnie kell ugyanabba az irányba, esetleg közösen kidolgozva egy, a kultúránkat ápolni hivatott stratégiát. Ami a csatlakozást illeti, a magam nevében csak igennel válaszolhatok, és valószínű, hogy a szerkesztő bizottságunknak sem lennének fenntartásai.

– *Kétfelszólalásod közt elrohantál a Bajza utcába, hogy részt vegyél a Magyar Írószövetség közgyűlésén. Az írószövetségnek jelenleg hány Kárpátalján élő vagy onnan elszármazott tagja van?*

– Hadd pontosítsak: az írószövetség tisztújító közgyűlése a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium dísztermében (Városligeti fasor 17–21.) zajlott le, hiszen a Bajza utcai székházban nincs olyan terem, ahol a résztvevők elfértek volna. Ezen a közgyűlésen az ötvenhat főre csökkentett választmány és a háromfős felügyelő bizottság tagjait választottuk meg, az új elnök és titkár megválasztására az új összetételű választmány első ülésén került sor. Örülök, hogy földünk, kiváló költőnk, Vári Fábrián László imponáló szavazatszámmal megőrizte tagságát ebben a testületben. Az írószövetségnek egyébként tudtommal több mint tíz kárpátaljai származású tagja van.

– *Végeztél: az olvasó mikor veheti kezébe következő kötetedet?*

– Ez év végéig valószínűleg befejezem új regényemet, de hogy mikor lesz belőle könyv, az nem tőlem függ. Bízom az Intermix Kiadó ez irányú pályázatának sikerében, vagyis abban, hogy a regény egy éven belül megjelenhet.

LENGYEL JÁNOS

Irodalmi csemege a Biennálén

A budapesti Égtájak Iroda 10 éve foglalkozik határon túli kulturális programok szervezésével. Idén sikerült nagyszabású fesztivált szervezniük, amely a Határon túli Magyarok Kortárs Művészeti Fesztiválja nevet kapta. Ezzel a kezdeményezéssel a szervezők a határon túli magyar kortárs művészet sokszínűségét szerették volna bemutatni, úgy, hogy a seregszemlén valamennyi régió képviselheti magát. A fesztivál hagyományteremtő szándékkal indult.

Ezeket az információkat Goldsmith Józseftől, az Égtájak Iroda munkatársától tudtuk meg a fesztiválközpontban, a fesztivál egyik rendezvényén, a kárpátaljai irodalmi esten.

Igazi jutalomjáték volt október 4-én Vári

Fábián László (a képen) és S. Benedek András irodalmi estje. A közönség – amely leginkább egy nagy családra emlékeztetett – S. Benedek András kárpátaljai irodalom- és kultúrtörténeti előadása mellett hallhatta költők bemutatkozását és egymást méltató szavait is.

Részleteket láthattunk a Palackposta és a Kárpát expressz című televíziós műsorok korábbi adásaiból: a költőkről készült portréfilmekből. Az este egy-egy szakaszát a fiatal és tehetséges Filep Anitának (a képen), a kárpátaljai Harmónia együttes énekesnőjének gitárral kísért előadása színesítette. A megzenésített versek zenéjének nagy részét az Ivaskovics József vezette Credo együttes szerezte, de egy dal erejéig Anita is megmutatta zeneszerzői tehetségét.

A meghirdetett programban szerepelt a KÁRISZ társelnökének, Bakos Kiss Károly beregújfalusi költőnek a bemutatkozása is. Sajnos, Károly betegsége miatt nem tudott megjelenni a rendezvényen. Vári Fábián László azonban beszélt a költészetéről és felolvastott két verset a fiatal költő (közelműltban megjelent) első kötetének repertóriumából.

r-a

Czébely Gabriella

A Nő

Sápadt búsalmú ígézet szándék
Szunnyadó melódia zuhatag
Csókvágyó vakmerő madonna szomjas
Csillogó hömpölygő patak

Rémült szűkölő mártír harcos
Gögsebzett hisztéria
Pompázó vakító ékszer
Elfalsolt melódia.

Czébely Gabriella 1974-ben született Beregszászban. Jelenleg Budapesten él.

A Férfi

Vörösen lobogó
Imbolygó örök hajós
Fukar kincsásó
Jövőbe harsogó jós

Öldöklő önszürke
Elszánt leszámolás
Elcsukló tarajos hangú
Örökös helybenfutás.

Partner

A Kárpátaljai Magyar Diákok és Fiatal Kutatók Szövetsége

a KÁRISZ-hoz hasonlóan nem kizárólagos elkötelezettje egy társadalmi vagy politikai szervezet által követett nyomvonalnak, így a két szövetség gyorsan egymásra talált, és szándékában áll a jövőben együttműködni a kárpátaljai ifjúságot érintő kérdésekben. Az alábbi bemutatkozó soroka Kárisz honlapján (www.karisz.egalmet.hu) is olvasható-aka „Partner” oldalon.

Hallottál már Kárpátaljai Magyar Diákok és Fiatal Kutatók Szövetségéről? Azt szeretnéd, ha a diákélet nem csak holmi délibáb lenne a számodra? Szeretnél hozzánk tartozni?

A KMDFKSZ az Ungvári Nemzeti Egyetem magyar anyanyelvű hallgatóinak érdekvédelmi és érdekvédelmi szervezete. Ukrajna törvényeinek értelmében a KMDFKSZ jogi személy, hivatalosan bejegyzett polgári szervezatként működik. 1998 áprilisában alakult Ungváron. Szervezetünk által rengeteg új ismerőse tehetsz szert. Részt vehetsz a legkülönbözőbb kulturális és tudományos rendezvényeken, ahol magyarul, magyar környezetben gyarapodhatsz új élménnyel! Ne feledkezzünk meg a szórakozási lehetőségekről sem, hiszen, ha hozzánk tartozol, ott lehetsz minden bulin, táncos esten, irodalmi klubon stb. Ha elég rátermettnek és találékonynak érzed magad, nemcsak résztvevőként, hanem szervezőként is próbára teheted a képességeidet. Tagjaink hamarosan – egy fénykép és 1 hrivnya fejében – tagsági kártyát kapnak, amellyel igazolhatják, hogy a KMDFKSZ-hez tartoznak. Kételyeiddel, ötleteiddel, kérdéseiddel felkereshetsz minket a szervezet irodájában, ahol rendelkezésre áll egy fénymásoló és több számítógép. Ha a szövetség tagja vagy, önköltséges áron (15 kopek) fénymásolhatsz, a számítógépet is használhatod. Tájékozódhatsz az aktuális ösztöndíjakról és pályázatokról. Alkalmanként, érdeklődésednek és szakmádnak megfelelően külföldi utazásokat is biztosítani tudunk. És mindez csak a kezdet, hiszen még számtalan ötletünk van!!! Ne habozz! Ha hozzánk tartozol, mi is többek vagyunk!

Amit cserébe elvárunk:

1. Az UNE nappali vagy levelező tagozatának hallgatója légy, vagy az egyetem elvégzése után ne szakítsd meg a tanulmányaidat.

2. Lehetőségeidhez mérten próbálj megjelenni az évente megrendezett közgyűlésen:

- a) egyrészt számít a véleményed
- b) másrészt fontos, hogy a közgyűlés szavazóképes legyen.

3. Amíg a szervezet tagja vagy, minden kritikával, ellenérzéssel megkeresheted az elnökségi tagokat vagy felkeresheted az irodát.

Elérhetőségeink: Ungvár, Egyetem út 21., 5. em. (508. szoba)

Tel./fax: 64-37-86

E-mail: iroda@kmdfksz.uzhgorod.ua

Kérjük, szórólapunkat, elérhetőségeinket próbáld eljuttatni minden magyar diák-ismerősödnek, barátodnak!

Az irodában megtalálsz minket minden hétköznap 11-től 19 óráig.

A szervezet célja:

– Az UNE-n tanuló magyar diákok érdekeinek képviselete és védelme. A magyar nemzeti hagyomány és kultúra ápolása.

– Közreműködés a diákok és fiatal kutatók önkifejezésének elérésében, a szakmai elhivatottság megvalósítása, valamint Ukrajna és a szomszéd államok hasonló szervezeteivel való együttműködés elősegítése.

– A tudományos-gyakorlati és kulturális rendezvények tervezésének és kivitelezésének elősegítése a bölcsészeti-, természet- és alkalmazott tudományok területén.

– Tudományos tevékenységek szervezésének és megvalósításának elősegítése, amely Ukrajna, Magyarország és más országok kapcsolatbővítésére irányul.

– Tudományos konferenciák, szimpóziumok, tanácskozások és tudományos utazások, illetve különböző jellegű továbbképzések szervezése és kivitelezése.

– Saját média létrehozása és működtetése, valamint sportolási lehetőségek, kulturális és szórakoztató programok biztosítása.

„Hetediziglen prédikátorok fia vagyok...”

Beszélgetés a 60 éves S. Benedek András író-művelődéstörténésszel

– Nemrég töltötte be a 60. életévét. E kerek évforduló alkalmából visszatérek, hogyan értékelné eddigi irodalmi és közéleti pályafutását?

– Az értékelés nem az én feladatomban és még feltételeken, az időpontokat és az adatokat egymás mellé helyezve sem vállalkozom rá. Más kérdés, hogy akiknek ez a kinkeserves életet értékelnük kellene, nem ismerem. Sem mint embert, sem mint író. Előszóval idézlek azonban azokat a bérnököt, akik egy közös „kútfő” irányítása alapján párszor belém mélyesztették már méregfogukat. Mintha nem ismernék a kezdetektől Dr. Kiss Ferenc és Szokolczay Lajos véleményét, vagy időben közeledve a Kossuth-díjas Lator László, és az ugyancsak a kisebbségi sorsélményből induló Domonkos László zavarba ejtően pozitív értékelését. Ma is Kárpátaljához kötődő író-társaimat most szándékosan nem említem. Minderről különben már ejtettem néhány – talán indulatos – szót Készülődés című új könyvemben.

– Az életútról, az egyéni sorsról azért mégis várom a véleményét, hiszen a bibliográfiai adatok nem minősítik az embert.

– DE! Csak felsorolásként: alig múltam két éves, amikor családomat kitelepítették az akkor Ungvár mellett kiemelt városnak számító Munkácsra. Gyermekkorom elég romantikus volt, ha annak tekintjük az irodalomban oly szépen ábrázolt nélkülözést. Nem nélkülöztem azonban a szeretetet, amelyet azóta is az egyéni és közösségi létezés legfontosabb összetartó erejének tartok. A kárpátaljai magyarság megroccsoló szellemi világában a könyvekért, a kultúráért, az igazság megismeréséért azonban már küzdenem kellett. Szerencsém volt. A betűk világának titkos kincstárjait sikerült megismernem és „abszorbeálnom”.***

– Ennek az eredménye, vagy talán pontosabban: következménye az egyetemi évek alatt megjelentetett Együtt című szamizdat diáklap és a Forrás Stúdió?

– Annyi biztos, hogy a sporttal kényeszerűségből, a zenével tudatosan szakítva készült felismert feladatomban: a kárpátaljai magyar kultúra újraszervezésére. Ami több volt irodalmi ambícióval. A kérdésre visszatérve, a „szamizdat” kifejezést az utóbbi másfél évtizedben kezdték el használni. Érdekes azonban, hogy mind az Együttől, mind a Forrástól ma többet írnak, mint tudnak. A legtöbbit talán a Forrás és Kovács Vilmos kapcsolatáról tudnak. Ez a valóban létező kapcsolat a stúdiósok fél-legitimációja után, illetve Kovács Vilmosnak a Területi Írószövetség magyar csoportja vezetőjének történet megválasztása után lett igazán aktív.

– Fél éven belül két könyve is megjelent, és mindkettő Kárpátalján. Bemutatná néhány szöveg ezekeket?

– Az Itthonalanság áruklódó címe szerint egy megszenvedett hazai- és nemzetűdát vívódásait kísérel meg versbe oldani. Az egyes versek elemzésére nincs jogom vállalkozni, de mindenkinek figyelmébe ajánlhatom a „Mint a latinok” című írást, amely 2004. december 5-e kapcsán született. A Készülődés alcíme szerint a kárpátaljai magyar írást, illetve annak lehetőségeit veszi számba. Mint már jeleztem, számomra ez nem a szépirodalom, hanem az írásos (s talán más kódrendszerű) kulturális produktumok összessége.

– Kárpátalján Kovács Vilmos-émlékév van. Úgy tudom, hogy Önt szoros barátí és munkakapcsolat fűzte szűkebb hazánk jeles írójához.

S. Benedek András

Téli kert

Foszlik az éjjel lehullott hó leple,
Feketül a szántás sárkánytaraja.
Lángot vet a dögkút s a fény lecsorog
A horhos szélén bámuló avarba.

Nem hozott békét az égi gyolcs.
Riadt lábnymok tarkítják
A hó tépett leplét, akár egy szóttest;
Szirmahult kóró mind, nem virág.

A halódó fényben átsuhan a kerten
Egy röptében vadászó vércse.
A bodza csontkezén rőt halálnyom
A szabadság színe: egy vércsepp.

Lopakodik az este, dermed a táj,
Eljön az ideje hirtelen halálnak.
Egy démon közeleg a hegyek felől,
A dülöutakon osonó árnyak.

Most kell a dac, a rejtező öröm.
Holnap is korábban ébred a fény.
Lobban a kiszébb, tombol a tánc,
Malac visít a böllér késhegyén.

Ha tavasz lesz, lehet hogy hiába,
Nem hoz megváltást a kereszt.
Mint elbocsátott harcosát, az Úr
Obsitos hadába meneszt.

Kiosztották az Arany-díjakat

Az október 23-i nemzeti ünnepen megkoszorúzták a Magyar Írószövetség budapesti székházának falán elhelyezett 1956-os emléktáblákat. A szervezet aznap adta át az irodalmi Arany János-díjakat. Az elismerést Jász Attila költőnek, valamint S. Benedek András kárpátaljai alkotónak, míg a nagydíjat Ágh Istvánnak ítélte a kuratórium.

(Az MTI nyomán)

– Szerencsésnek mondhatom magamat, hogy a Kárpáti Könyvkiadóban együtt dolgozhattam vele s mind előtte, mind utána barátom és munkatársam volt. Többször írtam róla, emlékeztet szerveztem az „átkosban”, amikor egyes kárpátaljai vélemények szerint nem foglalkoztam szülőföldemmel. Kovács Vilmoshoz legmúltóbban „A vers születése” című írást tartom.

– Ha már szóba került Kovács Vilmos alakja, megkérdezném, hogy mi a véleménye a jelenkori kárpátaljai magyar irodalomról? Milyenek a távlati lehetőségek?

– Hadd kerüljem meg ezt a kérdést azáltal, hogy erről szólok a Készülődés c. kismonográfiában, illetve korábbi köteteimben is határozottan állást foglaltam ebben, ezekben a kérdésekben. Legyen ez tehát itt a jó szándékú reklám helye.

– Ön az elnöke a 2005-ben alakult KIKMMAK irodalmi szekciójának. Milyen szerepet tölt be a szervezet, és milyen eredményeket tud felmutatni?

– A furcsa nevű szervezet egyik célja a lélekmentés. Hogy a magyar kultúra Kárpátaljáról átkerült emberei is találjanak fórumot, befogadó közeget és megnyilvánulási lehetőséget. Nem kell az itt élő kárpátaljaiakat kitagadni. Engem többek közt több magyar író, riporter és kritikus nevez „Budapesti élő kárpátaljaiak”. Ahogy ez természetesen volt a két világháború között és részben még utána is. Mert nem az a lényeg, hogy ki hol lakik. Lehet valaki idegenben is kárpátaljai, s lehet Kárpátalján élő alkotó is világpolgár, illetve „a virtuális világ polgára”. A szervezet pódiumon történő többszöri megjelenése és megjelenítése a kishazából elkényszerült hallgatónak is megerősítő élményt adott, de említetném a kiadványokat is.

– Hogyan látja a sokat megélt kárpátaljai magyarság helyzetét ezekben a nehéz időkben, az anyaország megváltozott nemzetstratégiája közepette, a schengeni „vasfüggöny” lehullása előtt?

– Ez a vasfüggöny nem az a vasfüggöny. A kárpátaljai magyarság sokkal nehezebb helyzetben is talpon maradt. Hogy a mostani mennyire lesz elviselhető, az nagyrészt a direkt politika függvénye. Nem hiszem, hogy a múlt elől in csüggő, rutinnal nemzetárulók megpróbálnák a Kovács László által vizionált 22 milliós román(?)áradat után úgymond, a kiéhezett kárpátaljaiak rémképét az ország lakói elé vetíteni. Igaz, nekik a százötvenezer is sok...

– Köszönöm a beszélgetést.

L. J.

*** Az magyarul: elnyel, felszív. Igaz a reáلتudományokban, de hiszen szellemi létezésünk is reália.

„Minden embernek megvan a maga valósága...”

Beszélgetés Pap Ildikó elsőkötetes írónővel

Fotó: KárpátInfo

– *A Holtunkiglan című, nemrég megjelent könyved kapcsán beszélgetünk. Van-e személyes kapcsolat a te életed és a főhős élete között?*

– Vera alakja természetesen nagyon közeli hozzám. Többeket érdekel, hogy valóban mi igaz ebből a történetből és mi a kitaláció. Talán azért is, mert egyes szám első személyben írtam a Holtunkiglant, ami esetleg azt sugallja, hogy önéletrajzi regényről van szó. Igen is, meg nem is. Többeket megdöbbentett a gyermekkor leírása – szexuális zaklatás, kiszolgáltatottság, nélkülözés. Ez a gyermekkor valós: az én gyermekkorom. Ennek a könyvnek többek közt az az üzenete, hogy igenis van tovább: nem törvényszerű és szükségszerű belerokkanni és megsemmisülni, mint ahogyan sok pszichológus ezt annak tartja, és mint a köztudatba beépült. Magam is pszichológus vagyok, hosszú és nehéz volt az út idáig – de fel tudtam dolgozni a múltat. Többek közt ezért is írtam le, okulásul. A kilencvenes évek maffiavilága pedig az életünk része volt – van, aki akarta látni, van, aki nem. Érdekes módon, aki ismer, mindent elhitt rólam, még az alvilági múltat is, csak azt nem értették, mikor értem rá még erre is?! A kilencvenes években ugyanis jól menő vállalkozásom volt, „napi harminc órát” dolgoztam. Aki nem ismer, egy szavamat sem hiszi. Nos, az igazság a kettő között van. Vera alakja pedig – az olvasóim szavaival élve – nagyon mai, nőies, tehát többen is tudnak azonosulni vele.

– *Úgy tudom, az olvasók gyorsan elkapkodták a könyvet, de a szakmának volt némi fenntartása, gondolok itt a szerkesztésre.*

– Igen, talán ennek is köszönhető, hogy a könyv szinte pillanatok alatt elfogyott, és kézről kézre jár. Aminek nagyon örülök. Olyanok olvasták el napok alatt, akik még életükben könyvet sem fogtak a kezükbe. A szakmát pedig megértem: én sem vagyok megelégedve a szerkesztéssel, de ezen most már utólag nem tudok segíteni.

A szerkesztőnek több mint egy év állt rendelkezésére, hogy átnézze a könyvet. Sajnálom, hogy ezt nem tette meg. Talán már ő is sajnálja. Mivel tervezzük a következő kiadást, jobban oda fogok figyelni ezekre a dolgokra.

– *Sokan úgy tartják, hogy ez a regény kiválik a kárpátaljai prózák közül. Neked mi erről a véleményed?*

– Egyetértek. Kevesen vállalják, hogy ledobják a „lelkükről a bugyit” – mert ugye, az író mindig jelen van a könyvben. Ez a könyv pedig sokszor brutálisan őszintén tárja az olvasó elé a Vera-féle valóságot. Minden embernek megvan a maga valósága – a világa, amiben él. Ez sokszor hétköznapi, átlagos. A Vera világa más. Talán azért is válunk ki – én és a könyvem – a kárpátaljai irodalomból, mert én vagyok jelenleg az egyetlen helyi regényíró.

– *Mondanál valamit a táltos dologról, ami tudtommal igencsak foglalkoztat?*

– A táltos dologról? A táltosok népünk „papjai” voltak, hogy közérthetően fejezzem ki magam, de igazából nem voltak papok; sokkal többet jelentettek akkoriban. Ők voltak a Tudók. Nagyon érdekel a magyar őstörténet. Nem vagyok történész, csak pszichológus. És ha lehetünk Triszmegisztosznak, népünk jelen problémáinak kérdéseire a múltban kell keresni a választ, mint ahogyan a gyermekkor sokban befolyásolja a felnőtt életét. A mi népünk gyermekkorának történéseit is titokban tartották, mint ama lelencgyermekét, aki nem tudja, kik a szülei és honnan származik. A táltosok ma is közöttünk élnek, de igaz tanítók híján elpazarolják a tehetségüket, és nem találják önmagukat, hiszen ma nem karolják fel őket gyermekkorukban a vének, mint ezer éve.

– *Úgy tudom, a második könyved témája az ősmagyarság. Mikor várható a megjelenése?*

– Már készül a második regényem, a Táltosok. Mivel pályázati pénzből fog megjelenni, decemberre készen kell lennem vele. Három éve dolgozom rajta, és nagyon remélem, tetszeni fog az olvasóknak. A pogány kori Magyarországon játszódik és párhuzamosan a mai világunkban is – a régi és mai táltosok a főszereplői.

– *Érzed szerint mi az, amit tudnia kell rólad annak, aki a Holtunkiglan című könyvet elolvassa?*

– Nem tudom, mit válaszoljak erre. Boldog nő vagyok, kiegyensúlyozott családi életet élek, szeretem a férjemet – sokat köszönhetek neki. Talán ennyi elég, mert ez a legfontosabb.

– szászzi –

Isten vagy sátán – középút nincs

Interjú Pósa Zoltánnal

Pósa Zoltán József Attila-díjas költő, Bertha Bulcsú-díjas író, olyan alkotó, aki kiérdemelte a Szellemi Honvédelem- és az Obersovszky-díjat is.

1948. szeptember 6-án született Debrecenben. Tanulmányait a Kossuth Lajos Tudományegyetemen végezte, ahol 1972-ben szerzett magyar-német szakos tanári diplomát. Nős, egy gyermeke van. Családjával

1976 óta él Budapesten. Jelenleg a Magyar Nemzet című újság kulturális rovatának szakújságíró-főmunkatársa. Korábban dolgozott az Alföld, a Film Színház Muzsika című folyóiratok, illetve több kiadó és különböző napilapok szerkesztő-ségeiben. Idáig 12 kötetben jelentek meg versei és prózai írásai. Legutóbbi, Alászállás című gyűjteményes verseskötetét 2006-ban rendezte sajtó alá. Ebben az évben öt elismerésben is részesült: többek között Magyar Napló-díjjal és Obersovszky-díjjal tüntették ki. Az írói munkahelyén, a Magyar Nemzet szerkesztőségében kerestem fel.

– *Mint hogy ez az interjú a Kárpátaljai Szövetség folyóirata, a Kárpátaljai Hírmondó hasábjain jelenik meg, magától adódik a kérdés: kötnék-e valamilyen szálak a Trianon előtti Magyarországgal elcsatolt részeihez, ezen belül Kárpátaljához?*

– Válaszom egyértelmű igen. Mint magánember és mint újságíró is figyelemmel kísérem az elszakított területeken élő magyarosság életét, sorsának alakulását. Elsősorban az oktatás, a kultúra területei érdekelnek. Kárpátalja, mint a fogyatkozó család legmostohább sorsú tagja, különösen közel áll hozzám. Segíteni leginkább a tollammal tudok, de tavaly részt vettem a nagy összefogással felépült tiszaujlaki iskola könyvtárának létrehozásában. Varga Gabriella székelyföldi származású író-újságíró pályatársam kezdeményezte, hogy gyűjtsünk dedikált köteteket ma élő ismert magyar íróktól és költőktől, és juttassuk el Tiszaujlakra. A munka orosz-lánrészét ő végezte, én a Magyar Nemzet hasábjain igyekeztem elősegíteni a gyűjtést, de alkalmi hordárként is közreműködtem. Tudok a Bercsényi Miklós Alapítvány Drugeth Tehetséggondozó Programjáról, az annak keretében rendezett táborokról, a különböző kárpátaljai akciókról, a Kárpátaljai Szövetség itthoni rendezvényeiről, figyelemmel

Isten vagy sátán – középút nincs Beszélgetés Pósa Zoltánnal

■ kísérem akárpátaljai magyar irodalmat. Nemrégiben eljutott hozzám Pap Ildi-
kó Holtunkiglan című első regénye, ame-
lyet nagy érdeklődéssel olvastam és írtam
is róla a Magyar Nemzetben. Számos kár-
pátaljai ismerek, akik Budapesten és az or-
szág más településein élnek, és igyekeznek
tenni az otthon maradt magyarokért.

– Ha jól tudom, felmenőid anyai ágon
Erdélyből, apai ágon a Felvidékről szár-
maznak. Ez is erősíti benned a kötődést az
elszakított nemzetrészeinkhez?

– Igen, jól tudod. Anyai nagyanyám a
háromszéki Uzonban született, és Hajdú-
bőszörménybe került tanítónőnek. Apai
nagyapám egy kies felvidéki faluban, Cse-
répfalun volt református lelkész. A trianoni
országvesztés után rokonságunk egy ré-
sze ide, más része oda szakadt, én már Deb-
recenben láttam meg a napvilágot. Csalá-
dunkban hagyományra vált az együttér-
zés az elszakítottakkal, az odafigyelés, a
segítés. A rokonokkal kezdődött, aztán ki-
terjedt az egész közösségre. Minden mag-
yar erkölcsi kötelességnek tartom az oda-
figyelést, azt, hogy törődjünk a nehezebb
helyzetben levő testvéreinkkel. Azt azon-
ban meg kell tanulnunk, hogy mi, magya-
rok, önmagunkon kívül soha senkire nem
számíthatunk. A már említett tiszaujlaki is-
kola felépítése, a II. Rákóczi Ferenc Kárpát-
aljai Magyar Főiskola épületének rendbe
hozása, az egyházak, az iskolák, a magyar
közösségek és szervezetek támogatása szép
példái a nemzeti összefogásnak.

– Tekintélyes, több ezer oldalnyi pró-
zai életműved, a két verseskötet, a mint-
egy ötezer újságcikk vezérfonala a ma-
gyarság trianoni fájdalma, a szerelem a
hitves iránt, a keresztény hit. Hadd idéz-
zem Gyurkovics Tibor megállapítását: „
A kiváló regényeiről és irodalomtörté-
ti munkáiról közismert Pósa Zoltán (...)
életének egyenrangú komponensei a köl-
temények. Ugyanakkor jelentős meglepe-
tést is okoznak. A barokkosan gazdag
nyelvezetű, bonyolult látomásos Pósa-
prózához képest a költemények világa le-
tisztult, kiérlelt, már-már egyszerűnek tű-
nik. A kötet legerősebb, mondhatni: ve-
zérszólamája az Istenhez kiáltó szándék. Az
Ó- és Újszövetség, a hindu Bhagavad Gita
tanulmányozása érezhető rajta.” Alapél-
ményed tehát a Biblia. Hogyan jelenik meg
mindez verseidben?

– Kérdésedre választ adhat a nemrég-
ben megjelent Alászállás című versesköte-
tem Arvisura – igazszólam – fejezete, amely-
ben visszaálmodom magam Attila, Csaba,
Árpád, Koppány és Szent István korába és
többször is elsíratom a trianoni ország-
csonkítással elrabolt országrészeket.

– Beszéljünk eddigi életműved
legmarkánsabb részéről, a nyolc regé-
nyedről. Ha figyelembe vesszük, hogy hát-

térbe szorított íróból lettél az, aki most
vagy, nagy utat tettél meg. Hernádi Gyula,
az írófejedelem a Lyukasóra című folyó-
irat 2004. szeptemberi számában megje-
lent „Pósa Zoltán Aranykori tekeresei”
című tanulmányában minden idők legna-
gyobb magyar írójának nevez. „Az Arany-
kori tekercek olyasfajta szintézismű, mint
Joyce Ulyssese vagy mint A tulajdonság
nélküli ember Musiltól. Csak jobb.
Pósának sikerült egyetlen gigászi műben
megteremteni ugyanazt a gondolati szin-
tézist, amihez Shakespeare-nak egy élet-
mű kellett.” Ezek után avangárd vagy re-
alista író vagy?

– Nagyon örülök, hogy ezt szóba hoz-
tad. Az Aranykori tekercek, a Menekülés
négy sávon és a Mediterrán tintabúra triló-
gia csak annyira szövegregény-folyam,
amennyire a magyar és a világirodalom bár-
mely prózaepikai alkotása annak mondha-
tó. Műveimben felhasználom ugyan a XX.
századi klasszikus avangárd számos esz-
közét, azonban ezen írásaim közül egyik sem
abrakadabrárs, lelkileg üres antiregény. Az
alfa és az omega nálam a vallásfilozófiai,
társadalmi, lélektani mondanivaló. A másik
alapvető különbség a szövegregények és
az én trilógiám között, hogy ennek krimi-
szerűen fordultatos cselekménye van.

– Az eddig megjelent öt realista regé-
nyed, az Ama török, az Irodalmi dandy,
avagy koranyári üdvözet, a Különleges
szakasz, a Pünkösdi királyfi, az Akkor
mindenki velem törődött és a megszámlál-
hatatlanul sok elbeszélés valódi jelenide-
je a kádári időszak hatvanas éveire tehető,
amelyről még ma is sokan hiszik azt, hogy
jobb volt az ötvenes évek dermesztő iszo-
nyatánál, és a hetvenes-nyolcvanas évek
álló vizénél. Mierről a véleményed?

– Írásaim egyik célja, hogy eloszlassa
a hamis aranykor-legendát, amelyre az 1956-
tól az 1963-as felemás amnesztiáig kivég-
zett, börtönbe zárt nemzeti hősök, örület-
be, halálba hajszolt emberek árnya vetül.
Amit Kádár pribékjei ez alatt a hét év alatt
véghezvittek, békeidőben példátlan volt
Európában. Regényhőseim történeteiből ki-
derül, hogy a hatvanas évek kádárizmusá-
nak már sokkal rafináltabb eszközei voltak
emberek tönkretételére, mint a bal-, illetve
jobboldali, nyíltan fasiszta diktatúrának.
Igaza volt Kárpáti Kamilnak, Csillag Tibor-
nak, Tóth Bálintnak, Király Zoltánnak, Buda
Ferencnek, Ratkó Józsefnek, a megboldo-
gult Obersovszky Gyulának és a többiek-
nek, börtönviselt, meggyötört költőtársai-
munk, amikor kimondták: a falak nélküli börtön
ugyanolyan lidérces, mint a falakon
belüli, mert az előbbiből semmiféle amnesz-
tia nem menthetett ki bennünket; a korszak-
nak kellett elmúlnia.

– Beszélgetésünkre készülve kérdé-
seim között szerepelt az is, milyen élmény-

anyagot merítettél a rendszerváltozásból,
hogyan viszonyulsz hozzá? És egyszer
csak arról értesültem, hogy elnyerted egy
nagyon rangos pályázat különdíját. A pá-
lyázati kiírás úgy szólt, hogy a benyújtott
pályamunka hagyományos, szociografikus
ihletésű legyen és cselekménye 1990 után
játszódjon.

– Igen, valóban elnyertem a különdíjat
a Magyar Napló és az Írott Szó Alapítvány
pályázatán, amelyet az idejűnnepi Könyv-
hét egyik rendezvényén vehettem át. A jel-
ígés pályázatra több mint nyolcvan regény
érkezett, és ezek között legalább tizenhat
volt méltó a díjazásra. Az énművem az „Egy
freskó előzményei és következményei,
avagy a hatosfogat felbomlása” című re-
gény napjaink pokolbugyrainak mozgalmassá
táblója négy kinagyított központi hős ka-
merájával, akik az élet alapkérdéseire kere-
slik a választ, s közben próbálják megfejteni
a reájuk szabott sorsképletet. E harc köz-
ben az egyikük elvérzik, ketten még ma is
reménytelenül küszködnek, a negyediknek
pedig megadatik a kegyelem esélye. Nem
akarom túlértékelni a teljesítményemet, de
örömmre szolgál, hogy a zsűritagok, az
általam nagyra becsült irodalmárok, írók úgy
ítélték oda írásomnak az egyik díjat, hogy
nem tudták, ki a szerzője.

– Azt szokták mondani, hogy minden
sikeres férfi mögött egy nő áll. Mondanál
valamit a magánéletről?

– Ez az én esetemben is így van, mö-
göttem is egy nő áll, mégpedig a felesé-
gem. Barna Mártának hívják, ő is újságíró,
a Film Színház Muzsika című folyóirat fő-
munkatársa, ismert filmkritikus. Ő egyben
a műzám is. Példás családi életet élünk, úgy
szeretjük egymást, mint házasságunk kez-
detén, legfeljebb jobban. Monogám típus
vagyok, ebben különbözöm sok költőtől.
Doppingolni sem kell magamat itallal, ciga-
rettával, más ilyesmivel. Nagyon józan élet-
tet élek, így tudom ellátni azokat a feladat-
okat, amelyeket munkaköröm és az irodalom
ró rám. Írói tevékenységemből nem gazda-
godtam meg, az átlagpolgár szintjén élünk.

– Még egy utolsó kérdés: közeledik
már hozzánk az Aranykor?

– Úgy gondolom, mi, akik a szellemi
értékekért, a hitért, a családjáért, a hazáért,
Magyarország felemelkedéséért munkálko-
dunk, nem szününk meg keresni az el-
süllyedt Atlantiszt. Remélem, hogy a nem-
zeti erők egyszer felülkerekednek, és hazánk
végre felébred hosszú Csipkerózsika-álmá-
ból. Általánosságban kifejezve: az ember
élete folyamán egyszer csak eljut oda, hogy
döntenie kell Isten és a sátán között. Ke-
gyetlenebbül fogalmazva: utunk vagy a
mennyebe, vagy a pokolba vezet. Harmadik
lehetőség nincs.

Az interjút készítette:
GORTVAY GÁBOR

Weinrauch Katalin

Volt egyszer egy karácsony...

Két- vagy hároméves lehettem abban az időben, mégis kitörölhetetlenül él bennem annak a régi karácsonynak az emléke. Olyannyira élők az emlékképek, mint ha diafilmet néznék, amelynek eseményei kimért lassúsággal peregnék a fehér lepedőn és közkívánatra bármikor megállíthatók, vagy visszanezézhetők.

Talán azért maradt meg ennyire emlékeimben, mert ez volt az a karácsony, amikor még egy teljes családnak voltam a tagja, azok voltak mellettem, akiket szerettem, akik hozzám tartoztak és a biztonságot jelentették számomra; amikor még környezetünkben, családukban sokat adtak a látszatra, próbálták óvni az érzelmek tisztaságát, nem hagyták, hogy tisztátalan, kaotikus gondolatok uralkodjanak el a fejekben és az érzésekben, amelyek később katarziszba torkollva, gyógyíthatatlan sebeket, lelki nyomorékokat hagynak maguk után. Még hittük, hogy az *otthon* mindörökre megmarad a béke szigetének a világban végbement változásokat követően is, mert a mi házuk falát a gránitnál is tartósabb szeretetből építették, és azon nem üthet rést a gonosz; amikor még úgy gondoltuk, minket nem fenyeget a győztesek nyomában járó leszámolás veszélye, amely a mindenkori háborúk pusztító hozadéka, a világégést követő szegénység és nincstelenség sem volt még tetten érhető az életünkben, mindennapjainkban...

Az a karácsony az állandóságot, az összetartozást, a szeretetet hirdette, és a szenteste napja kiemelkedett a hétköznapiak közül. Akkor még úgy vártuk a Kisded érkezését, hogy az ünnepi készülődés közepette jutott idő a lélek felkészülésére is. Ha felidézem annak a karácsonynak a hangulatát, és visszatekintek rá a múltat megszépítő emlékek ködén át, ma is úgy érzem, hogy gyermekeimnek a legszebb, nyugalmat és biztonságot sugalló ünnepe volt. Az utolsó.

A Jézuska a karácsonyfát ebben az évben is az ebédlőbe hozta a terjedelmes, szépen faragott vitrin és az ablak közötti sarokba. Szenteste délutánján fiatalabb bátyám szánkóra ültetett és levitt szánkózni a Vérke-partra. Addig a Jézuska nyugodtan tehetta a dolgát a kulcsra zárt, kétszárnyú, fehér ajtó mögött a faltól-falig perzsaszőnyeggel borított, tágas ebédlőben. Mivel a csukott ajtó számomra soha nem jelentettek akadályt, ha igazán be akartam jutni valahová, ezért igyekeztek az angyaljárás, a karácsonyfa díszítésének idejére valamilyen elfogadható okkal eltávolítani otthonról. Ezt én olyannyira természetesnek vettem, hogy évekként később, tíz-tizenként évesen sem maradtam otthon soha a szenteste előtti délutánon. Nem engedtem lerombolni az

illúziómat, nem akartam prózai módon részese lenni a fa feldíszítésének. Pedig akkor már tudtam, rég tudtam, hogy nem az angyalkák járnak a korán sötétedő decemberi délutánban és az összehúzott függönyök, lehúzott rolók mögött nem a Jézuska öltözteti a karácsonyfát... S én mégis makacsul ragaszkodtam az illúzióhoz. Az ünnep hangulatához hozzátartozott a várakozást követő meglepetés gyönyörűsége. A már teljes pompájában díszelő fa megpillantása, a libegő gyertyák illatával keveredő fenyőillat, a szobába szólító csengő ezüstös hangja – ezek összessége adta meg számomra a Szenteste igazi áhítatát. Nekem ez volt az igazi ajándék. És hála a páromnak, jóval évek múltán, anyaként is mindig a meglepetés örömeivel csodálkozhattam rá a karácsonyfára, a fiaimmal együtt.

Tibi bátyám már nagyfiú volt, olyan tizenhét éves forma, mégis szívesen elvitt szánkózni, nem szégyenkezett a későn jött, nem várt kishúga miatt. Azt hiszem, nagyon szerethetett, talán jobban, mint idősebb bátyám, aki nem sokat foglalkozott, nem is igazán törődött velem. Akkoriban őt már inkább a lányok érdekelték... Anyámtól tudom, hogy amikor megszülettem és ő a mellére tett, nem akartam, vagy nem tudtam szopni. Fűlsiketítő, panaszos oázásom felverte a ház megszokott, addig békés csendjét, mindenki elmenekült a hálószoba közeléből. Szegény anyám, aki rég elszokott a csecsemősírásról, egymaga kínlódott velem. A késői szülés nagyon megviselte, aláasta az egészségét. Legyöngülten, segítség nélkül nem tudta, mit kezdjen az éhes, ám a szopást határozottan elutasító, éjjel-nappal ordító újszülöttem. A védőnő is tanácstalan volt. Valami bébitápszerről motyogott, ami helyettesítené az anyatejet, de anyám a melléből patakzó tejtől derékig lucskosan határozottan elutasította a javaslatát. Egyedül az akkor tizenöt éves Tibi bátyám nem nyugodott bele önként vállalt éhségstrájkomba, állandóan ott téblábolt körülöttünk és igyekezett erőszakkal a számba gyömöszölni anyánk mellét. Kevés sikerrel. Kétségbeesetten pattant fel biciklijére és elkarakázott anyám rokonához, a kilenc gyermekes Manyu nénihez – későbbi dadámhoz –, hogy tanácsot, segítséget kérjen tőle.

Manyu néni aprócska asszony volt, a negyvenes éveinek elején járt ő is, akár csak édesanyám, de a sok munka, a mosóteknőből soha fogyni nem akaró, idegen emberek szennyesének mosása időnap előtt meggörcsítette a vállát, hátát. Ma is fülemben cseng simogató hangja, látom magam előtt a lúgos mosóvíz gőzétől korán ráncosodó arcát, bársonyosan

simogató, barna szemét, amelyből töretlenül sugárzott az optimizmus és a felém áradó szeretet. Amíg csak élt, hitt a jóban, amelyből neki egész élete során csupán morzsák jutottak. Annál több a szegénységből, a küszködésből. Mégsem törte meg erejét a mindennapi betevőért való robot. A férje sebesülten, de élve került haza a frontról, ám alig időzött otthon pár napot, amikor a „felszabadítók” elvitték „háromnapos munkára” a többi magyar sorstársával együtt, ahonnan aztán soha többé nem jött haza. Így maradt Manyu néni kilenc éhes szája...

Azóta világszerte annyi nép túlélőtől, ártatlanul megölt, meggyalázott, lágerbe elhurcolt emberek hozzátartozóitól kértek bocsánatot a leigázó, gyalázatos bűnöket elkövető nemzetek utódkormányai... Még valamiféle pénzbeli kárpótlást is fizettek... Bár a meghurcoltatást, az elszenvedett kínokat, a megaláztatást és az emberéletek kioltását pénzzel aligha lehet megváltani... Szegény Manyu néni sem a pénz, se a bocsánatkérés nem talált rá... Elkéstem vele. Mert erre jóval a háború után, több évtized elteltével került csak sor, akkor, amikor az én szeretett dadám már felvette a „néhai” nevet...

De igencsak előre szaladtam az időben, a múlt élőben felejtve a csecsemőként rúgkapáló önmagamot, ahogy éppen az éhségtől harsányan, teli torokból üvöltözöm.

– Eredj haza, majd megyek én is és rendbe teszem a dolgokat – nyugtatta bátyámat Manyu néni. És jött is.

– Ni, a kis kényes hercegnő, nem hajlandó szopni... Tán' félsz, hogy meg kell dolgoznod a tejecskéért – kapott fel vidáman a karjába. Várjál csak Piroska, majd kitolok én a kisasszonnyal – vigasztalta anyámat. Térült-fordult, aztán egy üveg akácmezet hozott ki a kamrából és megkente vele anyám mellét, majd gyöngéden odafektetett. Én meg, megízelve az édes ízt, azonnal mohón szopni kezdtem.

– Mint a pióca, úgy tapadtál anyád mellére, le sem lehetett vakarni róla – mesélgette később számtalanszor. Nagy élvezettel hallgattam, amikor erről mesélt nekem. Naponta többször is elmondattam vele a történetet, ő meg türelmesen ismételtette, miközben én a szoknyájába kapaszkodva mindenhová követtem. Mert attól a perctől kezdve, hogy rászedett a szopásra, ottragadt nálunk. Apolta anyámat, amíg meg nem erősödött, fogadta a babalátogatókat és közben engem dajkált. Majd ezt követően évekig vigyázott rám. Anyám így segítette rajta, rajtuk, hogy éhen ne haljanak. Másképpen nem fogadott el segítséget, csak ha megoldozott érte. Az egykor jobb napokat látott, önhibájukon kívül elszegényedett

Weinrauch Katalin

Volt egyszer egy karácsony...

Emberek szemérmes göggyével utasította vissza az alamizsnát. Amíg ő nagy szeretettel engem dajkált, az én kedvemet kereste, addig otthon nagyobb gyermekei vigyáztak a kicsikre.

Ennek a sziporkázó téli napnak karácsonyestét váró délutánján is láttam Manyu nénit besurranni a hálószobán keresztül az ebédlőbe, ahonnan a gyorsan záruló ajtó okozta légörvény üde fenyőillatot lopott szimatoló orromba. Talán ez motoszkálhatott a fejemben, amikor bátyámnak szegeztem a kérdést: ugye, Manyu néni angyal, azért segít a Jézuskának a karácsonyfát díszíteni? Tibi értetlenül bámult rám: miket beszélsz Prücsök... miből gondolod? Hát a szárnyaimból, vágtam rá diadalmasan! Mert Manyu néninek vannak ám szárnyai, bizony... De csak karácsonykor használja őket, máskor a ruhája alá rejti... Hiszen te is látod... Ott van a vállán, meg a hátán, éppen olyan, mintha púpjá lenne... Pedig az nem púp, ingattam a fejem, nem bizony, én tudom... Na!

A bátyám elgondolkodva, csendesen felelte: talán igazad van... Majd fűgén tovább húzta maga mögött a kis szánkót, benne az ő okoskodó kishúgával. Nevetve hagyta, hogy egymagam csúszzak le a magasabban fekvő útról az Egresbe, aztán mikor előhalászott a hóbucka alól és leporolhatta rólam a havat, megint marokra kapta a szánkó zsinagét és a vízparton száguldva elhúzott egészen addig a vasúti hídig, ami elválasztja a Vértét a városi strandtól. Lihegve, levegő után kapkodva állt meg a hid lábánál, amelyen éppen akkor húzott át sűrű füstködöt pipálva, zihálva egy tehervonat. Én jóízűt szippantottam a csípős füstből, és amikor a gőzös hangosan füttyült, boldogan integettem a vonatnak. Biztosra vettem, hogy nekem köszön.

– Látod, ismernek a vonatok és tudják, hogy szeretem őket – mondtam vidáman.

– Ismernek bizony – bólintott bátyám komolyan –, és te ezt a szárnyaid rejtegető Manyu nénidnek köszönheted... Pólyás korodban, három hónaposan elkapta a szamárköhögést egy nagyobbacska lánytól, akit betegen hozott magával anyukája babalátogatóba. Kevésen múlt, hogy meg nem fulladtál a szűnni nem akaró, levegő után kapkodó, vonítói köhögéstől és nem lett anyuká belőled időnap előtt... Bergmann doktor mindent megtett érted, de igazából csak a jószerecsében bízott... Nem úgy Manyu néni! Rám parancsolt, hogy kora hajnalban, ahogy az első vonat átzakolat a strand melletti hidon, itt álljak veled a sínek közelében és addig haza ne vigyelek, amíg több szerelvény is el nem húz mellettünk.

Be kell lélegezned a köszénnel fűtött mozdonyok füstjét, mert csak az segít rajtad – mondta a te védőangyalod. Sokáig hurcoltalak ide hajnalonként és látod, neki lett igaza, meggyógyultál. Talán ezért szereted a vonatokat, láttál akkor eleget...

Csak a korán lehulló téli este vetett bennünket haza a szánkózásból. A házak ablakszemén kiszökő melegsárga fény szabályos aranykockákat rajzolt lábunk elé a behavazott útra és én szívdobogva figyeltem, hol, melyik ablak mögött pillantom meg az első karácsonyfa árulkodó körvonalát, túlleves árnyékát.

Ahogy az utcaajtón beléptünk, úgy éreztem, a házuk ünneplőbe öltözött. Benn mézeskalács és fenyőillat fogadott, a szobák puha titokfátyolba burkolóztak és én nagyon szelídnek, sőt, szófogadónak éreztem magam, s némán fogadkoztam, hogy ezentúl mindig jó lesznek! A selemdamasztal megterített ünnepi asztalon sorakozó kristálypoharakon és a fényre dörgölt ezüstkéseken, villák hátán vidám pöttyök sziporkáztak. A mennyezeti, sokkarú csillárnak minden lámpája égett és az éles fényben a meiseni porcelánkészleten a virágok élővé váltak s üdén virítottak. Úgy éreztem, a festett virágok szirmaiból édes illat árad felém, ezért sorban, egymás után marékra kaptam a tányérokat és az orromhoz nyomva végigszagolgattam valamennyit a család őszinte rémületére. Ennek köszönhetően aztán valaki mindig szoroson a nyomomban járt, nem mertek szem elől téveszteni. Ezért nem lehetett leleskelni az ebédlőajtó kulcslyukánál sem, pedig a kíváncsiságtól majd meghaltam... A karácsonyfa állítása végett nem az ebédlőben terítették meg a széthyitható tizenkétszemélyes asztalt, hanem a nappaliban a jóval kisebbet, de ott is kényelmesen elfért a család.

Manyu néni már nem volt nálunk, rég hazament az övéihez. Öblös, nagy fedeles kosárban vitte haza készen a karácsonyesti vacsorát, a diós-mákos bejglit, gyümölcsöt, meg másnapra a teljes ünnepi ebédet.

Szentestén a vacsora akkor is, később is, évről évre mindig hasonló forgatókönyv szerint zajlott: valamennyien ünneplőbe öltöztünk, úgy ültük körbe az asztal. Ezen a karácsonyon anyám még a pezsgőszínű zsorzett ruháját viselte, nyakában a háromsoros igazgyöngysorral, engem fehér csipkegalléros sötétkék bársonyruhácskába öltöztettek, lábamat lakkcipőbe bújtatták, hajamba hatalmas maslit kötöttek. Mindenki dicsérte, milyen szép vagyok, de én csak az anyukám gyöngysorára áhítoztam, amit ő nekem ígért, ha megnövök.

Soha nem lett az enyém, mert később elcserélte kenyérre, krumplira, olajra... Ahogy a zsorzett ruháját, vadmacska bundáját, ékszereit is...

Az izgalomtól alig ment le pár falat a torkomon, egyre az ebédlő felé füleltem és lestem a csengő kedves, hívogató hangját... Aztán kitarult az ajtó... Repeső örömmel állok a fenyőfa előtt és bár csak a karácsonyfát nézem, mégis tisztán látom a szüleimnek, két bátyámnak átszellemült arcát; most is fülemben cseng a hangjuk, hallom ahogy mindnyájan együtt énekelünk, pontosabban kántálunk: *A mennyei liliom kivirágzott...* Csodálatosan élő, ahogy visszatüköröződik szemükben a karácsonyfán libbenő gyertyák apró lángja. Megfoghatatlan, hogyan tudom felidézni ennyire pontosan minden apró eseményét ennek a karácsonynak, hiszen a történet idején még olyan kicsi voltam... Azt mondják, az emberi emlékezet csak egy bizonyos kort megélve és attól fölfelé képes rögzíteni a vele megesett, fontosabb dolgokat. És én mégis hajszálpontosan emlékszem ennek a karácsonynak minden pillanatára, ízére, illatára, sőt, a karácsonyfa valamennyi díszére. Az ezüstfelhőre könyöklő anyuká gyönyörűséges, földöntúli szépséggel ragyogó kék szemére, s a tekintetére, ahogy a fenyőágak közül csakis engem figyel, a kecses, leheletvékony üveglámpácska aranyló csipkeszegélyére, a kerámia Mikulás hatalmas puttonyára, a nevető hőember fazékkalapjára, a vékony ezüstrótból font, angyalhajjal bélelt kosárból kikandikáló pöttyös gombácskára és a széthyitható piros almára, amelyben mindig lapult valamilyen aranyékszer – karácsonyi ajándék – édesanyám számára, meg a többi, azóta sem látott, különleges karácsonyfadíszre.

Elmúlt, mint minden... És mindenki rajtam kívül, akik akkor ott a karácsonyfát körülálltak...

Amíg a felnőttek az asztalnál ülve borozgattak és suttogva beszélgettek a kántálóba jött szomszédokkal, én az ajándékba kapott játékaimmel szórakoztam. Babaházat kaptam teljes berendezéssel: szobabútorral, gyűszűnyi teáskészlettel, no meg egy hatalmas, barna plüssmackót, amelyik brummogott. Igaz, csak rövid ideig! Sajnos, túl gyorsan elfeledkeztem fogadalmamról a jóságot, meg a szófogadást illetően. Alig jött meg a Jézuska, én nagy titokban megkaparintottam az ollót és feledve bársonyruhát, szent karácsonyt, az asztal alá bújva fölvtam a maci hasát. Meg akartam tudni, mitől brummog, honnan jön a hang. Szegény anyámat a szokatlan csend és a súlyemharisnyás lábára hulldogáló szürés fűrészpor figyelmeztette, hogy valami nincs rendben körülöttem...

Weinrauch Katalin

Volt egyszer egy karácsony...

■ Szenteste lévén Tibi nem engedte, hogy szüleim megbüntessenek, Manyu néni meg később bevarrta a maci hátsát, aki így karcsúbban bár, de túlélte az operációt. Ám ezt követően soha többé nem brummogott. Ez már a karácsonyt követő második napon történt...

... Itt ülök a szobámban ezen a csendes téli délutánon és a lassan haldokló, csüggedt lombú karácsonyfát nézem, amely még így, elmúlásában is fenségesen büszke és szép. Az ágak sűrűjében a megkopott felhőkön könyöklő angyalka tekintete most is éppen olyan éberem figyelő, mint azon a régi, több mint fél évszázaddal ezelőtti karácsonyon. Csak a szeméből tűnt el a fény, az a különös földöntúli csillogás... Mintha a múlt idő elszűrkitette, elhamvasztotta volna ragyogását... Az apró üveglámpás, egykor aranylő, mostanra hályogosra fakult csipkét egy pillanatra megszépíti az ablakon beövakodó, lebukni készülő nap utolsó bíborsugara, s a lassan pergő tűlevelektől lágyan megmoccan a szétnyitható piros alma, amelynek öle rég nem rejteget már senki számára karácsonyi ékszer, meglepetést...

Karácsonyfadíszek... Emlékmorzsái annak a feledhetetlen, régi karácsonynak... Az egymásra torló évek a többi sorban maguk alá temették, eltűntek nyomtalanul...

... Azon a karácsonyt követő napon Manyu néni megpirongatott a mackó megrongálásáért, aztán nekiült, hogy megjavítsa. Anyám a konyhában foglaltoskodott, apám a fürdőszobában borotválkozott, a bátyáim elmentek otthonról. Én egy darabig Manyu néni mellett üldögéltem a nappaliban, és figyeltem, ahogy varr. Aztán meguntam és bementem az ebédlőbe, játszani a karácsonyfa alá. Nappali fénynél is gyönyörű volt a fenyő, ragyogtak rajta a fénylő üveg-gömbök, főleg a legfelső ágon az a különlegesen szép nagy, amit én igazi aranyak néztem. Bár megtiltották, hogy a karácsonyfáról bármit levegyek, mégis úgy éreztem, nekem azt a gömböt közelebről kell látni, a kezembe kell venni. Lábujjhegyen, pipiskedve, magam felé hajlítva igyekeztem lehúzni az ágat, amikor a hatalmas fa megbillent, teljes súlyával rám dőlt és maga alá temetett. Az iszonyatos csörömpölésre Manyu néni fejvesztve rohant át a másik szobából, aztán mikor látta, hogy nem esett bajom, fuldokolva a nevetéstől feltépte a hálószoba ajtaját és kikiabált anyámnak a konyhába: Piroska, Piroska, gyere be gyorsan, itt fekszik a Kisjézus a kará-

csonyfa alatt... Anyám, aki gyors kezű, hirtelen haragú volt, felállította a fát és az összetört díszek cserepeit leseperve rólam, amint meggyőződött, hogy karcolás sem esett rajtam, rettenetesen kiporolta a fenekemet. Hogy a további büntetésem mi lett volna, nem derült ki, mert valamiféle, addig soha nem hallott, sikitó, vészjósló hangon megszólalt a kapucsengő. Két sunyi arcú, civil ruhás, de pisztolytáskát viselő férfi jött be a házba. Apámat, meg a bátyáimat keresték. Valamiféle papírt mutogattak, amelynek megpillantásakor anyám arca halottfehér lett. Félve simultam a szoknyájához, mert Manyu néni eltűnt mellőlünk és csak én láttam, hogy a kert felé igyekeznek a nagy hóban. A két ember nem hitte el, hogy apámon kívül nincs otthon más férfi. Mindenhová benéztek, még a padlást, pincét is átkutatták a fiúk után, közben durván lökdösték apámat, sietteték, hogy öltözködjön és vegyen magához valami ételmezt, mert magukkal viszik... Valami munkáról beszéltek, ami alól ő sem húzhatja ki magát. Délután indul a transzport, de még visszajönnek a fiúkért, ígérték fenyegetően... Mi az a transzport, kérdeztem sírva anyámtól, amikor elmentek. Anyám üres tekintettel nézett rám és magához szorított: Istenem, hát elvitték az apádat, de a fiúk... Jézusom, a fiúkért is visszajönnek – tört ki belőle a zokogás és én vele sírtam.

– Nyugodj meg Piroska – hangzott fel hátunk mögött Manyu néni hangja, én már figyelmeztettem őket. Nem jönnek haza... Majd viszek nekik ennivalót, takarót, miegymást, valahogy csak átvészeli a bujkálás idejét... Arca kemény volt, határozott: jó helyen vannak, nem találják meg őket... Az urad meg majd hazajön...

Mindenben igaza lett, úgy történt, ahogy mondta. Csak az életünk lett más, mert megváltozott a világ és vele változott minden. Körülöttünk és bennünk... és az azután következő karácsonyok fénye halványodott meg örökre. Mintha egy láthatatlan kéz kíméletlenül letörölte volna róluk a csillogó aranyport és azt a belülről fakadó ragyogást, amely az ünnepek varázsát, a karácsonyok fényét adja, amely nélkül nem örök emlékü az ünnep... Az egymás sarkára taposó, gyorsan múló évek rendre meghozták a maguk karácsonyát, de nyomot alig hagytak bennem. Emlékük elmosódott és úgy megfakult, mint szobám sarkában a csendesen haldokló karácsonyfán függő, kecses üveglámpácska egykor aranyosan ragyogó csipkéje.

Füzesi Magda

Téli éjszakán

A süket falra mártír fahasábok morzejelekkel titkot fénylenek. Jajgat a lélek. Dörömböl hiányod. Éjjél rikoltoza világ felett.

Most balzsamozzák a megkínzott fákat a víjjogó, vajákos, vén fagyok. Ítélet nem volt. Kegyelmet sem várhat, ki vére hulltán daccal hallgatott.

Az örült csend most megfojtja a tájat. Havat zabál, vonítva felröhög. Hová rejtsem a sápadt ibolyákat, ha álom-ágyon csonttá görbülök?

Árnyék a hóban

(Egy karácsonyi képezlappra)

Zuhogtak rám a csillagok a szélsőpörte Budapesten, fehéren fénylett a folyó, a télben magamat kerestem.

Arcomba mart az alkonyat, bokáig jártam múltban, sárban, elégett mind, mi égetett egy megsebzett, haló sugárban.

A télben magamat kerestem, már legyintve csak, indulóban, mikor Budán a híd alatt egy árnyék elvészett a hóban.

Profán ima egy csillagtalán éjszakán

de boldog vagyok Istenem
nem vallo és nem kérdezem
megleltem végre otthonom
elbújhatnék ha akarom
de elbújni mégsem merek
mert elrettent a rettenet
amíg játszom
a lantomon
a gond remeg a húrokon
és felkúszik az éjszaka
minden nesze minden zaja
beivódik a fekete
a rózsák tárt kelyheibe
elbuknak mind a csillagok
magam is elárvult vagyok
lehull felőlem az a jel
mi őrizami rám figyel
s mégis örülök Istenem
mert mindig itt van envelem
a boldognak hitt Szűzanya
az apró asszony Mária

(A fenti versek Füzesi Magda a közel-múltban napvilágot látott, "Mérsékelt égöv" című kötetéből valók.)

ANTALOVSZKY ERZSÉBET TITKAI

Beregszászban született. Hároméves korában kijelentette, hogy zongoratanárnó lesz, de hatévesen hegedülni kezdett Boniszlávszky Tibornál. Gyermekkorai álma 1966-ban teljesült: felvételt nyert az Ungvári Zeneművészeti Szakközépiskola zongoratanár-képző szakára. A diploma megszerzése után az Ungvári 2. Számú Zenei és Művészeti Iskola pedagógusa lett, ahol két évtizedig tanított. Szerette volna folytatni tanulmányait felsőfokú tanintézetben, tanárai, kollégái biztatták is, de közbeszólt a szerelem: házasságot kötött Antalovszky Mihály ismert hegedűművésszel.

A Ferenczy György Zongoraverseny díjazottjai (2004. december): Haklik Dorina, Kelemen Ágnes, Gyöngyösi Ivett Antalovszky Erzsébet tanárnővel

1990-ben Vásárosnaményba költöztek. A közelmúltban jómagam is itt találkoztam vele és megkértem, beszéljünk a gyökerekről.

– Földiként és a művészetek tisztelőjeként sokat hallottam rólad. Mostanában gyakran vagy vendége irodalmi rendezvényeknek, ahol tehetséges tanítványaid alapozzák meg a hangulatot zongoradarabok előadásával. Hadd kezdjem a „vallatást” egy rendhagyó kérdéssel: esetekben beszélhetünk zenész-dinasztiáról?

– Amennyiben három generáció elégséges, úgy igen. Édesapám, Uszkay István Kárpátalja-szerzte ismert énekes volt, a Beregszászi Népszínház bonvivánja. Testvérem, István, aki ma is Beregszászban él, zenész-muzsikus. Fiam, Mihály kollégám, a férjem is a zeneművészetnek szentelte az életét.

– Előttünk, az asztalon, illetve a falakon az ismert kárpátaljai festők alkotásai mellett számos diploma és oklevél sorakozik, eddigi tevékenységed gazdag kalásza ta. Kérlek, szólj ezekről.

– Ha azt mondom: a zene, a tanítás tölti ki mindennapjaimat, gondolataimat, akkor talán mindent elmondtam. Még 1989-ben, amikor Ungváron tanítottam, négy tanítványom – a hírük eljutott külföldre is – meghívást kapott a nyíregyházi megyei zongoraversenyre. Sajnos, anyagi okok miatt nem szerepelhettek versenyzőként.

Am otthon sem tétlenkedtünk. Bizonyítja ezt a számtalan fotó is.

Áttelepülésünket követően újabb kihívások vártak: 1994-ben a zeneiskola önálló lúslákor megbízták a zongora szakosztály vezetésével, amely nehéz, de hálás feladatnak bizonyult. 2003-ban egy ideig megbízott vezetője, majd teljes jogköri igazgatója lettem a Vásárosnaményi Városi Zeneiskolának. Sikeresen diplomáztam a Budapesti Műszaki Egyetem Közoktatási Vezető szakirányú tanszékén. Közben – mi sem természetesebb – tanítottam és tanítom a zongorista palántákat. Országra szóló sikereket aratunk, erről a diplomák és oklevelek is tanúskodnak.

Talán banálisan hangzik, de a pedagógus számára az a legnagyobb öröm, ha a tanítványa szakmai elismerésben részesül. Erre 1995-ig kellett várnunk, amikor is Tóth Zita sikeresen vette a selejtezőket és bekerült a VII. Országos Zongoraverseny döntőjébe, ahol eredményesen szerepelt. Ezt követően tanítványaim „kisajátították” a Balassagyarmaton háromévenként rendezett Országos Négykezes Zongoraverseny piederstálját: Tóth Zita, Bittner Diána, Kokas Boglárka, Kis Dóra, Jóni Katalin, Iványi Márta minden alkalommal kiemelkedően szerepelt. 2000-ben Máté Évával nemcsak számos díj kivívása körül bábáskodtunk, de elnyertük a Veroszta Magda-díjat is, ami rang a mi szakmánkban. Az említett csapatsikerek után jöttek az egyéni versenyek, amelyekről soha nem tértünk haza üres kézzel: 2002-ben a szentendrei Országos Zeneiskolai

A VII. Országos Zeneiskolai Zongora Négykezes és Kézzongorás Verseny (2006. május) díjazottjai: Kelemen Ágnes és Deák Ivett

Továbbképző versenyről, a centenáriumi Ferenczy György zongoraversenyéről Szilágyi Valéria bronz fokozatú elismeréssel tért haza. Részese volt a sikernek Kelemen Ágnes ... (Jaj, csak ki ne felejtsek valakit!)

– A napokban olvastam és hallottam a tévben is: a nemzetközi hírű Tiszadobi estéken fellép Gyöngyösi Ivett 12 éves zongoraművész, ráadásul Kossuth-díjas előadóművészek társaságában, ami már

félér egy szakmai elismeréssel. Jól tudom, hogy Ivettet te indítottad el a pályán?

– Ivett istenáldotta tehetség, maga a megtestesült szorgalom, rajongva szereti a zenét. Még csiszolatlan gyémánként vittem el a balassagyarmati megmérettetésre, ahol felfigyelt rá a szakma: játékát nagy

Antalovszky Erzsébet egyik tanítványával, Kokas Boglárkával

reményekre jogosítónak találták. Tehetsége és szorgalma révén pályája szédítő sebességgel ívelt felfelé: a babérkoszorúk a szentendrei versenyen, a Chopin-versenyen, a kassai nemzetközi versenyen, a Ferenczy György minősítésen azt eredményezték, hogy 2005-ben vizsga nélkül felvették a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem különleges tehetségeket képző zongora szakára, ahol olyan neves zenepedagógusok foglalkoznak vele, mint Keveházy Gyöngyi, Németh Attila és Eszto Zsuzsa.

– Tanítványaid sikereihez őszintén gratulálok. Feltételezem, a díjkiosztáskor rólad sem feledkeztek meg.

– Így igaz: 2005-ben megkaptam „A köz szolgálatáért” plakettet, 2006-ban Chopin-díjjal jutalmaztak. Büszke vagyok a Vásárosnaményért kitüntetésre is. Számomra a legfontosabb mégis – ne vegyék rossz néven a címek és díjak adományozói! –, hogy tanítványaim helytállnak a megmérettetésekben. Úgy tapasztalom, a sorozat nem szakad meg, újabb tehetségek bontogatják szárnyukat, és én hálás vagyok a Jóistennek, hogy szerény igyekezetemmel magam is hozzájárulhatok szárnyalásukhoz.

– Köszönöm, hogy megosztottad titkaidat a Kárpátaljai Hírmondó olvasóival. Kifogyhatatlan energiádhoz kívánok további tehetséges tanítványokat, végtelen teret és időt!

... Még matattam a kertés ház előtt, amikor az ablakból felém áradt egy Chopin-szonáta, amely megkoronázta az Antalovszky Erzsébettel és Mihállal eltöltött felejthetetlen délutánt.

SZÖLLŐSY TIBOR

Panov apó különös napja

Réges-régen élt egyszer egy öreg suszter, messze-messze, egy kis orosz városkában. Panovnak hívták, de senki nem szólította Panovnak, Panov úrnak, sőt még Panov suszternek sem. Mindenki annyira szerette, hogy csak Panov apónak szólították.

Panov apó nem volt gazdag, egyetlen kis szobáskája volt, melynek ajtaja is, ablaka is az utcára nézett. Ebben a kis szobában lakott, és ez volt egyben a műhelye is. De azért szegény sem volt. Minden szerzésára megvolt a susztermesterséghez, s mindig olyan sokan akartak új cipőt csináltatni, vagy a régit javíttatni, hogy futotta kenyérre, kávéra és káposztára, hogy levest főzhessen.

Igy Panov apó szinte mindig vidám és boldog volt. A szeme csak úgy ragyogott kis kerek szemüvege mögött. Egész nap dudorászott vagy fütörészett, a járókelőket pedig hangos jókívánságokkal köszöntötte.

De ezen a napon másként volt. Panov apó szomorúan állt kis szobája ablakánál, és feleségére gondolt, aki már régen meghalt, vagy a gyermekeire, akik felnőttek és messzire kerültek tőle. Karácsony este volt, és mindenhol együtt volt a család.

Panov apó nagyot sóhajtott. Meggyújtotta az olajlámpát, odament a könyvespolchoz, és levett egy régi, barna könyvet.

Az öreg suszter alig járt iskolába és nem tudott valami jól olvasni, ezért ujjával követte a szöveget és hangosan betűzött. A karácsonyi történetet olvasta, hogy Jézus istállóban született, mert nem volt szülei számára hely a vendégfogadó háznál.

– Bizony, bizony – mondta Panov apó –, ha idejöttek volna, elalhattak volna az ágyamon. A kisbabát betakartam volna a meleg takarómmal.

Ismét a könyvre hajolt. Arról olvasott, hogy gazdag bölcsek kelték át a sivatagon, hogy ajándékot vigyenek Jézusnak, aranyat és illatos fűszereket.

– Bizony, bizony – sóhajtott fel Panov apó –, ha Jézus idejönne, nem tudnék neki mit adni.

Azután elmosolyodott, és a szeme felragyogott a kis kerek szemüveg mögött. Felállt, odament a polchoz. Volt ott egy zsinnyel átkötött, poros doboz. Felnyitotta és kivett belőle egy pár apró cipőcskét. Kezébe vette a kis cipőket, és szeretettel nézegette. Ez volt a legjobb munka, amit valaha is készített.

– Ezzel ajándékoznom meg – dünnyögte. Visszaült karosszékebe, sóhajtott egyet és tovább olvasott.

Ki tudja, talán a szoba melege tette vagy amúgy is későre járt, de Panov apó csontos ujjai nemsokára lecsúsztak a lapról, szemüvege is lecsúszott az orráról, és csöndesen elaludt.

Hirtelen egy hang szólította: „Panov apó, Panov apó!”

– Ki az? Ki szólít? – kapta fel a fejét az öregember. Elég rosszul látott a szemüvege nélkül, de biztos volt benne, hogy senki sincs a szobában.

A hang újra megszólalt: „Panov apó! Azt kívántad, hogy megláthass, hogy betérjek a műhelyedbe és megajándékozhas. Holnap reggeltől estig figyelj, és én eljövök. Légy nagyon figyelmes, hogy felismerj, mert nem mondom meg, ki vagyok!” Azután újra csend lett. Panov apó megdörzsölte a szemét és felállt. A kályhában is, a lámpában is kialudt már a tűz, de kívülről vidám csengők hangja hallatszott: „Itt a karácsony” – csilingelték.

Illusztráció: Adventi kalendárium, 1990

– O volt – mondta magában az öreg suszter. – Jézus volt – elgondolkozva megpödrölte bajszát. Lehet, hogy csak álom volt... Azért én figyelni fogok, és remélem, hogy karácsony napján meglátogat. De hogyan fogom felismerni? Hiszen nem maradt kisgyermek, felnőtt, király lett és azt mondta, hogy Ő az Isten fia... Bizony, bizony, nagyon kell majd figyelnem.

Le sem feküdt hát. Ott ült fonott székében az ablakkal szemben. Lassan-lassan felkelt a nap, és sugarai megvilágították a macskaköves utat. De még senki sem járt az utcán.

– Főzök magamnak egy jó kávé karácsony reggel – mondta Panov apó vidáman, csak úgy magának.

Megfőzte a kávé, majd visszaült a székebe. Nézte az utcát.

Végre jött valaki: egy alak tűnt fel a kanyargós utca másik végén. Panov apó nagyon izgatott lett: lehet, hogy Jézus jön hozzá! Aztán csalódottan fordult el. Az alak egyre közelebb jött, meg-megállva. Már jól látszott, hogy az öreg utcaseprő az, aki minden héten arra jön a talicskájával és a seprűjével.

A suszter türelmetlenül elfordult az ablaktól, várta, hogy az utcaseprő elmenjen, de amikor visszafordult, látta, hogy az még mindig ott áll. Letette talicskáját, és a kezét dörzsölgette, a lábával meg topogott, hogy egy kicsit felmelegedjen. Panov apó nagyon megsajnálta. Kinyitotta műhelyének ajtaját, s odaszólt:

– Jöjjön be!

Az utcaseprő kicsit ijedten fordult hátra, mert az emberek gyakran durván bántak vele a munkája miatt. De Panov apó mosolygott:

– Mit szólna egy csésze kávéhoz? Látom, teljesen át van fagyva.

– Hát, az bizony jólesne – mondta az utcaseprő, aki maga is öregember volt. – Igazán nagyon kedves magától, igazán nagyon kedves.

Panov apó kitöltött egy csésze kávé.

– Ez a legkevesebb, amit tehetek – felelte. – Hiszen karácsony van. A vendég felsőhajtott. Kortyolgatta az italt és melegedett.

Panov apó visszatért előbbi helyére az ablak mellé, és figyelte az utcát.

– Látogatót vár? – kérdezte az utcaseprő. – Remélem, nem vagyok útban. Panov apó megrázta a fejét:

– En... Hm... Hallott már Jézusról? – kérdezte.

– Isten Fiáról? – kérdezett vissza a másik öreg.

– Igen. Ma meg fog látogatni – válaszolta Panov apó.

Az öreg utcaseprő megdöbbenve nézett rá. Így Panov apó elmondta az egész történetet.

– Ezért figyelem az utcát, hogy mikor jön – fejezte be.

Az utcaseprő letette a csészéjét, szomorkásan megcsóválta a fejét és elindult az ajtó felé.

– Sok szerencsét! – mondta. – És köszönöm a kávé meg a jó szót – most először elmosolyodott. Azután sietve kilépett az utcára, fogta a talicskáját és végezte tovább a dolgát.

A téli nap melege lassan megolvastotta az ablakokon a jégvirágokat és a csúszós jeget a macskaköveken. Az emberek is mozgolódni kezdtek. Ünneplőbe öltözve jöttek-mentek, s mosolyogva kö-

Panov apó különös napja

szöntötték a műhelye ajtajában álló kedves öregembert.

– Boldog karácsonyt, Panov apó! – mondták. Az öreg suszter is köszönt, visszamosolygott, de nem állította meg őket... hiszen mindnyájukat jól ismerte. Ő valaki mást várt.

Éppen be akarta zárni az ajtót, amikor észrevett valamit. A fal mellé húzódva egy nő közeledett, karjában egy kisbabával. Nagyon sovány volt, a ruhája kopott, s láthatóan igen elfáradt.

Panov apó nézte, nézte, aztán odaszólt neki:

– Jöjjön be és melegedjen egy kicsit! A nő meglepődve tekintett fel és el akart szaladni, de aztán meglátta, hogyan ragyog az öreg suszter szeme kis kerek szemüvege mögött.

– Nagyon kedves magától – mondta, miközben belépett a műhelybe.

– Ugyan, szóra sem érdemes – felelte Panov apó. – Csak láttam, hogy nagyon át lehet fáztva. Messzire megy?

– A szomszéd faluba – válaszolta az asszony. – Még vagy hat kilométer. Tudja, lent laktam a malomnál, de nincs pénzem a lakbérre, ezért el kellett jönnöm. Most az unokatestvéremhez megyek, hátha befogad, mert nincs férjem.

Az asszony megállt a kályha mellett. Panov apó a karjába vette a kislányt.

– Fogadjon el egy kis tejet a gyermek számára – mondta. – Meglangyosítom a tűzhelyen. Ne aggódjon – ragyogtak az öregember szemei –, nekem is voltak gyermekeim.

A kicsi csuklott egyet, és vidáman rugdalózott a lábával.

– Bizony, bizony – szólalt meg Panov apó a fejét csóválva –, szegény kicsikének nincs is cipője.

Miközben az öreg suszter a gyermeket etette, támadt egy gondolata. El akarta segíteni, de az csak visszajött. A doboz a polcon... Az a pár cipő, amit oly sok éve készített, talán jó lenne ennek a kis csöpp-ségnek.

– Fogadja el ezt a pár cipőcskét – mondta kedvesen az asszonynak.

– Hogyan hálálhatnám meg? – kiáltott fel az boldogan.

De Panov apó már nem is hallotta. Aggódva tekintett ki az ablakon. Csak nem ment el Jézus, míg ő a gyermeket etette?

– Valami baj van? – kérdezte az asszony. – Vár valakit?

– Hallott már Jézusról, aki karácsonkor született? – válaszolt az öreg neki is kérdéssel.

Az asszony bólintott.

– Ma el fog jönni hozzám – mondta Panov apó –, megígérte.

És elmesélte az álmát, ha egyáltalán álom volt.

Az asszony figyelmesen hallgatta, míg

be nem fejezte a történetet. Úgynézett, mint aki nem egészen hiszi, amit hallott, de azért kedvesen megveregette az öregember vállát, és így szólt:

– Remélem, valóra válik az álma. Igazán megérdemli, hiszen olyan jó volt hozzám és a gyermekemhez, pedig nem is ismer bennünket!

A fiatalasszony folytatta útját, Panov apó pedig melegített magának egy kis káposztalevest, aztán újra elfoglalta helyét az ablaknál.

Teltek az órák, az utcán jöttek-mentek az emberek. Panov apó jól megnézett mindenkit, de Jézus nem jött el. Egyszerre nagy ijedtség fogta el: talán Jézus eljött, de ő nem ismerte fel? Vagy addig haladt el az utcán, míg ő tüzet rakott vagy épp a vendégeivel foglalkozott? Nem tudott tovább nyugodtan ülni. Odament az ajtóhoz, hogy még egyszer szétnézzen.

Mindenféle emberek jöttek: gyermekek és idősek, koldusok és módosabbak, vidámak és mogorvák. Némelyikre rámosolygott, másoknak bólintott, a koldusoknak pedig egy pár fillért vagy egy darab kenyeret adott. De Jézus nem jött el.

Leszállt az este, mindent elborított a decemberi köd. Az öreg suszter szomorúan meggyújtotta az olajlámpást, és fáradtan ült le karosszékebe. Kezébe vette a könyvet, de olyan nehéz volt a szíve, hogy nem tudta kibetűzni a szavakat.

– Csak álom volt az egész – mondta magának szomorúan. – Olyan nagyon hinni akartam benne. Annyira vártam, hogy eljőjjön.

Két hatalmas könnycsepp gyűlt össze a szeme sarkában és legördült az arcán.

Hirtelen úgy tűnt, mintha lenne valaki a szobában. Panov apó könnyein keresztül egy sor embert látott áthaladni kis műhelyén. Ott volt az utcaseprő, az asszony a gyermekével – mindenki, akit látott, vagy akivel beszél aznap. Ahogy elhaladtak mellette, suttyogva kérdezték:

„Nem láttál engem, Panov apó? Nem láttál?”

– Ki vagy? – kiáltott fel az öreg suszter. – Ki vagy? Kérlek, mondd meg!

Azután ugyanazt a hangot hallotta, mint előző este, bár hogy honnan jött, nem tudta volna megmondani: „Éheztem, és ennem adtál. Szomjaztam, és innom adtál. Jövevény voltam, és befogadtál. Miközben ezeken az embereken segítettél, velem tetted azt.”

Majd teljes csönd lett. De a könnyek felszáradtak az öregember szeméből.

– Bizony, bizony – mondta csendesen –, hát mégiscsak eljött!

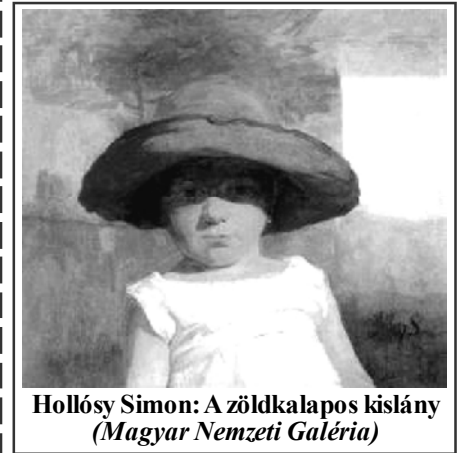
Elgondolkodva bólogatott. Majd elmosolyodott, és a szeme újra ragyogott kis kerek szemüvege mögött.

LEV TOLSZTOJ
meséjének feldolgozása

Szöllősy Tibor

A zöldkalapos kislány

A Magyar Nemzeti Galéria munkatársai hívták fel a figyelmemet egy Hollósy-festményre, amelyet néhány nappal azelőtt egyik Ausztráliában élő honfitársunktól kaptak ajándékba. A megviselt állapotban lévő kép egy hat-nyolc év körüli, bájos, szőke hajú kislányt ábrázolt. Az ajándékozó Sydney egyik piacán vásárolta, felismerve a magyar kötődést.

Hollósy Simon: A zöldkalapos kislány
(Magyar Nemzeti Galéria)

– Egyet biztosan tudunk – mondták –, Hollósy Simon ezt a portrét Tecsőn festette. Te amúgy is sokat foglalkozol a festéssel. Próbáld kideríteni, kinek a képmása.

Talán mondanom sem kell, minél előbb szerettem volna megfejteni a titkot. Volt is egy kapaszkodóm: szépelemkű nagymamám, Borbély Irma mesélte egykor, hogy a técsői gyerekek ártatlansággal telített érdeklődéssel gyakran ólálkodtak a Tiszaparti művésztelep körül. Ismerték Hollósy bácsit, aki le is festette barátnőjét, Sófalusi Erzsit.

Hazaérkezésem másnapján megtudtam, hogy Erzsi néni él, éppen most van a 87. születésnapja. Meglátogattam, felkészőttem. Szívélyesen fogadott. Általános témákat érintő beszélgetés után rákérdeztem: lenne-e kedve feleleveníteni a régmúltat, hangsúlyozottan azzal kapcsolatos emlékeit, amikor Hollósy Simon portrét festett róla.

– Nagyon szívesen gondolok azokra a napokra, és el is mondom mindent. Tudod, fiam, ahogy öregszem, egyre tisztábban merülnek fel a gyermekkori élményeim, de ami tegnap történt, arra már nem emlékszem – mondta mosolyogva.

– Nagymamám Erzsike néni barátnője volt – próbáltam segíteni. – Úgy tudom, össze is veszteka portré miatt.

– Igen-igen. Pedig szinte állandóan együtt töltöttük az időt. Nem is volt az olyan örök harag. Emlékszem, gyönyörű vasárnap volt. Mi Irmával, a nagyannyáddal, engedélyt kaptunk a szüleinktől, elindultunk, át a Tisza-hídon a túlsó oldalra, a Nereszen-hegy alá virágot szedni.

Szöllősy Tibor

A zöldkalapos kislány

■ Ünneplőben voltunk, rajtam hímzett blúz és széles, zöld kalap, mert erősen sütött a nap. Szedtük a búzavirágot, a vadszékfűt, a pipacsot, a margarétát, kergettük a lepkéket. Észre sem vettük, hogy már csak néhány méternyire vagyunk attól a helytől, ahol Hollósy Simon és tanítványaai festenek – ezt mindenki tudta, mert minden évben ott voltak. Megálltunk, néztük őket, hallgatóztunk.

Furcsa emberek voltak: nők, férfiak. Néhányukon rövidnadrág volt – ezt látva kuncogtunk is nagyanyáddal –, némelyiken nagy karimájú kalap, nyakukban sál, és fokozta a jókedvünket, hogy furcsa nyelven beszéltek, amit nem értettünk. Szétszóródtak: ki itt, ki ott, egyik ilyen, másik olyan irányból festette a hegyet, a mezőt, a Tiszát.

Hollósy bácsi, akit látásból már ismertünk, közöttük járkált, hol az egyik, hol a másik vászon előtt állt meg, mondott valamit, mutogatott valamit a vásznakon.

Egyszer csak felénk fordult és mosolyogva intett. Elindultunk. Amikor a közélébe értünk, ránk mosolygott, megsimogatta a fejünket.

– **Hogy nézett ki a mester, mondott valamit?** – kérdeztem kíváncsian.

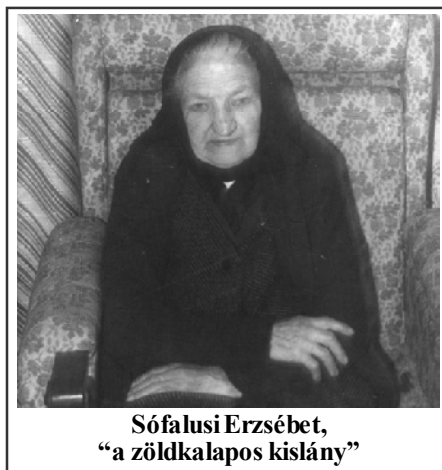
– Talán ő volt a legszegényesebben öltözve, gyűrött volt a ruhája. Hajlott hátú volt, vagy csak úgy tartotta magát, már nem emlékszem, de a nagy bajuszára igen. Kislányok, mondta, nagyon szépek vagytok: tetszik a ruhátok, gyönyörűek a csokraitok. Szeretnék lefesteni titeket. Mit szólnak hozzá?

Mit is szólhattunk? Hiszen azt sem tudtuk, mi az, hogy lefesteni. Hollósy bácsi, mintha gondolatolvasó lett volna, elmagyarázta: álljatok ide szépen, nézzetek felém, majd ha visszajöttem. Megfordult, bement egy deszkából összetakolt kunyhóba és máris jött vissza, kezében kifeszített kérettel, egy gyerek hozta utána a festőállványt, amit felállított. Kifeszítette a vásznat, hozzánk lépett. Ne unatkozzatok, mondta, és a kezünkbe nyomott egy-egy kis csomag édes-séget. A kalapot, amely szalag volt a fejemre erősítve az állam alatt, a tarkómrá tolt, végigsimította a hajamat és viszszalépett az állvány mögé.

– **Ilyen részletesen tetszik emlékezni minden mozzanatra?**

– Fiam, a virág illatára is emlékszem. Arra is emlékszem, a nagyanyád milyen irigységgel vette, hogy őt nem simogatta meg Hollósy bácsi.

Hogymennyi ideig álltunk, nem tudom, hiszen hat-hétévesen a gyermek nem érzékeli az idő múlását. Szopogassátok a cukorkát, szólt a vászon mögül Simon bácsi, ne unatkozzatok. Nem kellett kétszer mondan. Aztán, amikor már elszopogattuk a zacskó tartalmának felét, hozzánk lépett és azt mondta:

Sófalu Erzsébet,
"a zöldkalapos kislány"

– Mára elég, biztosan unjátok már. Aranyosak voltatok, most menjetek haza és kérjétek meg a szüleiteket, hogy engedjenek el ide holnap is titeket, hogy tovább festhesetek, de ugyanebben a ruhában gyertek.

Köszöntünk, megfordultunk és indultunk, habár nagyon szeretnénk volna látni, mi van azon a vásznon.

Másnap délután jött velünk az édesanyám is, beszélt valamit Simon bácsival, de hogy mit, sosem mondta. Mi Irmával megint csak elébe álltunk, és ő festett. Édesanyám

elment valahová, majd amikor visszajött, kértem, szóljon Hollósy bácsinak, hadd nézzük meg, mit festett rólunk. Megengedte, mi odamentünk és mindketten csalódtunk. Irma azért, mert nem volt lefestve, én meg azért, mert alig ismertem magamra. Látszott is az arcomon a csalódottság, mert Simon bácsi megnyugtatót: még nincs kész az arckép, holnap befejezi, akkor tetszeni fogok magamnak. Irmához hajolt, megsimogatta, megnyugtatta, hogy őt is le fogja festeni. De Irma nem hatódott meg, talán nem is hallotta, mit mondott a mester. Sírásra görbült szájával, grimaszt vágva megfordult, és szaladni kezdett a Tisza-híd felé. Alig tudtuk utolérni.

– **Látta-e azok után Erzsébet néni a portréját?**

– Nem, nem láttam, habár nagyon szerettem volna. Kértem is édesanyámat, engedjen oda, vagy kísérvén el, Hollósy bácsihoz, de nem történt meg. Én meg beletörődtem, néhány nap múlva meg is feledkeztem róla, mert jobban szerettem babázni, bújószkázni. Meg orroltam is Hollósy bácsira, mert nem festette mellém Irmát.

– **Tudta követni a kép sorsát, esetleg hallott valamit róla?**

– Csak arra emlékszem, hogy ismerőseink említették, felismertek a képen és szépen mutatok a vásznak egyikén, amelyek ki voltak terítve száradni a Bökönyi bácsiék hosszú kerítésén.

Erzsike néni elhallgatott, a Nereszen-hegy felé fordulva merengett a távolba, mintha valami kedves emléket keresne. Aztán megszólalt:

– Egyszer még kértem az édesanyámat, menjen el Hollósy bácsihoz és kérje el, vagy vegye meg a képet. Ő elmosolyodott és azt mondta: kislányom, nem lehet, mert nincs nekünk annyi pénzünk, hogy megvegyük, ingyen meg nem illik elkérni.

– **Erzsike néni, hadd mondjak egy örömhírt: a portré megvan, a Magyar Nemzeti Galéria tulajdona. De azt is mondhatnám: a magyar nemzet kincse.**

Az idős asszony arcára hirtelen derű költözött, majd azt mondta:

– Ez a legszebb születésnap ajándék. Tudod, fiam, szeretnék találkozni nyolcvan évvel ezelőtti önmagammal, de nem hiszem, hogy belefér az időmbe...

Nem fért bele: három héttel a beszélgetés után eltemettük "a zöldkalapos kislányt".

(Részlet a szerző „Hollósy Simon Mára-marosban” című, megjelenés alatt álló könyvéből)

SCHOBER OTTÓ

Író-olvasó találkozó

A pokol tornácán

Szöllősy Tibor, az ismert közíró volt a vendége annak az író-olvasó találkozásnak, amelyet a Sárospatakon érettségizett öregdiákok szövetsége, a PADISZ rendezett Budapesten, a Magyar Kultúra Alapítvány székéjében. Ez alkalomból a szervezők „A kígyó önmagába mar” című, 1999-ben megjelent regényének bemutatására kérték fel az alkotót. A szerzőt Újszászy Kálmán, a szövetség elnöke köszöntötte és mutatta be a közönségnek.

Szöllősy Tibor visszaemlékezett az 1986 áprilisában történt csernobili katasztrófára. Mint egészségügyi dolgozó (abban az időben a Técsői Járási Kórház ideggyógyász főorvosa volt) maga is részt vett a Csernobiltól 50 kilométerre levő Borovka faluba irányított kárpátaljai mentőosztag munkájában.

Könyvében erendkívüli napokat eleveníti fel. Szomorú emlékeket őriz az általa is megjárt „pokol tornácáról”, arról a felelőtlenségről, amelynek több mint félmillió sugárfertőzött ártatlan ember lett az áldozata.

A könyv olvasásakor kialakult benyomásairól osztotta meg gondolatait a jelenlévőkkel a beregszászi származású Faragó István egykori pataki diák, a Kárpátaljai Szövetség tagja.

A nagy érdeklődést kiváltott könyvbemutatót Koncz Gábor, a Magyar Kultúra Alapítvány elnöke értékelte.

Végezetül a szerző előadásában elhangzott a Kárpátaljai Miatyánk, amely könnyeket csalat az egybegyűltek szemébe.

Könyvespolc

Holtunkiglan viseljük a keresztet

Kitárt szárnyú pillangó ékesíti Pap Ildikó Holtunkiglan című regényének borítóját. A lepke a főhősnő kedvence, amelyet a könyörtelen apa a kislány szemé láttára pusztít el. A könyvet a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség rendezte sajtó alá. Pap Ildikó regényének egyik fő erénye az őszinteség, amely persze semmit nem érne a másik erény, a szuggesztív megjelenítő-erő nélkül. Egy kárpátaljai magyar asszony emlékezik vissza benne életének sorsfordító pillanataira. A szovjet korszakbeli rémületéjszakáknál, a magyarok és általában a parasztok szünettelen üldözésénél csak az állandósult nyomor tűnik elviselhetőbbnek. Mi is csak cifra nyomorogtunk, az erdélyi, a felvidéki magyarok is nehezen éltek. Ám a kárpátaljaiaknak valóban komoly, mindennapi küzdelmet jelentett a betevő falat megszerzése is. Vera, a regény jobb sorsra érdemes hősnője pedig megjárja kislánykorában a legsötétebb pokolbugyrokot is, az erkölcsi mélypontra süllyedt, lezúllott

kommunista funkcionárius apazaklatásait. Az anyaország északi határának túloldalán a zárt közösségek értékmező szerepe sem működött. Verát már akkor a többiek fölé emeli a krisztusi megbocsátás.

A felemás rendszerváltozás Vera és sorstársai számára leplezetlenül hozta el azt az erkölcsi fiaskó létet, amelyet a fogyasztói materializmus zúdított a keleti régióra. Kárpátalján a széthullott birodalomhoz közvetlenül tartozó vidékeken a szervezett megélhetési bűnözés leplezetlenül a boldogulás egyetlen módjává, mi több, a hétköznapi lét szerves részévé vált. Hősnőnk végigjárja ezt a poklot is, de közben soha le nem teszi a keresztjét. Tisztaban van azzal, hogy a Krisztus képére teremtett emberhez méltatlanul él, s így megóvjá magát a legalattomosabb büntől, a képmutató önámítástól. S végül marad ereje a megtisztulásra. De vajon képesek-e ugyanerre a katarzisa sors- és honfitársai is?

PÓSA ZOLTÁN
Magyar Nemzet

Könyvbemutató

„Máramarosi bércek között”

November 23-án Budapesten, a Polgárok Házában tartották meg Kovács Sándor „Máramarosi bércek között” című új könyvének filmvetítésével egybekötött bemutatóját. A Romanika Kiadó gondozásában megjelent könyvet S. Benedek András művészettörténész értékelte. A rendezvényen részt vett és köszöntötte a szerzőt Horváth Zoltán György felelős kiadó is.

Kovács Sándor rendkívül érdekes előadást tartott a Trianonban kettéosztott vármegye,

a „titokzatos Máramaros” műltjáról (amelynek nagyobbik része a mai Kárpátalja alkotóeleme). Megtudtuk: a 344 oldalas, a szerző fotóival, archív képekkel díszített könyv lapjain a teljesség igényével bebarangolhatjuk Máramaros kárpátaljai térségét, felfedezhetjük azokat a rejtett kincseket, amelyekre az évszázadok viharai, a politikai fordulatok, az elzártság a titokzatosság, a feledés, a számkivetettség ezer szálból szőtt fátlyát borították.

A kiadványt 12 részletes térképmelléklet egészíti ki.

A felvételen (balról jobbra): **S. Benedek András** irodalomtörténész, **Horváth Zoltán György** felelős kiadó, **Kovács Sándor** szakíró.

Kárpátaljai Életfa a Rózsadombon

November 4-én, az 1956-os magyar szabadságharc évfordulóján istentisztelettel egybekötött avatóünnepséget tartottak Budapesten, a Cimbalom utcai református gyülekezet templomában. Az ünnepi prédikációt, amely nagymértékben foglalkozott Magyarországon jelenlegi helyzetével, dr. Hegedűs Lóránt nyugalmazott református püspök tartotta. Az ünnepségre három országból érkeztek magyarok, hogy a budai hegyen tegyenek tanúbizonyosságot a nemzet életerejéről, túléléséről. Hegedűs Zsuzsa lelkész, a gyülekezet vezetője moderálta a rendezvényt. A forradalom áldozatai mellett, az ünnepség keretében külön megemlékeztek Sinka István költőről és Gulyás Lajos református lelkészről, akit éppen a forradalom leverését követő erőszakhullám során ítélték halálra és akasztottak fel. Akkor a református egyház vezetése elhatárolódott lelkészétől, ezért a megemlékezés a legkevésbé, amivel az utódok tartoznak a mártír lelkésznek.

A program első részében Medvigy Endre irodalomtörténész mutatta be a szilajpásztorból lett költő, Sinka István életét és munkásságát. A költő verseiből Szabó András előadóművész tolmácsolásában kaphattunk ízelítőt. Mind közül talán a leg híresebb, az „Üdv neked, ifjúság!” című, amelyet az Irodalmi Újság 1956. november 2-i száma közölt. Hegedűs Zsuzsa és Fodor Ferenc gitárművész előadásában elhangzott egy megzenésített Sinka-vers is.

A folytatásban Gulyás Lajos alakját idézték meg. Tordai Ferenc előadóművész olvasott fel részletet a lelkész 1949. augusztus 5-i prédikációjából.

Kárpátalja küldötteként Jenei Károly viski református lelkész szólt a jelenlévőkhez. „Kisebbségben vagyunk saját hazánkban”, kezdte beszédét. Azok üzenetét hozta, akiknek keze munkája, legálisan vagy illegálisan, számos budapesti épületben benne van. Rövid, de nagy tetszést aratott beszédét a következő szavakkal fe-

jezte be: „Kívánom, hogy azt a többletet megtaláljuk, amivel többek voltunk. Az igazságért álljunk ki tiszta szívvel, mert az igazság önmagában megáll!” A gyülekezet Megmaradás nevű kórusának előadása után a tizenéves Varga Kornél István Wass Albert „A láthatatlan lobogó” című versét szavalta el.

Balázs István viski középiskolai tanár, fafaragó, az Életfa elkészítője láthatóan nem a szavak embere, de amit mondott, a szíveig hatott: „Életfa kell ide nem kopjafa. Ne szánd meg, hanem áldd meg Isten a magyart. Ha hinni fogunk, lesz hazánk is.”

Az Életfával együtt leplezték le a Kállai Árpád fémműves által készített két pajzsot is. Az egybegyűltek a Himnusz és a Szózat eléneklése után kimentek a templom udvarára, ahol felavatták az alkotásokat.

Az avatást az Ágas-bogas néptáncgyűttes és a Bögődös népzeneegyüttes előadása tette még színesebbé. Az Életfát dr. Hegedűs Lóránt református püspök leplezte le. A 4 méter magas és fél méter széles oszlop tetején a gömb jelképezi a tisztaságot. Szerteágazó virágmotívumok szegélyezik Sinka István és Gulyás Lajos nevét. A költő alakját a nyitott könyv és a penna szimbolizálja, a lelkipásztort a törött kehely, és az Isten bányája, amelynek vére rácsordul a Trianon előtti Magyarország keresztre feszített testére. A kompozíciót a Turul őri óvón. Látható rajta az Árpád-ház címeres pajzsa és a koronás címer is. Az Életfa alján székelymagyar rovásírással van felróva: „Isten áldd meg a magyart!”

Az oszlopot az ugyancsak viski Lator Béla és munkatársai emelték be a helyére.

Az avatás után a gyülekezet ikerteremben az érdeklődők megtekinthették a Sinka István és Gulyás Lajos életét bemutató kiállítás, majd szeretetvendégség várta az egybegyűltek.

L. J.

Vázlatrajz Medveczky Ágnes festőművésről

Október 9-én szeretettel várták a szervezők a műértő közönséget a Magyarok Házába a Kárpátaljai Szövetség rendezvényére, Medveczky Ágnes festőművész „Angyalok és hárpiák” című tárlatának megnyitójára. A kiállítást Szokolczay Lajos művészetkritikus nyitotta meg, közreműködött Szilvay Ingrid és Tolcsyváry Béla.

Őszintén bevallom: a megnyitón nem tudtam részt venni. Később alkalmam volt megtekinteni, inkább azt írnám: megbámulni! Medveczky Ágnes üveg(hátlap) festményeit, amelyek valamiféle földöntúli világba csalogatják mindazokat, akik készek befogadni az élményt. A festőművésszel is volt alkalmam beszélgetni, de a titkát megfejteni máig sem tudom. Az életrajzában benne van, hogy művészcsaládban nőtt fel. Ez a fiatal alkotó számára (kimondva vagy kimondatlanul) mindennapi megmérettetést is jelenthetett. Talán

ezért is választotta a kerámiát, gondolván, hogy töretlen úton, nem a szülei által „kitaposott” ösvényen halad majd. Végül mégsem kisplasztikákkal, hanem üveg(hátlap)festményeivel került be a neve a művészvilág (köz)tudatába.

Rövid beszélgetésünk alatt egyenes gerincű, előre tekintő, határozott embert ismertem meg a költői világot láttató alkotóban. Jómagam nem vagyok művészetkritikus: a szakember véleményét adom majd közre Medveczky Ágnes alkotásairól. Megnéhány festményt, ízelítőül. Akiállítás vendégkönyvéből is kijegyeztem két „üzenetet”: „*Olyan, mint ha a Föld és az Ég összeérne*” (Ortutay Mária). „*Köszönöm, hogy meghallhattam képeinek „beszélgetését”, „aranyló” és „barna” fényének üzenetét.*” (Bartha Elly).

Ennél többet magam sem mondhatok. És... köszönöm!

FÜZESI MAGDA

ANGYALOK ÉS HÁRPIÁK

Medveczky Ágnes kiállítása a Magyarok Házában

Meghökkenítő kiállítás. Előbbben azért, mert a kárpátaljai születésű, művészcsaládban felnőtt Medveczky Ágnes üveg(hátlap) festményein – ritkán művelt technika – nem az orosz, a román, a szerb, a szlovák ikonok jobbra naiv, szent arcait, eseménytörténeteit fedezhetjük föl, hanem egy izigvérig modern nő látomásos világát. A művész mindig a figurálisnál marad – számára az alak, a fókuszba került (akár eltorzított) test a döntő – ám ez a csaknem a szürrealitás felé mozduló groteszk televan izgalmakkal, rejtelmekkel.

Azzal is, hogy pontosan nem tudhatni: a valóságos elemekre mikor ül rá egy mítoszi, a reáliát a mese felé közelítő „felhő” – a váratlan, szinte mindig spon-tánnak tűnő mozzanatoknak megvan a szerkezet-alakító hatása –, s legkivált, hogy az önéletrajzi vagy legalább is annak tetsző motívumok érvényességi köre (a tudatosan magának álmódott magány) kiterjed-e az artisztikus alakok, helyzetek álmossal való közötti – de sosem a félúton megálló – ábrá-

zolására.

Az attraktív, erős kontúrú foltok mögött – legtöbbször va-

laminó hegyvonulat formájában – jól észlelni az életművet (akár nosztalgikus visszavágódás-ként, akár az új hazában való élés erősítéseként) meghatározó *tájélményt*, ezen belül mindazokat a lélektartalmakat, amit az elszakadás drámája jelent. Persze Medveczky Ágnes nem csupán az áttelepülése után, vagyis a hazájául választott „idegenben” jött rá, hogy a hullámzó hegyek koszorúja milyen erős kötődést szimbolizál. A táj mint érzelemtartomány ott szerepelt korábbi képein is. A *hűség* ilyesfajta realizmusát, a motívumláncolatban meggyökerező, a földben és a vízben ugyanazt az anteuszi erőt érzékelő kénszenlélet viszont át- meg átfonta a teremtő ihlet mint mítoszi példatár.

Ennek a világosan kimondott, mégis – a tárlat címében is – meglebegtetett *kettősségnek* köszönhető, hogy az *angyalok és hárpiák* innen is vannak a valóságban, meg túl is. Pontosabban: a rejtélyeket fölfedve kell megmutatnunk (már amennyire engedik magukat megmutatni), hogy a jó és a rossz angyal békességhez, il-

letve veszedelmekkel terhes. Jobbára az ég ösvényein jár, de van úgy hogy „hétköznapi” terepen is, késsel a szájában (Lásd Kondor Béla és Nagy László *ítélkezőjét*.) Tehát az angyal itt nem – nem mindig – az elomló jóság, szelidség és türelem apostola, hanem a nőiesség rejtélyét magában foglaló *harcos*.

Aki – képtörténetek, -események mutatják – ki akarja magának küzdeni az őt megillető boldogságot. Akár mitológiai ruhát is képes magára öltetni – a *hárpia* olyan madártestű istennő, aki többedmagával röpködve az emberek ártalmára tört –, hogy kiküzdje, mindenk ellenében megvalósítsa önterményűségét. Ez az ítélkezés természetesen nem csupán a hatalmába-büvkörébe-guillotine-ja alá került *szerecsételeknek* fáj (közöttük több a férfi?), hanem saját magának is. Medveczky madárlényei – szépséges boszorkányai – ezért jelennek meg többnyire olyan pózokban, hogy szakrális izeik ellenére is bármely bárpult székén ott a helyük. Számukra a *karom* sosem megkapaszkodásra való,

Önéletrajz

1964-ben születtem Ungváron festőművészek családjában.

Általános iskolai tanulmányaimat szülővárosomban végeztem az ottani ukrán tan nyelvű angol szakos iskolában. 1979-től 1983-ig az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskola kerámia szakán tanultam, majd felvételt nyertem a Lembergi Iparművészeti Egyetemre, ahol 1988-ban diplomáztam.

1988–1991 között az Ungvári Erdélyi Béla Iparművészeti Szakközépiskola diplomavezető szaktanára voltam (rajz, festészet, formatervezés), valamint a Kárpáti Könyvkiadónak készítettem könyvillusztrációkat. Tagja voltam a Művészeti Alapnak, valamint az Ukrán Fikálművészek Szövetségének.

1991-ben települtem át Magyarországra, azóta vagyok tagja a MAOE-nek és MKISZ Festő tagozatának.

Munkáim köztulajdonban és magángyűjteményekben: Magyarország, Ukrajna, Oroszország, Ausztria, Ausztrália, Németország, Finnország, Olaszország.

1991-ben a Hajdúsági Nemzetközi Művésztelep zárókiállításán Hajdúböszörmény Város Nívódíjában részesültem. 1997-ben a Soros Alapítvány által kiírt „Más-Kép” című tankönyvpályázaton első díjat nyertek az általam illusztrált könyvek.

Alkotásaim 1989-től szerepelnek kiállításokon.

ANGYALOK ÉS HÁRPIÁK

Medveczky Ágnes kiállítása a Magyarok Házában

ám szűrő s vágó eszköz, melynek görcsös kacskaringója a szürrealitáson túl a kérlelhetetlen védekező „fullánkját” is magában foglalja (*Hárpia* – 2007).

Mielőtt az üveg(hátlap) festmények, vagyis artistikus személyiség-ikonok rejtélyét tovább bogoznánk – jelenlétük a Magyar Ház tárlatán fölöttébb meghatározó –, vessünk egy pillantást a grafikákra (rézkarcokra, akvarellekre) is. Rögtön szembetűnik, hogy az iparművészet egyes ágaiban (kerámia, formatervezés) elmerülő művész – Medveczky a Lembergi Iparművészeti Egyetemen végzett – milyen jól rajzol (tudását könyvillusztrációkban is kamatoztatta), s hogy mennyire érzi a vonalháló erejét.

Mint ahogy kísérletező alkat, új és új önkifejezési formát talál magának. A rézkarc mint új szerelem – eddig a műhely-adottságok hiányoztak – arra mindenesetre jó, hogy kipróbálhassa anyag (maratás, nyomtatás) és szellem (a rajzos világmagyarázatként funkcionáló én) összetartozó, egymást ösztönző erejét. Amit valójában ő – a grafikában is látom – csihol ki magából, de a foltok véletlenszerűségével egy kissé vissza is utal az anyag megfellebbezhetetlenségére.

Pillanatnyilag úgy tűnik, hogy a fekete-fehér kontrasztját drámai módon megjelenítő lapok a sikerültebbek – a színes rézkarcokhoz megannyi nyomólemezt kellene –, hiszen itt az üres felület is lehet szerkezetet feszítő elem (*Bukott angyal* – 2007). Igaz, az idő haladtával, s bizonyos mesterségbeli fogások elsajátításával nő rézkarcainak hatékonysága. A túl dekoratív, artistikus figurát hordozó *Várom a múzsát* (2004) leszámítva, a hajkoszorút szerkezeti elemként fölmutató *Szembenéztem önmagammal* (2005) című kompozíciónak is megvan az értéke, és még inkább azoknak a grafikáknak, amelyeken a középpontba állított figura (minden esetben nő) izgató háttérrel (*Szárnyaszegett* – 2006), illetve az üres teret betöltő szárnyakkal van ábrázolva (*Bukott angyal*).

A múlt század kilencvenes éveiben született akvarelljei –

„... van azonban a sziréneknél egy éneküknél is borzalmasabb fegyvere, nevezetesen a hallgatásuk. Sosem történt meg, igaz, de talán elképzelhető, hogy daluktól megmenekült valaki, hallgatásuktól azonban egészen biztosan nem.”

Franz Kafka „A nyolc oktávfüzet” (1917)

Angyalok, tündérek, sziréneknél és háрпиák: szárnyas lények, az égi és lelki jelenségek megtestestítői.

Az angyalok Isten küldöttei. Vannak jó, illetve gonosz angyalok, akik a menny és az ég különböző szintjein kívül a Föld felszínén és a Föld mélyében is megtalálhatók. A jó angyalok Isten akaratát adják hírül az embereknek és segítenek rajtuk. Az angyalok általános állapotukban az emberek számára láthatatlan szellemi lények. A Biblia ugyanakkor rengeteg olyan eseményről számol be, amikor kiléptek ebből az elrejtettségéből, és valamilyen formában megmutatkoztak az embereknek. Ez többféleképpen történhet: megmutathatja magát az angyal abban a szellemi dicsőségben és erőben, amely valóságosan sajátja; vagy kiüresítheti magát ebből, és egészen összetéveszthető módon emberként is megjelenhet. Válgat széllé vagy tüzzé is. A **háрпиák** női fejjel és mellekkel ábrázolt sasok. Ők a dühöngő szélviharok, a forgószeklek és az éjszakai rémképek megszemélyesítői. Szőke hajuk, nagy szárnyaik és horgas karmaik voltak, Kréta egyik barlangjában éltek, fő feladatuk a bűnösök elfogása, valamint a halottak lelkeinek az Alvilágba szállítása volt. Legjellemzőbb tulajdonságuk a váratlan megjelenés és a hirtelen továtűnés, valamint a nyomtalan eltűnés, ezért váltak a félelmek megfoghatatlanságának jelképeivé.

A sziréneknél női fejú, madár- vagy haltestű tengeri tündérek, akik az ógörög mitológiában bűvös énekükkel magukhoz csalogatják és pusztulásba kergetik a hajósokat. Ők a csábítás, illetve az elérhetetlen emberi vágyak, a csalóka reményesség jelképei. Vonzók, ugyanakkor halálba taszítanak, menyéiek és pokoliak egyszerre. A magyar néphitben a **tündérek** a legközelebbi rokonaik, akik ugyancsak csodaszépnek tartott félig nő- félig madárszerű mesés lények, igaz, fő veszejtőeszközük a boszorkányság, bájolás és varázslás.

Ezekkel a képekkel nem szeretnék sem varázsolni, sem bájolni. Ez egy évek során összegyűlt anyag, amelynek témája nem csak a Nő: az angyal, a mitológiai asszony-madár, az örök Éva, hanem mindaz, ami körülvesz bennünket: az isteni-ördögi, az égi-földi. Bennünk is küzd ez a kettősség: az önzés-szeretet, a vágyakozás és a földi valóság, a hit a jóságban és a félelem a gonosziságtól.

Ungváron, Kárpátalján születtem festőművészek családjában.

S bár a Lembergi Művészeti Egyetemen, kerámia szakon tanultam, inkább a grafika és a festészet vonzott igazán. Huszonegyéni kiállításom volt és részt vettem számtalan csoportos tárlaton is.

1991-től élek Magyarországon. Egy ideig tankönyveket illusztráltam, ami bizonyos módon „negatív” hatással volt az „elvont” alkotásra és az aktív kiállítási tevékenységemre. Néhány éve visszatértem ahhoz a technikához és önkifejezési módhoz, amely eddig leginkább vonzott – az üvegfestéshez. Az erdélyi és lengyel ikonok, a jugoszláv naiv „üveghátlap-festészet” nagy hatással voltak rám tanulmányaim során. Később kifejlesztettem egy saját technikai módszert, amelyet most is használok.

De inkább beszéljenek a képek.

MEDVECZKY ÁGNES

grotteszk alakjaikat tekintve bizonyos fókig az üveg(hátlap) festmények rokonai – arról tanúskodnak, hogy Medveczky Ágnes tisztában van a tér törvényeivel, montázszerű alakjai lebegnek és kellőképp bizonyítják a belőlük fakadó (összeálló) szerkezet, és az azt feszítő motívumháló képi különösségét. Az önéletrajzi elemek (stilizált önarckép) ugyancsak föl-tűnnek e grafikai lapokon (*Hegyek és én* – 1990), és a címének ellentmondó *Giccs* (1994) is meglep valaminő, talán a szerkezetből (képkivágásból) eredő újdonsággal. A kék macska – ama klasszikus Kék lovas ellentétként? – egyidejűleg szervezője a képnek és hangulati elemnek is tekinthető: testrészei jelzesszerűen belógnak („beugranak”) a *játék* (a játékos utálat) illuzórikus terébe, s csak annyit mutatnak meg magukból, amennyi szükséges a nappal is *éji látogatás* maszkjának leleplezéséhez.

Két, más-más miatt egészen kiváló akvarell is található a tárlaton: a motívumbéli szétszórtságában is vonzó *Én is repülnék veled* (1992) egy, lassan megfeszített korpusszá összeálló alakot és egy női aktrészletet emel a forgás centrumába; s a vízfestmény ettől a szétszakított motívumokat (tájrézszletet és emberi alakot) egységéggé pörgető mozgásimitációtól nyeri el emlékföldidéző drámáját. Ezzel szemben a nagy fehér felületeket kis figurákkal mutató, horizontálisan két részre bontott *Angyalok háborúja* (1996) laza szerkezetű *csöndjeivel* éri el a hatást: az „égi” mozgalmasságra a lenti világ sziluettzerű házai, épp csak élő, ám a ködbe lassan fölszívódó épületegyütteseivel válaszolnak.

Ahhoz kétség nem fér, hogy Medveczky Ágnes kiállításának unikum voltát a nagy hatású üveg(hátlap)festmények adják. Az itt szereplő darabok 1990 – akkor a művész még Kárpátalján élt – és 2007 között készültek. Motívumkincsük – a régi és az újabb festményeken is látszik – visszautal a (csak fizikai valóságában elhagyott) szülőföldre (*Vigyázz*

(Folytatás a 40. oldalon)

Az elhurcoltakra emlékeztünk

November 18-án a Kárpátaljai Szövetség Hajdú-Bihar Megyei Regionális Szervezete, illetve Debrecen Megyei Jogú Város polgárai képviselőjében nyolctagú küldöttséggel indultunk Kárpátaljára, hogy kegyeletünket lerójuk a Beregszászból és Nagyberegéről 1944 őszén háromnapos munkára elhurcoltak és a lágerekben elpusztultak emlékműveinél.

Beregszászban, miután elhelyeztük az emlékműnél Debrecen város élővirágkoszorúját, nem sok időt tölthettünk, mivel úgy alakult, hogy Nagyberegen is ugyanabban az időpontban zajlott az emlékünnepek.

Még az istentisztelet előtt megérkeztünk szülőfalum református templomába, ahol, örömmel tapasztaltam: szép számú gyülekezet volt jelen. Egyébként ebben a községben – mint általában Kárpátalján mindenütt – ma is sokan járnak templomba.

Az igehirdetés szolgálatát én végeztem a Cselekedetek könyve (26. rész 1. és 24.-29. versek) alapján. Számomra különösen nagy öröm volt ez a szolgálat, hiszen ebben a templomban kereszteltek, itt vettem először magamhoz az úrvacsora szent jegyeit és itt prédikáltam legelőször, mint teológusra készülő diák.

Nagyberegen aznap délután még egy emlékezetes esemény került sor: beiktatták Tóth László lelkipásztort. Küldöttségünk tagjai a beiktatáson már nem tudtak részt venni, ezért az istentisztelet végén a debreceniek nevében is köszöntöttem paptársamat.

Az istentisztelet után csaknem az egész gyülekezet és közöttünk a szép számú ifjúság – a helyi református gimnázium növendékei és vezetői — kimentünk a temetőben felállított emlékműhöz, amelyre fel van vésvé a hősi halottak névsora (ott szerepel az én testvérbátyám neve is).

Bálint András (a község korábbi polgármestere), az emlékünnepek szervezője nyitotta meg a rendezvényt és köszöntötte az egybegyűlteket, majd én szolgáltam igés üzenettel.

Ezután a gimnázium tanulói szavaltokkal és énekekkel szolgáltak, majd Tóth László lelkipásztor, aki egyben a gimnázium igazgatója is, mondott beszédet. Az ige alapján arról szólt, hogy az Uristen nemcsak a megpróbáltatások végét hozza el, hanem az elnyomót is megítéli, mint ahogyan ez megnyilvánult az elnyomó hatalom széthullásában.

Az emlékünnepek befejezésekképpen a lágerekből hazatértek nevében Bodnár Bálint szólt az egybegyűltekhez.

GÉCZY TIHAMÉR
református lelkipásztor
Debrecen

ISTEN ÁLDJA MEG A KIS „JANICSÁROKAT”!

Munkácson 1956. november elején a ködös szürkületben gyalogosan róttam a háromkilométeres utat a kolostortól a vasútállomásig. Egyre csak arra gondoltam, lesz-e valamilyen tehervonat, amivel hazamehetnék Szolyvára. Mivel csak az utazás lehetőségére koncentráltam, nem kérdeztem meg, miért áll a tömeg a peron helyett az állomás előtti úton. Akkor sem álltam meg, amikor magyarul és oroszul is utánam szóltak: nem szabad a peronra menni. Gondolataimba merülve botorkáltam a sínek felé, hogy szemügyre vegyem, van-e álló szerelvény és merre indul. Volt. Először meglepett az üres peron, de annál inkább megállásra készítetett a siralmas látvány. Az első vágányon állt egy hat vagonból összekapcsolt, sötétzöld színű szerelvény. A kocsi belsejében síró, három és hat év közötti gyerekek verték a párás ablakokat. Drapp, zöld vagy sötétkék csíkos pizsamában voltak mindnyájan és éktelenül sírtak; arccsukájuk könnyes volt. Várandós voltam, megesset a szívem a szenvedésük láttán és nem a peron felé, hanem a másik irányba indultam, hogy keressék valakit, aki megmondja, hová viszik a gyerekeket. Valami miatt az volt az érzésem, hogy magyarok.

A lépcsőn megjelent egy sötétkék öltönyös vasutas, aki kérdésesen csak azt tudta mondani, hogy a gyerekek valóban magyarok és a Pikler Emma Intézetből viszik őket, nem tudja, hová. A gyerekek sírnak, mert éhesek és szomjasok, két napja vesztegelnek Csapon és itt, Munkácson. Ő is rám szólt, hogy menjek a peronról, mert bajba kerülök. Indultam is, amikor megláttam, hogy vattakabátos orosz katonák terelték az utasokat az állomás másik végébe, a géppuskát lövésre tartva.

Amikor kiértem az útra, olyan félelmetes érzések törtek ki rajtam, hogy szinte nem is hallottam: az emberek morgolódtak, amiért a szerelvény közelébe mertem menni. Valóban olyan bátor voltam? Nem! Ösztönösen cselekedtem, és csak az Isten óvott meg a fegyveresektől. Nem értettem, miért és hová viszik a gyerekeket, hiszen a rádióból hallottak alapján, annyi inség, megaláztatás és szenvedés után jobb kort reméltünk Szolyván. Abban a városban, ahol a föld mozgott a tömegsírrok felett, mert a haladóklat is betemették, nehogy híre menjen a szovjet gyilkosságoknak.

Máig nem tudom, mi lett a kis magyarokkal, pedig több alkalommal, több helyen, illetékeseknek is elmondtam, mit láttam. Persze olyan időkben, amikor jobb volt hallgatni, és akiktől segítséget reméltem (filmek, újságírók), a témát nem szívesen bolygatták. Gondolom én.

Így, karácsony küszöbén sokszor gondolok a kis „janicsárookra”. Isten áldja meg őket, ha még élnek...

SZAKONYI D. ELEMÉRNE
Budapest

Adomány Ausztráliából

A közelmúltban levelet kaptunk a Melbourneban élő Antal Pétertől és feleségétől, Ilonától, amelyben arról tájékoztatnak, hogy karácsony küszöbén ismét örömet akarnak szerezni kárpátaljai rászorulóknak: 400 ausztrál dollár értékű pénzküldeményt utaltak át Szövetségünk számlájára. Az adományt a beregszászi Szívárvány gyermekotthon neveltjeinek, illetve a Kosuth Lajos Középiskola, és a Kárpátaljai Szövetség költségeinek fedezésére szánták. Arról is beszámoltak, hogy tapasztalják: Ausztráliában a társadalmi követelmények miatt a bevándorló családokban elhanyagolják az anyanyelv ápolását. Jómaguk arra törekszenek, hogy elősegítsék az anyanyelv tanulását és használatát a már ott született gyermekek körében. Ennek érdekében anyanyelvű énekműsort szerveztek, amelyen kizárólag 14 éven aluliak léptek fel. Antal Péter a jól sikerült előadás hatására verset is írt, amelyet alább közlünk.

A Kárpátaljai Szövetség nevében is köszönjük a segítséget, kellemes karácsonyt, sikerekben gazdag, békés, boldog új esztendőt kívánunk!

Énekes gyermekek

Apró ajkak ha zengenek,
Ők egy csodás hűrt pengetnek,
Oly szépen cseng üzenete,
Mint szent angyal ígérete.

Mikor szívből ének fakad,
Úgy boldogít az sokakat,
Mint az arany csengő hangja,
Még élni is tovább hagyja.

Ha azt megragadja lelked,
Újrafénylik életkedved.
Amint száll az ének szikra
Feltűnik, mint Isten titka.

Gyermekhang zeng szeretetről,
Vágyról, rejtett, új tettekről.
Így felnőttek életében
Öröm újul meg rendjében.

Ha ajkain gyermekeknek
Énekek nem zenghetnének,
Magyar szív és magyar lélek
Meg is halna, elhiggyétek.

ANTAL PÉTER, Melbourne

Templomszentelés

Október 21-én került sor Isten megújult házának szentelésére Kisbakosban. Az ünnepségen a falu apraja-nagyja mellett részt vett számos más településről érkezett vendég is.

A megjelenteket Zsukovszky Miklós derceni lelkipásztor köszöntötte, majd Isten igéjét hirdette. Az ünnepi istentisztelet ezt követően Szántó János helyi lelkész folytatta. A többi jelenlévő lelkipásztor is egy-egy igével köszöntötte az egybegyűlteket.

BIRÓ GIZELLA
Bótrágy

KARÁCSONYI BEJGLI

Hozzávalók: 50 dkg liszt, 25 dkg vaj/margarin, 3 tojás sárgája, 1 egész tojás, 3 evőkanál porcukor, 1 evőkanál tejfel, egy kevés tej, 2 dkg élesztő, egy csipet só.

A diótöltelékhez: 25 dkg darált dió, 20 dkg cukor, 5 dkg mazsola, reszelt citromhéj vagy ízlés szerinti ízesítés.

A máktöltelékhez: 25 dkg darált mák, 25 deka cukor, 5 deka mazsola, 1 zacskó vaníliás cukor vagy ízlés szerinti ízesítés.

Az élesztőt egy pohár langyos tejben kevés cukorral és liszttel felfuttatjuk. Gyúródeszkán egy kupacban összemorzsoljuk a vajat a liszttel, a közepébe mélyedést nyomunk, beleöntjük az élesztőt, hozzáadjuk a sót, a porcukrot, a tojások sárgáját, a tejfelt. Jól összedolgozzuk. Három cipót szakítunk belőle, letakarjuk és meleg helyen 1 óra hosszat állni hagyjuk. Közben elkészítjük a tölteléket.

Diós: 2 dl vizet felfőzünk, beletesszük a cukrot. Ha a szirup már habzik, hozzáadjuk a darált diót és addig keverjük, amíg sárgulni nem kezd. A lángról levéve beletesszük a megtisztított mazsolát és a citromhéjat.

Mákos: a dióshoz hasonló szirupot készítünk, beletesszük a vaníliás cukrot, a mákot kenhető sűrűségűre főzzük, hozzákeverjük a mazsolát. Hagyjuk, hogy kihűljön.

A megkelt tésztát lisztetett deszkán vékonyra nyújt-

juk, rákenjük a tölteléket és feltekerjük. A végeit benyomkodjuk. Betesszük a tepsi-be, a tetejét megkenjük az egész tojással. 1 órát pihentetjük hideg helyen, majd tojásfehérjével is megkenjük. Fél órát ismét állni hagyjuk, majd előmelegített sütőben barnáspirosra sütjük.

Tuba Magdolna receptje
(Bátyú)

A fagyöngy

Angol nyelvterületen lett a karácsony jellegzetes növénye a fehér fagyöngy (*Viscum album*), de ma már több európai országban is gyakori dísz az adventi koszorúknak, ünnepi asztali csokroknak. Decemberben érnek ugyanis szép, fehér, gyöngyszerű termései, melyekről a növény a nevét is kapta.

Az örökzöld, borszerű, ovális levelek és a kis fehér bogyók együttesen teszik látványossá. Érdekessége, hogy kétlaki növény, így csak a nőivarú egyedeken találunk terméseket.

ELŐLÁNC

A madarak, főleg a rigók nagyon kedvelik a lédús, ragacsos bogyókat. A bennük megbúvó magvak a ragadós anyagnak köszönhetően a madarak csőrére tapadnak. Hogy a kis szárnyasok a rájuk ragadt magvaktól szabaduljanak, a fák lombkoronáiban az ágakhoz dörzsölik csőrüket, és ezzel jó szolgálatot tesznek a fagyöngyöknek, mivel így újabb és újabb gazdanövényhez juttatják el őket.

A fagyöngy ugyanis félpárazita növény, ami azt jelenti, hogy az életben maradásához és a fejlődéséhez szükséges anyagok egy részét a gazdanövényből szerzi meg. Gyökeireit a fatestig mélyeszi be, ahonnan vizet és ásványi anyagokat von el, melyeket az asszimilációhoz használ fel. Ez a tevékenysége egészen addig, amíg a fa elegendő vizet tud a földből felszívni, nem okoz problémát, de abban az esetben, ha tartósan száraz időszak köszönt be, vagy egy növényen túl sok fagyöngy is "vendégeskedik", már gondot okozhat. Agak, koronarészek vagy a teljes fa pusztulását is előidézheti. Elsősorban a puha fájú lombhullató vagy túlevelű fafajokat kedveli a fagyöngy, így a nyár-, fűz-, éger-, alma-, körte- és fenyőfákat. A lombhullató fák a levélhullást követően jól láthatók a gömb formájú, sokszor 1 m átmérőt is elérő fagyöngytelepek, amelyek akár ötven évig is elélhetnek.

VARÁZSERŐ

A görög és római mitológiában a fagyöngy mint szent, csodatevő növény szerepel, mely a szerencse mellett bátorságot, egészséget és termékenységet eredményez.

A kereszténységben a béke szimbólumává vált. A közelében lévőeknek boldogságot, jót ad, az ellenségek kibékülnek jelenlétében. Fagyöngyágak alatt váltott csók – a néphit szerint – szerencsét hoz, és feltétlenül kellemes hangulatot teremt.

A karácsonyfa története

Ma már el sem tudnánk képzelni a karácsonyestét karácsonyfa nélkül. Talán ez a legszebb és leglátványosabb ünnepi szokás.

A különböző ünnepek során a fák, az örökzöld növények szerepe jelentős volt minden népnél.

A magyar népi hagyományokban a karácsonyi életfa vagy termőág tekinthető a karácsonyfa elődjének.

A karácsonyfa, bibliai eredetű magyarázat szerint, ősi családja jelentéssel bír; eszerint ez a fa Jézus családfáját is jelenti. Kapcsolatba hozzák a bibliai tudás fájával is, hiszen karácsony napja az első emberpár: Ádám és Éva napjára esik.

A karácsonyfa-állítás német eredetű szokás, a 17. században terjedt el. A németek abban a hitben éltek, hogy a téli napforduló idején a gonosz szellemek, a halottak szellemei kiszabadulnak és szabadon csatangolnak a világban. Akisértetektől az emberek csak úgy menekülhetnek meg, ha az élet örökzöldje, a fa alá húzódnak.

A hagyomány szerint Luther Márton állított először karácsonyfát gyermekeinek.

Ő azonban már Jézus születésének tiszteletére állította a fát és számtalan kis gyertyát gyújtott rajta.

Az első, történelmileg is megalapozott adat 1605-ből származik. Egy strasbourg-i polgár jegyzetei arról árulkodnak: városában akkoriban terjedt el, hogy fenyőfákat állítanak. A fákat gyümölcsökkel, papírkivágásokkal, aranyláncokkal és édességekkel díszítették.

Magyarországon csak a múlt század második felében kezdett elterjedni ez a szokás a bécsi udvar ösztönzésére, először csak a nemesi családoknál, később a módosabb polgároknál is. A parasztok körében csak ebben a században, sokaknál csak 1945 után honosodott meg a fenyőfaállítás szokása.

Angliában ma sem szokás fenyőfát állítani, helyette fagyöngyből készült koszorút függesztenek a mennyezetre. Van, ahol az a hiedelem él, hogy a karácsonyfát is az ajándékozó földöntúli lény hozza.

Szemelvények kárpátaljai eseményekből

AUGUSZTUS

* Befejeződött a Munkácsi Római Katolikus Egyházmegye által szervezett ötödik gitáros-tábor. A Pákh-házban lebonyolított rendezvényen magyarországi és vidékünkéről érkezett oktatók foglalkoztak a gyerekekkel.

* Az UMDSZ Ifjúsági Szervezete a KAMOT Jótékonyági Alapítvánnyal közösen tizenegedik alkalommal szervezte meg a Kárpátaljai Történelmi Jurtatábort. A Péterfalva és Nagypalád között elterülő ligetben 83 gyerek pihenhetett. A résztvevők felavatták azt a kopjafát, amelyet **Gergely István** fafaragó a gyerekekkel közösen készített. A záróünnepségen **Gajdos István**, az UMDSZ elnöke, Beregszász polgármestere és **Horváth Sándor** költő is szólt a tábor hasznosságáról.

* Jánosiban, a Helikon Hotel konferenciatermében román-ukrán kulturális és önkormányzati együttműködési fórumra került sor. A rendezvényen részt vett **Gajdos István**, Beregszász polgármestere, a Kárpátaljai Határmenti Önkormányzatok Társulásának elnöke és **Viorel Solski**, Szatmárnémeti alpolgármestere is.

* A verbóci polgármesteri hivatal és a KMKSZ helyi alapszervezetének közös szervezésében megrendezett ünnepségen leleplezték Verbóc neves szülőtte, Werbóczy István nádor emléktáblával díszített emlékoszlopát a Verbóc és társközsége, Feketepatak települések határán álló tanásháza előtti téren. A Magyar Köztársaság Ungvári Főkonzulátusának képviseletében **Juhos Lóránt** konzul volt jelen. Részt vett a rendezvényen **dr. Brenzovics László**, a megyei tanács és a KMKSZ alelnöke, **Kovács Miklós**, a KMKSZ elnöke, **Milován Sándor**, a KMKSZ alelnöke, megyei tanácsi képviselő, **dr. Orosz Ildikó**, a KMPSZ és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola elnöke is.

* A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség idén is Aknaszlatinán tartotta a Szent István-napi központi megemlékezését. Idén több százan gyűltek össze, hogy szent királyunkra emlékezzenek. Az alkalom szentmisével kezdődött a római katolikus templomban, melyet **Butsy Lajos** római katolikus plébános, **Bohdan Szileckij**

aknaszlatinai és **Veres József** nagybocskói görög katolikus parókusok celebrálták. **Milován Sándor**, a KMKSZ alelnöke a Szövetség nevében üdvözölte a jelenlevőket. Őt **ifj. Sari József**, a KMKSZ Felső-Tisza-vidéki Középszintű Szervezetének elnöke követte. Amillenniumi emlékparkban található Szent István-émlékmű, illetve a sztálini légerekbe hurcoltak emlékjelének megkoszorúzását követően István királyról szóló műsorra került sor, melyen felléptek a Viski Kölcsey Ferenc Középiszkola, a Técsői Hollósy Simon Középiszkola, az Aknaszlatinai Bolyai János Középiszkola tánckarai, az Aknaszlatinai Művészeti Iskola növendékei, az aknaszlatinai Bel Canto női kamarakórus. A Gyertyánligeti Elemi Iskola diákjai Szent István-nak szentelt verseket szavaltak. A megemlékezés a Szent István kardjáról készült másolat közszemlére tételével zárult a templomban.

* Megyeszerte megemlékeztek Szent Istvánról, a keresztény magyar állam megalapítójáról.

* Párkányban megtartotta soros ülését a Kismáért, a rendezvényen jelen volt az UMDSZ képviselőjében **Gajdos István**, **Dupka György**, **Zubánics László**, a KMKSZ részéről **Kovács Miklós** és **Brenzovics László**. A Kismáért teljes jogú tagja lett az UMDSZ is.

SZEPTEMBER

* Tanévnyitó ünnepségek zajlottak a megye több mint száz magyar tannyelvű iskolájában, ahol közel húsz ezer gyerek tanul anyanyelvén. Iskolaavatás volt Kisdobronyban.

* Bensőséges emlékezéssel egybekötött rendezvényt tartottak az ungvári járási Gálóc község temetőjében: felavatták a KMKSZ helyi alapszervezete kezdeményezésére az 1944 őszen a Gálóc körüli harcokban elesett magyar katonák emlékművét.

* **Homoki Gábor** festő, a helyi művészeti iskola igazgatójának kiállítása nyílt meg a Tiszapéterfalvi Képtárban. A rendezvényt **Borbély Ida** igazgató nyitotta meg.

* Címeres zászlót kapott

Rahó és Gát, az előbbi helyen dr. **Tóth Mihály**, az utóbbin **Zubánics László** adta át a történelmi jelképeket.

* Az Oktatási és Művelődési Minisztériumban megtartotta ülését a Határon Túli Magyar Közművelődési Tanács, amelynek munkájában részt vett **Dupka György**, a MEKK elnöke.

* Kisboldogasszony napján ünnepségeket rendeztek Kárpátalja szövénymagyságának két településén: a rahói járási Szvidovec Kisboldogasszony tiszteletére szenteltek fel egy új templomot, Királyházán pedig gyalogos zarándoklással egybekötött búcsú volt a település melletti kápolnahegyen. A szentelést **Majnek Antal** megyéspüspök végezte **Losák István** rahói, **Snep Román** csapi plébániai kormányzó és **Béres István** rahói káplán társaságában. Királyházán ugyanezen a napon került sor a hagyományos kápolnahegyi búcsúra. A nagyszőlősi zarándokok kerestél a kezükben, énekelve vonultak Királyházára. A település nagytemplománál a helyi hívekkel együtt gyalogosan mentek föl az egykori Nyaláb-vár romjainál újraépült várkápolnához. Az ünnepi szentmisén a katolikus egyházak részéről jelen volt **Lengyel Donát** nagyszőlősi plébániai kormányzó és **Federko István** királyházi görög katolikus parókus. Szentbeszédet **Donát atya** mondott, aki az édesanyák szerepéről beszélt, és arról, hogy a földön kívül az égben is van édesanyánk: Szűz Mária.

* Több ezer kötetnyi, a helyi magyar intézményeknek szánt könyvet vett át **Kovács Miklós**, a KMKSZ elnöke, **Brenzovics László** alelnök, a megyei tanács elnökének helyettese, valamint **Orosz Ildikó**, a KMPSZ elnöke **Viktor Jusczenko** államfőtől, aki az eseményen elmondta: elnökként kész mindent megtenni annak érdekében, hogy a kárpátaljai magyarság oktatása, kultúrája szabadon fejlődhesen a jövőben. A számos intézmény együttműködésének eredményeként, vállalkozói támogatással 10 ezer példányban Kijevben jelent meg egy kétnyelvű verseskötet, amely Weöres Sándor fordításában Tarasz Sevcsenko verseit, Leonyid Pervomajszkij tolmácsolásában Petőfi Sándor költeményeit tartalmazza. A kétnyelvű kötet rangját jelzi, hogy **Viktor Jusczenko** ukrán és **Sólyom László** magyar államfő írt hozzá előszót.

* Árpádházi Szent Erzsébet születésének 800. évfordulója alkalmából vándorkiállítás szervezett az ungvári magyar főkonzulátus. Az eseményre Ungvár és Técső után Visken került sor.

* Kálmán Imre, a világhírű zeneszerző születésének 125. évfordulója alkalmából szervezett fényképkiallítást a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán a Magyar Köztársaság Ungvári Főkonzulátusa. A 16 kép révén az érdeklődők bepillantást nyerhetnek a híres zeneszerző életébe és munkásságába.

* Kárpát-medencei Magyar Kulturális Napokat rendeztek Kolozsváron, ahol **Dupka György** és **Zubánics László** előadást és könyvbemutatót tartott. Kárpátaljai népdalokat és megzenésített verseket adott elő Nyíri Katalin és Filep Anita. A rangos rendezvény következő helyszíne 2008-ban Beregszász lesz.

OKTÓBER

* Hangulatos irodalmi est zajlott le az Ungvári Közművelődési Szakközépiszkolában, amelynek keretében a magyar tagozat diákjai versekkel, dalokkal köszöntötték az ötvenéves **Horváth Sándor** költőt, publicistát.

* A Beregszászi Turisztikai és Információs Központ kiállítótermében megnyílt **Darabán János**, a Kárpátok festője és **Bilák Marina** fiatal festőművész közös kiállítása.

* Megyeszerte megemlékeztek az 1849-ben kivégzett aradi vértanúkról. A megyeszékhelyen, a Kálvárián Szegelethy János hadnagy sírjánál **Dupka György**, a MEKK elnöke köszöntötte az egybegyűlteket. A szabadságharcra, a mártirokra emlékezett többek között **dr. Ljáh Erzsébet**, az Ungvári Városi Tanács képviselője, **Vágó Ferenc**, a Magyar Köztársaság Ungvári Főkonzulátusának konzulja, **Gortvay Erzsébet** irodalomtörténész. Az emlékezők megkoszorúzták báró Bémer László római katolikus püspöknek az egykori Lauden-ház falán lévő emléktábláját. A nagyszőlősi Perényi-szobornál tartott megemlékezés ünnepi szónoka **Navracsics Tibor**, a Fidesz-MPSZ parlamenti frakciójának vezetője volt.

* Falunap volt Visken, amelynek keretében átadták

Szemelvények kárpátaljai eseményekből

■ a megújult központi teret. Számos kulturális esemény színesítette a programot. A helybeliek mellett sok kárpátaljai és anyaországi vendég is jelen volt az istentiszteleten Visk ősi református templomában. Az istentiszteletet követően a református temetőben ünnepélyes keretek között felavatták a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség alapító elnökének, Fodó Sándornak a síremlékét. A megjelentek között ott volt **Kovács Miklós**, a KMKSZ elnöke, **Brenzovics László**, a KMKSZ és a megyei tanács alelnöke, **Milován Sándor**, KMKSZ alelnök, **dr. Orosz Il-dikó**, a KMPSZ elnök asszonya, **Czébely Lajos** magyartanárra, Fodó Sándor egykori tanítványa emlékezett a két és fél évvel ezelőtt elhunyt személyiségre, felidézve annak gazdag életpályáját.

* Szigligeti Ede klasszikus darabjának, a Liliomfinak kárpátaljai premierjével nyitotta idei évadját a Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház. **Vidnyánszky Attila** rendezésében egyszerre korhű és modern darabot láthattak a nézők.

* Az Ungvári Nemzeti Egyetem magyar nyelv és irodalom tanszékének első évfolyamos hallgatói is emlékeztek az aradi vértanúkra. Az emlékműsoron felszólalt többek között **Lizanec Péter** tanszékvezető professzor.

* Pozsonyban aláírták azt az ukrán-szlovák együttműködési szerződést, amelynek értelmében közúti határátkelő épül Salamon és Tiszaágcsernyő között.

* Író-olvasó találkozóra került sor a Nagyberegi Református Liceumban, a diákok előtt bemutatkozott **Penckófer János**, **Vári Fábán László**, **Nagy Zoltán Mihály**, **Bakos Kiss Károly**, akik meghatározó szerepet töltenek be a kárpátaljai magyar irodalomban.

* A kárpátaljai magyarság méltósággal emlékezett az 1956-os forradalomra és szabadságharcra. Az ungvári központi rendezvény keretében a magyar főkonzulátus és a megyei társadalmi szervezetek a vizsgálati fogház falán tavaly elhelyezett emléktáblánál gyűltek össze.

* Gálócson, a hagyomá-

nyokhoz híven, **Gece Endre** mártír tiszteletes sírjánál emlékeztek. Többek között szólt az egybegyűltekhez **Vágó Ferenc**, az ungvári magyar főkonzulátus konzulja, **Dupka György**, a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közösségének elnöke, **Horváth Sándor** költő.

* A megyeszékhely művészeti iskolájában elsősorban a fiatalok gyűltek össze, hogy méltassák a szabadságharc évfordulóját. Az ünnepi műsort az iskola és a Drugeth Gimnázium tanulói állították össze. Az ünnepségen részt vett **dr. Nagy Attila** vezető konzul is.

* Tiszapéterfalván – a Móricz Zsigmond Kulturális Egyesület szervezésében – a Kölcsey Ferenc Középiskolában **Kiss Ferenc** irodalomtörténész emléktáblájánál méltatták '56 történéseit. **Sárközi Katalin** történelemtanár diákjai korabeli dokumentumokból, visszaemlékezésekből idézve elevenítették fel a forradalom eseményeit. **Hunyadi Attila** református tiszteletes és **Csírják József** görög katolikus parókus a Bibliát idézve méltatta '56 derék magyarjainak Istenhez, a hazához és a nemzethez való hűségét.

NOVEMBER

* A mártírhálalt szenvedett és boldoggá avatott Romzsa Tódor görög katolikus püspök vértanúságának 60. évfordulójára rendezett megemlékezések keretében magas egyházi méltóságok jöttek Kárpátaljára. Az Egyesült Államokból, a Vatikánból, Csehországból, Szlovákiából és más országokból érkezett vendégeket **Oleg Havasi**, a megyei közigazgatás és **Mihajlo Kicskovszkij**, a megyei tanács elnöke is fogadta. A magas rangú vendégek jelenlétében **Milan Sasik** püspöknek átnyújtották az ukrán államfő által adományozott Erdeméért Rendjel III. fokozatát.

* Megtartotta soron következő ülését a Regionális Egyeztető Fórum. Ukrajnát **Gajdos István**, az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség, illetve **Kovács Miklós**, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség elnöke képviselte.

* Ünnepi mise keretében történt a császlói római katolikus templomújraszentelése. A most befejezett külső felújítás

után **Majnek Antal** püspök áldotta meg a megszépült szentélyt. **Pap Sándor** plébános köszönetet mondott a püspöknek a felújításban nyújtott segítségért, valamint a híveknek is megköszönte, hogy anyagiakkal és munkájukkal hozzájárultak a templom megújulásához. A püspök atya a helyi egyházközségnek is folyamatos lelki megújulást kívánt.

* A Kárpátaljai Néprajzi Múzeumban megrendezték **Harangozó Miklós** egyéni tárlatát a képzőművész 70. születésnapja tiszteletére a MÉKK tiszaháti Munkácsy Mihály Képzőművészeti Alkotótáborra és a Nagyszőlősi Járási Művelődési és Turisztikai Főosztály szervezésében.

* Az idő is megsiratta az ártatlanul elpusztult áldozatokat, akikre istentisztelettel egybekötött rendezvényen emlékeztek Forgolányban. A megbocsátásról és az Isten hatalmáról szóló prédikációt követően **Dupka György**, a MÉKK elnöke szólt az emlékezőkhöz. Beszédében kitért arra a gyalázatos kegyetlenségre, amely meghatározta a kárpátaljai magyar férfiak sorát. Sztálin és csatlósai féltek a magyaroktól, féltek attól, hogy a kárpátaljai magyarság nem akar majd a Szovjetunió része lenni. Nem kérdeztek, csak ítélték: ártatlanul, halálra. Később csak azok véleményét kérték ki Kárpátalja „újraegyesüléséről”, akik a hatalom kiszolgálói voltak. 1944-ben, Erzsébet napján sorba állították az embereket, parancsszóra, puskatussal ütlegelve kísérték őket Szolyvára – emlékezett **Dupka György**. A szónok kiemelte: a túlélőket csupán Istenbe vetett hitük vezérelte haza, és töretlen odaadásuk a magyar ügy iránt. **Zubánics László** történész kiemelte: a fogságból hazatérve az volt a legszörnyűbb, hogy a családapát nem ismerte meg időközben felcseperedett gyermeke. Az istentisztelettel egybekötött megemlékezés végén a jelenlévők megkoszorúzták a '44-ben elhurcolt magyar férfiak emlékművet és elénekelték a magyar himnuszot.

In memoriam

Dr. Bajza Endre

Dr. Bajza Endre 1942-ben érettségizett a Beregszászi Állami Gimnáziumban. A budapesti József nádor Műszaki Egyetemen 1947-ben szerzett oklevelet. Kandidátusi disszertációját a Magyar Tudományos Akadémián 1959-ben védte meg.

1947-től 1949-ig a Ganz-MÁVAG mozdony-szerkezeti osztályán vasúti vontatójárművek tervezésében vett részt. 1949-ben a MÁV szolgálatába lépett. A Vasúti Tudományos Kutató Intézet főmunkatársaként 45 kutatási feladatot dolgozott ki, 52 szakvéleményt készített, 32 tanulmányt és szakfolyóiratokban megjelent 10 cikket írt.

Elismertségét fémjelzi, hogy a Budapesti Műszaki Egyetemen meghívott előadóként több tantárgynak volt az oktatója, a Mérnöki Továbbképző Intézet tanfolyamain is tartott előadásokat különböző témákban. Tanulmányait nemcsak Magyarországon, hanem külföldön is hasznosították. Büszkék vagyunk rá.

A Kárpátaljáról elszármazottak körében nemcsak tudományos munkássága miatt övezte megbecsülés. Öszintén szerettük közvetlen diáktársunkat, a minden megmozdulásban jelen levő cserkészpajtásunkat, a szülőföldhöz mindig hű, tette kész öregdiák-társunkat. Találkozóink rendszeres résztvevője volt, sőt, tevékenyen részt vett a Magyarországon élő kárpátaljai magyarokat tömörítő szervezetnek, a Kárpátaljai Szövetségnek a megalakításában, több cikluson keresztül az elnökség tagjaként az egyesület munkájában.

A Kárpátaljai Szövetség tagsága, ezen belül a beregszászi öregdiákok még élő, de egyre zsugorodó köre nem feledkezik meg róla.

Emlékét megőrizzük.

ANGYALOK ÉS HÁRPIÁK

Medveczky Ágnes kiállítása a Magyarok Házában

Giccs

(Folytatás a 35. oldalról)

ránk! – 1990; Ruszin madonna – 2007; Mindenszentek – 2007), ugyanakkor hírt ad az életformaváltással bekövetkező történelmi, művelődésszociológiai stb. gyarapodásról is (Egy kávé Jókainál – 2004). Jellemzőjük a személyiségből és a magáévá tett táji, történelmi rekvizitumokból összeálló, érzékeny, a nőt mint egyedet mítoszi kalandozásra csábító, ám ennek a boldogságos pokoljárásnak gyönyörét is fölmutató példatár.

Minthogy művészetről, esztétikailag mérhető képekről van szó, ez a szépségkultusz jegyében történelmi kalandozás sosem csak a látható, a glóbuszon földrajzi névvel is megnevezhető „valóságdarabokra” épít – jóllehet belőlük sem kevés szerepel (az 1991-es, *Kopjafák* című trip-

Boldog békeidők

tichonon például ama klasszikus temető csónak alakú fejfái bolygatják meg az arany háteret) –, hanem a sejtelemszerűen föltörő érzések, a bibliai és egyéb hiedelemvilágból származó szimbólumok által megidézett egyetemes értékek garmadájára is. Az *Eljöttek az angyalok* (1991) égi lajtorjája éppúgy tele van személyiségjegyekkel, mint az arcát kezébe temető – a szülő földje elhagyására kényszerített – hölgy búcsúja (*Elmegyek* – 1992).

Ez utóbbi szerkezetét nemcsak a meghatározó figura, és leheletnyien a „menekülő” – hátulról még riasztóbb – tükörképe uralja, hanem a magukra maradt tárgyak, bútorok torzítással súlyosított némasága is. Különben is a leplezetlen valóságot s a kereszténységben a földi hívságot jelképező, és valaminő örök világosság kisugárzását involváló tükör Medveczky-nél olyannyira fontos szimbólum, hogy némelykor ráépül – fő motívumként – a szecessziós háttérű vallomásosság egész rivaldója (*Kata tükre* – 1991).

Kalina

A női hiúság mint elmaradhatatlan szépségfaktor ugyancsak ebben a keretben dominál.

Nem véletlenül említettem a színházat, hiszen ezeknek a (csupán férfi vélekedés alapján) ördögökből angyalokká váló *harlekinek*nek jól körülírható porondja van. A mozaikszerű építkezés és a groteszk jelleg – a *Vártalak* (1991) nőalakjának póza épp ezzel a kibillentéssel zseniális – csak még jobban hangsúlyozza eme egyidejűleg szent és profán figurák beépülését abba a „mesevilágba”, amelyben a valóság akár kifordítva (*Vörös macskás nő* – 2007), akár Rubljovtól máig élő szakrális motívumok által átszellemítve (*Mindenszentek*), ugyanannak a terrénumnak a része, amelyet kezdettől fogva a látomásosság ural.

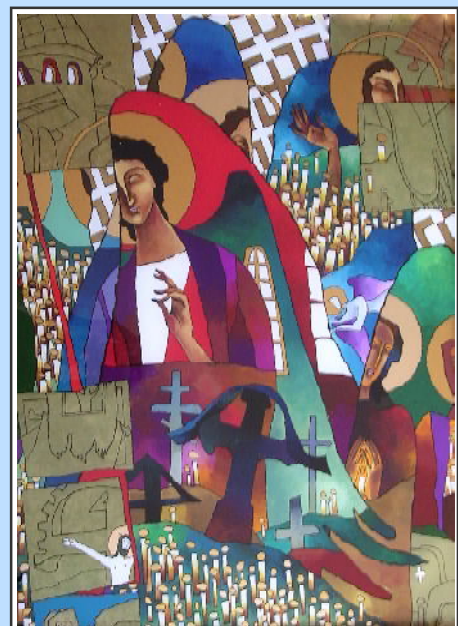
Némi nosztalgikus műltszemlélet is sajátja a festményeknek – számomra a *Boldog békeidők* (2007) idilljénél sokkal többet jelent a kollázs-módra építkező *Egy kávé Jókainál* archaikus nyugalma, tárgy megidézése –, de a művész akkor van iga-

Vajon Laci hová lett

zán elemében, amikor a vállalt (mozaikszerű) töredékesség mint kontúros részegységekből álló szerkezet nem csupán a bravúros alakrajz által dúsul, de a jól használt jelképár és szimbólumvilág révén is. A *Főnix* (1992) szecesszióra utaló furcsa test- és tájszerkezete, valamint a paradicsomi állapotot (Ádám, Éva, kígyó) megidéző *Kinek a vétké* (1992) ezt a megjelenítést próbálgatja – hatásosan. S amikor az ikon nyugodt *mozgalmasságára* emlékeztető építkezés tárgy-, motívum- és alakgazdagságában eléri a teljességet – azért a magányos hősöknek (*Vigyázz ránk!*; *Vártalak*) szintén megvan a varázsa –, egészen kivételes művek születnek (*Ruszin madonna*; *Mindenszentek*).

SZAKOLCZAY LAJOS

Mindenszentek